

ROMÂNIA

a doua casă

poveștile unor noi începuturi

Radio
România

R o m â n i a a doua casă

un eBook realizat de
Societatea Română de Radiodifuziune
prin Departamentul Studiourilor Teritoriale
și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național

ISBN: 978-606-083-035-1

Cuprins

Cuvânt-înainte

Raju Sheik (Bangladesh)

Yifan Wang (China)

Lidia Shin (Coreea de Sud)

Youssef Tammam (Egipt)

Rachel Ann Pamela (Filipine)

Nilima Rajpal Kundnani (India)

Montez Liberi (Indonezia)

Marc Yaacoub (Liban)

Zouhair Hary (Maroc)

Uva Lamichhane (Nepal)

Modesta Peralta Sosa (Republica Dominicană)

Youssef Tammam (Siria)

Mahesh Weerasinghe (Sri Lanka)

Carina Wei Yun Chen (Taiwan)

Sabri Jari (Tunisia)

Murat Agce (Turcia)

Nelia Burcan (Ucraina)

Minh Binh (Vietnam)

În loc de final

Cuvânt-înainte

Radio România este una dintre cele mai vechi instituții media din Europa și, de aproape un secol, un barometru al societății românești. De la marile momente istorice, la transformările sociale și culturale de după 1989, și până la fragmentările și provocările prezentului, rolul nostru a rămas același: să cultivăm înțelegerea și să păstrăm vie identitatea colectivă.

Astăzi, într-o Europă marcată de migrație, polarizare și tensiuni geopolitice, tema conviețuirii și a identității nu mai este doar o chestiune culturală, ci una de stabilitate democratică. România este, în același timp, o țară de emigrație și o țară de imigrație. În ultimele trei decenii, milioane de români au plecat spre vest în căutarea unei vieți mai bune, confruntându-se cu bariere de acceptare și recunoaștere. În același timp, noi comunități de lucrători străini au început să se stabilească aici, aducând cu ele alte tradiții, alte limbaje, alte moduri de a fi.

În fața acestor transformări, multiculturalitatea nu mai este un moft sau o retorică festivă, ci o **poartă spre alteritate, spre înțelegere și spre cooperare**. Acolo unde există tentația închiderii și a diviziunii, multiculturalitatea devine o infrastructură de reziliență. În teoria jocurilor, John Nash a demonstrat că echilibrul se atinge nu prin conflict permanent, ci prin cooperare. Într-o lume tot mai fragmentată, acesta rămâne poate cel mai puternic adevăr: **cooperarea este întotdeauna superioară izolării**.

Ca instituție media publică, Radio România are responsabilitatea de a face vizibile aceste dinamici și de a crea spații de dialog. Cu peste 3,5 milioane de ascultători zilnic, prin cele 17 programe naționale, internaționale și regionale, prin Concertele Formațiilor Muzicale Radio, prin Târgurile de Carte Gaudeamus, prin Editura Casa Radio și prin emisiunile dedicate celor 20 de minorități naționale, noi nu doar informăm, ci oferim societății **repere de conviețuire**. Suntem martor și participant activ la construcția unei identități care se hrănește din diversitate și se întărește prin dialog.

Proiectele recente, precum portalul **www.workandlive.ro** sau inițiativa „**România, a doua casă**” reprezintă un pas în direcția unei societăți care înțelege că identitatea nu se pierde prin întâlnirea cu alteritatea, ci se clarifică și se întărește.

Vă invit să parcurgeți acest eBook ca pe o hartă a diversității umane din România de astăzi. Dincolo de poveștile individuale, veți regăsi aici o pledoarie pentru cooperare, echilibru și responsabilitate comună. În noua ordine mentalitară în care intrăm, România va fi chemată să practice acceptarea și toleranța față de o mare de străini.

Este datoria noastră să nu repetăm greșelile pe care le-au făcut alții atunci când milioane de români au căutat, în urmă cu două decenii, să-și găsească un loc în Europa. Avem șansa de a rescrie logica „străinului” și de a o transforma într-o logică a apropierii, a respectului și a conviețuirii.

Cred că adevărata măsură a unei societăți este felul în care își pregătește viitorul. Dacă învățăm din greșelile trecutului și cultivăm dialogul și solidaritatea, atunci generațiile următoare nu vor mai vorbi despre diferențe ca despre bariere, ci ca despre resurse.

Aceasta este misiunea Radio România: să fim un liant între oameni, culturi și timpuri.

Răzvan-Ioan Dincă

Președinte-Director General

Societatea Română de Radiodifuziune

Sfaturi pentru cei care vin în România: Învățați limba română! În al doilea rând, să își actualizeze documentele. Și, în al treilea rând, pur și simplu să viziteze multe locuri, orașe diferite... Cred că, după aceea, nimeni nu va mai părăsi România.

Raju Sheik (Bangladesh)

Iulia Hau: Bună! Alături de noi este Raju Sheik din Bangladesh. Locuiește în România de cinci ani. Și vom avea o discuție despre experiența sa aici. Ne puteți spune când și cum ați ajuns în România, acum cinci ani? Era în 2020, nu?

Raju Sheik: Da, 2020. Era 28 februarie 2020, înainte de Corona.

IH: Mi-ați spus că nu veniți din Bangladesh, nu?

RS: Da, veneam din Dubai. Sunt în Dubai de 11 ani și după aceea am venit din Dubai în România.

IH: Care a fost povestea? Ce v-a făcut să vă mutați aici? Cum ați auzit de România? Știați ceva despre România înainte?

RS: Nu, nu știam înainte, dar am văzut niște videoclipuri pe Youtube. Unul dintre bloggerii din Bangladesh a făcut videoclipuri. Și, după, m-am interesat de România. Și apoi am decis să... nu a fost vorba despre România. Am văzut videoclipuri cu multe țări europene. Și am decis că trebuie să merg acolo pentru că România și Europa sunt foarte frumoase, de aceea.

IH: Dar nu ați auzit nimic special despre România înainte?

RS: Nu, nu am auzit nimic înainte.

IH: Îmi puteți spune puțin despre proces, agențiile de recrutare, jobul, cum a fost...

RS: Am o prietenă, lucrăm împreună în Dubai. Așa că încercăm să căutăm o modalitate prin care putem merge acolo. Apropo, pe internet, am găsit un link - o avocată din București. Numele ei este Claudia. Și am vorbit cu ea și aveau nevoie de lucrători într-un depozit. Așadar, după ce am sunat-o și am comunicat cu clienții care aveau nevoie de lucrători, am dat interviul telefonic. După ce am decis, bine, putem merge. După ce i-am dat documentele, cum ar fi legitimația de serviciu, pașapoartele și fotografiile, apoi au făcut permisul de muncă de la Imigrările din România. După ce ne-am programat la Dubai, la ambasada României, apoi am obținut viza. Și după aceea, am venit aici, la București.

IH: Deci, totul a fost fără probleme cu procesul birocratic, cu...

RS: Da, a fost un proces foarte ușor. Nu a existat nicio dificultate, nimic. Nici măcar nu ne-au cerut bani. Și suntem în total cinci persoane.

IH: Acum că spui că ai ajuns aici în 2020. Pe atunci, nu erau mulți asiatici în România, nu? Ai fost una dintre primele.

RS: Cred că atunci... Cred că din Bangladesh erau doar cinci sau șase persoane aici.

IH: În toată țara?

RS: În toată țara, pe vremea aceea. Îi cunoașteți. Și când primesc informații că sunt niște bengalezi aici sau niște indieni aici, știți, încercăm să-i contactăm. Și pe vremea aceea, situația pandemică de dinainte, ne-a fost foarte frică, pentru că suntem aici, iar Corona este prea mult. În acea perioadă a fost panică pentru noi. Dar nu au existat bengalezi.

IH: Dar cum a fost sentimentul că ești unul dintre puținii oameni din țara ta într-o țară în care tocmai te-ai mutat?

RS: Avem un obicei de genul acesta în Dubai. Dar Dubai este ca India. Știți, pentru Bangladesh, avem, cred, 1,5 milioane de oameni din Bangladesh care locuiesc în Dubai. Cred că 3,8 milioane de oameni care locuiesc în Dubai din India, de asemenea, Pakistan... așa. Deci, suntem ca în țările noastre. Ne simțim așa. Dar când am venit aici, problema era acolo, problema lingvistică. Nu cunoșteam limba română. Și majoritatea oamenilor nu știu engleza. Deci, o mică problemă! Dar din fericire, șeful nostru este arab. Îl cheamă Juma, Smart Expo — numele companiei lui. Deci, cunoșteam limba arabă. Deci, nu este foarte dificil pentru noi, pentru că șeful meu, colegul meu, toți vorbim arabă și suntem cinci persoane împreună, am venit aici. Deci, unul cu celălalt, ne cunoșteam limba.

IH: Deci, ați învățat arabă în Dubai?

RS: Da, în Dubai.

IH: Ați spus că ați petrecut 11 ani în Dubai. Și de ce... câți ani aveți când ați părăsit țara prima dată?

RS: 22 de ani.

IH: Ce v-a făcut să părăsiți țara în primul rând?

RS: Mi-am oprit studiile când aveam 19 ani. Și, după ce am decis că trebuie să lucrez pentru familia mea, am venit în oraș, în orașul Dhaka, dar sunt foarte puțini bani pe care îi pot câștiga la sfârșitul lunii.

IH: A ceea este capitala, nu?

RS: Da, capitala Bangladeshului. După aceea, am decis că trebuie să plec în străinătate. Apoi am decis să mergem la Dubai. Apoi am venit la Dubai când aveam 22 de ani. Pentru familia mea, știu, pe atunci.

IH: Care era meseria ta în Dubai? Ai avut mai multe?

RS: Ca job de agent de securitate. Adică agent de securitate.

IH: Tot timpul ai lucrat în domeniul securității?

RS: 11 ani, am fost în... am lucrat în Abu Dhabi și Dubai. Adică în domeniul securității. În Dubai, securitatea este, de asemenea, foarte puternică și e o bună treabă.

IH: Ai regretat vreodată că ai plecat din Dubai pentru a veni în România? Care sunt condițiile de muncă între cele două țări?

RS: Știi, în Dubai, ne simțim ca și cum ar fi țara mea pentru că sunt mulți asiatici. În Dubai, localnicii, arabii, nu prea mulți. Deci, e ca și cum ar fi țara noastră. Ne simțim așa... nu ne simțim în străinătate. Dar, când vin în România, mă simt ca și cum aș fi în străinătate pentru că nu există o problemă cu limba asiaticilor. Când merg la un centru comercial să cumpăr ceva... în momentul acela, localnicii români se gândesc că poate aducem Corona în România.

IH: Ți-a spus cineva asta?

RS: Nu spun, dar... nu spun. Pentru că atunci când merg la un centru comercial sau undeva să plătesc factura sau altceva oamenii...

IH: Iau distanță.

RS: Mult departe. Când mergem acolo, oamenii, știu, sunt mult departe de noi. Dar sunt împreună. Atunci, simțim că suntem în străinătate. Da, da, da, da. Înțeleg.

IH: Dar după ce s-a terminat pandemia de coronavirus, în cele din urmă, ești mulțumit de decizia de a pleca din Dubai? Este... nu știu, în ceea ce privește plata, condițiile, stilul tău de viață.

RS: De fapt, Europa era visul meu pe atunci. Știi, primesc un salariu mare în Dubai, dar înainte visam să vin în Europa. Așa că, când am făcut contractul cu avocatul meu, era un salariu mai mic decât în Dubai. Deci, pentru mine, mai ales în Dubai, securitatea are un salariu bun, dar nu în alte domenii, nu are un salariu bun în Dubai. Deci, când vin în România, primesc un salariu mai mic, dar știu că fac contract pentru asta, așa că primesc asta. Deci, nu este doar dificil, dar îmi îndeplinesc visul când vin în România, este o țară europeană.

IH: Și cum este realitatea în comparație cu visul?

RS: Acum, e în regulă, pentru că atunci când vin, în acel moment, e puțin dificil, puțin, dar...

IH: Ce a fost dificil?

RS: Nu, din cauza problemelor cu limba, pentru că, știu, dacă sunt puțin bolnav, dacă merg la spitale, știu, nu pot să-i explic doctorului... am această problemă. Am asta... știu, simt că poate nu m-au tratat bine. Deci, e puțin dificil. Și după aceea, știu, muncim din greu în compania mea și ne-au mărit salariul. Și doi ani și jumătate mai târziu, am schimbat compania. Deci, când vin la o companie nouă, primesc un salariu mai mare. Deci, acum e în regulă. Acum, Dubai și România, pot spune, e la fel pentru mine.

IH: La fel în ceea ce privește salariul?

RS: Da.

IH: Dar în ceea ce privește viața ta, cum îți petreci timpul, cât de confortabil te simți în viață?

RS: În România, acum e ok. Mă simt mai bine decât în Dubai, acum, pentru că am niște prieteni, și colegii mei. Cunosc multe locuri, vizitez multe orașe, acum mă simt bine. Și, de asemenea, acum știu puțină limba română, așa că pot vorbi oriunde, cel puțin puțin. Deci, acum mă simt bine.

IH: Ai spus că ai avut două locuri de muncă în România. Poți să-mi spui puțin despre munca ta?

RS: Am venit aici ca muncitor în depozit. Dar când am venit în România și m-am alăturat companiei, am lucrat doar o lună în depozit, după ce a afectat pandemia de coronavirus, apoi totul s-a închis. Deci, compania mea, ne oferă, dar pentru că nu avem vânzări, ce vom face pentru lucrători? Poți să te întorci în țara ta. Altfel, avem un șantier, putem lucra în construcții... Conform contractului, trebuia să avem de lucru. Ne gândim, nu știm despre Corona... Ne gândim, nu?, să ne întoarcem în Bangladesh, nu e bine pentru mine, nu e bine pentru familia mea. Așa că, după aceea, am început în domeniul construcțiilor. Deci, doi ani și jumătate, am lucrat acolo.

IH: A fost muncă grea, în construcții?

RS: Un pic greu, dar pentru mine, bine, pentru că lucram ca ajutor în construcții. Și am un bun prieten, este constructor profesionist. Numele lui este Isa Balakale.

IH: Tot din Bangladesh?

RS: Nu, este din Nigeria. Toți am venit din Dubai, împreună. Deci, e bine, de data aceea. După doi ani și jumătate, după ce am obținut un loc de muncă la un hotel, Hotel Duke, și șeful meu a fost foarte amabil. Așa că am lucrat și acum lucrez acolo, la Hotel Duke.

IH: Povestește-mi puțin despre situația ta familială, dacă te simți confortabil să-mi spui.

RS: Da, nicio problemă.

IH: Despre situația ta familială, părinții tăi, când ai decis să pleci, mi-ai spus că ai studiat, câți ani ai studiat? Mi-ai explicat puțin despre sistemul școlar din Bangladesh....

RS: În Bangladesh, am, făcut învățământul primar până în clasa a cincea, clasa a cincea.

IH: Deci, cinci ani.

RS: Da, cinci ani. Și apoi, clasa a zecea, acesta este gimnaziul. Și, până în clasa a XII-a, e liceu.

IH: Bine. Deci, am început până la liceu, asta înseamnă 10 plus doi. Deci, 12 ani.

RS: 12 ani. După aceea, au apărut niște probleme familiale, știi, familia mea, tatăl meu nu are prea multe venituri... Și eu sunt fiul cel mare din familie. După aceea, am decis că trebuie să muncesc. Apoi, mi-am părăsit familia. Am venit la oraș să lucrez. Am lucrat acolo timp de patru ani. Dar, văd că nu sunt suficienți bani pentru a-mi satisface nevoile în familie. După ce am decis să plec în străinătate.

IH: Deci, în tot acest timp ai trimis bani familiei tale?

RS: Da.

IH: În fiecare lună?

RS: În fiecare lună trimit bani familiei mele. Tatălui meu, mamei mele. Acum, știi, opt ani sunt căsătorit. Acum, îi trimit soției mele. Dar, totuși, totul e tot așa.

IH: Spune-mi puțin. Știu că te-ai căsătorit cu soția ta când erai în Dubai. Deci, într-una din călătoriile tale înapoi, ai întâlnit-o pe soția ta.

RS: Da, da. Am fost în Dubai cam opt ani... așa. Apoi, pe atunci aveam 28 de ani. Așa că am decis că trebuie să ne căsătorim. Apoi, tatăl meu, mama mea, familia mea au decis să ne căsătorească. Când merg în vacanță, doar de data aceea. A fost o căsătorie aranjată.

IH: Da, poți să-mi spui puțin despre asta? Pentru că, mi-ai spus ultima dată, că sunt aranjate, dar pe jumătate aranjate. Te întâlnești și de căsătorești dacă ești de acord, dacă vrei. În general, nu tu în mod specific, ci cultura în general.

RS: În Dubai, lucram 12 ore. Și, în fiecare zi, două ore pentru transport. Asta înseamnă o oră pentru a merge la destinație, a te întoarce — o oră. Deci 14 ore sunt petrecute pentru muncă în fiecare zi.

IH: Timp de 11 ani.

RS: 11 ani. Deci, când venim în camerele noastre, trebuie să gătim, să spălăm haine, să facem baie, să călcăm. Durează, cam, două ore. În celelalte ore doar dormim. Deci nu avem suficient timp să ne facem o prietenă sau alte lucruri în Bangladesh. Dar am o familie bună. Tatăl meu, mama mea, surorile mele și, de asemenea, alte rude ale mele. Deci, aleg o fată. Și, de asemenea, când am mers în Bangladesh, m-am întâlnit cu ea.

IH: Câți ani aveai pe atunci?

RS: Oh, sunt mai puțin de 12 ani. 28 de ani. Și după aceea noi... familia mea a decis: bine, poți vedea, poți să o cunoști pe fată. Apoi, am vorbit cu ea, despre diferite lucruri. După aceea, am decis că ne putem căsători.

IH: Cum este conversația când... Adică, care este subiectul? Care sunt întrebările? Despre ce vorbiți?

RS: Știi, în Bangladesh, majoritatea sunt musulmani... cred că în 95% dintre oameni sunt musulmani. Și alții, doar câțiva oameni, hinduși, creștini, budiști. Deci, în cultura musulmană, majoritatea căsătoriilor sunt căsătorii aranjate. Familia decide, da, Deci, acesta este un lucru normal. Vorbim între noi familia mea este așa, eu sunt așa... nivelul meu de educație este așa, venitul meu este așa. Și ea a spus și lucruri legate de familia ei, cum ar fi starea tatălui ei, starea familiei ei. Apoi am decis: bine, putem vorbi, putem spune părinților noștri sau tutorelui nostru să continue procesul.

IH: Cum te-ai vedea pe tine și familia ta peste, să zicem, cinci sau zece ani?

RS: Ok, planul nostru... Vârsta mea este acum 39 de ani, aproape 39 de ani. Și am plănuیت să-mi aduc familia peste un an, cu fiul meu, aici. Cred că fiul meu va începe școala românească. Și voi rămâne cu fiul meu, soția mea. Acesta este planul meu în acest moment. Poate fiul meu va primi educație de aici. Poate, poate România, Europa, alte țări, poate aceasta poate fi Germania. Sistemul de învățământ din Germania este foarte bun. Și încerc să-mi aduc familia să se stabilească aici. Acesta este planul meu, planul meu de viitor.

IH: Credeți că autoritățile române ar trebui să organizeze cursuri de limbi străine gratuite?

RS: Într-adevăr, acest lucru este foarte important pentru noi. Și solicit autorităților române să deschidă o școală — cum ar fi pentru lucrătorii străini. Există nepalezi, indieni, poate srilankezi, poate africani, din Bangladesh. Pot merge la școală pentru a învăța limba română.

IH: Sunt de acord.

RS: Și tot de la această școală pot învăța lucrătorii care sunt legile din România. Și dacă fac, poate... îmi pare rău să spun, nu toate companiile sunt bune.

IH: Știu. Nicio problemă.

RS: Din fericire, la compania mea, am experiență în două companii, două companii foarte bune. Sunt norocos, pentru că am atât de mulți prieteni, le aud povestea și compania lor nu e prea bună. Deci, dacă lucrătorii, lucrătorii străini, își cunosc drepturile... Dacă există vreo problemă, să fie ca o linie de asistență: puteți... orice problemă, puteți suna la acest număr, puteți vorbi în limba voastră. Ne confruntăm cu această problemă, ce ar trebui să facem? Guvernul român sau o organizație anume pot oferi sfaturi: trebuie să faceți asta, asta, asta, asta, asta. Deci, uneori, știți, oamenii sunt confuzi. Când oamenii, vă spun eu, cheltuiesc șapte mii de euro, opt mii de euro, zece mii de euro, după ce vin în România, și când lucrează o lună întreagă, dar nu plătesc...

IH: ... practic nu primesc salariul.

RS: Da. Și chiar și unele companii de genul acesta, au făcut o mică greșeală, le-au redus salariul, salariul integral.

IH: Știu.

RS: Trei, patru luni, nu plătesc. Deci, în aceste cazuri, oamenii sunt confuzi... ce ar trebui să facem? Și, de asemenea, nu au vorbit cu poliția la care se adresează, poate se gândesc poate este greșeala mea, poate compania, șeful este foarte puternic... Poate poliția îi va prinde și îi va trimite în Bangladesh. Este această frică, pentru că nu știi... Nu ai nicio relație cu autoritățile. Nu știi unde să mergi, ce să întrebi. Și ei pot... autoritățile nu dau niciodată informații greșite. Dar avocații, poate unele companii, niște prieteni, pot da sfaturi greșite, iar oamenii fug din România, oamenii merg în alte locuri... poate se ajunge la alte lucruri...

IH: Știu ce vrei să spui. Să sperăm, sper — este o idee bună cu linia telefonică de asistență și nu este foarte scump de implementat...

RS: O persoană, poate există un birou de imigrare, de exemplu, am uitat centrul comercial. Mall Arena? Da, Mall Arena. Deci, de acolo, pot face un birou. În fiecare... nu este nevoie, în fiecare zi, poate în fiecare săptămână, o zi sau doua zile, ar trebui să fie un ofițer acolo. Și avem o problemă cu companiile, putem merge acolo. Doamnă sau domnule, vă rog, mă confrunt cu această problemă, așa că... ce ar trebui să fac?

IH: Cred că cu linia telefonică este mai ușor, pentru că mulți oameni nu lucrează în București. Poate locuiesc la 50 de kilometri distanță, este foarte dificil să...

RS: Ar trebui să aibă și telefoane. Și bucureștenii pot vizita acolo, poate cineva poate suna... pentru sfaturi bune. Dacă am o problemă, o problemă cu compania mea sau alte probleme... pot suna. Dar în Dubai, știți, putem! Și putem folosi limba mea, nu este nevoie de arabă. Chiar dacă sunt nou, poate astăzi vizitez Dubaiul și am o problemă, pot suna la secția de poliție. Au o persoană care cunoaște foarte bine limba bengaleză și limba arabă. Pot suna: am această problemă, ce ar trebui să fac? Apoi

poliția îmi dă sfaturi, să fac asta sau asta. Și, de asemenea, dacă iau exemplul companiei telefonice, dacă dau servicii telefonice în limba română, doar în limba română, nu există nici măcar engleză.

IH: Știu...

RS: Dubai are limbile bengaleză, urdu, hindi, malayalam, au și câteva limbi africane. Și asta nu este foarte scump, cred. În toată țara, ai nevoie de o singură persoană.

IH: Da, știi ce vrei să spui. De asemenea, în Dubai, este mai mult o tradiție de imigrare. Fac asta de mai mult timp, mulți ani, așa că au avut timp să-și adapteze sistemul. Pentru noi, este destul de recent. Sunt trei, maxim patru ani, de când sosesc atât de mulți nou-veniți aici. Să sperăm.

RS: Nu. Lasă-mă să termin. Dubaiul are niște aspecte negative. Dacă stau în Dubai 30 de ani sau 50 de ani, nu-ți primești niciodată documentele. Nu-mi voi primi niciodată documentele. Trebuie, până la urmă, trebuie să mă duc în țara mea. Dar în România sunt lucruri bune! Sau în Europa... Dacă stau, poate, 10 ani, de exemplu, poate unele țări au mai puțin de 10 ani, este posibil să obțin actele. Dacă îndeplinesc cerințele lor, cum ar fi limba, toate lucrurile. Acestea sunt aspectele bune ale României. De aceea, poporul nostru asiatic, în mare parte tână generație, visează să vină în România. Crede-mă! Unii oameni obțin viza pe cale legală. Așa pot eu să o fac. Unii oameni, poate... Unii oameni petrec doi, trei ani, dar le resping viza. Trei ani, alții. Unii oameni stau acolo, încearcă să meargă în Europa, cinci ani, dar tot nu obțin viza. Înțeleg. E foarte dificil. Acei oameni au venit aici, poate au cheltuit zece mii de euro, dar nu știi. Miile de oameni din Bangladesh au cheltuit cinci mii de euro, dar nu au obținut viza. Plâng acolo. Am atât de mulți membri ai familiei, câteva rude... Încearcă, dar nu primesc viza. Cam asta e.

IH: Ultima mea întrebare ar fi: Ce sfat i-ați da cuiva din Bangladesh care a ajuns recent în România?

RS: Este o întrebare foarte bună și, într-adevăr, îmi place să-i sfătuiesc. Cei care vin în România, vă rog să înceapă să învețe limba. Sunt lucruri rapide. Nu aveți cum, pentru că guvernul nu vă oferă niciun loc pentru asta... Dar veți găsi o modalitate de a învăța limba. Am spus că dacă cineva vrea, poate din aplicații, poate dacă cineva încearcă de la început, dacă a folosit engleza, este dificil. Pentru că după aceea este foarte dificil să înveți limba română. Când vin în România, la început, să înceapă să învețe limba română.

IH: Un lucru, doar să spun că OIM organizează cursuri gratuite de limbi străine. Trebuie să mergi acolo. Adică, să te abonezi. Și organizează module de trei luni pentru străini, dacă ești interesat. Și sunt gratuite. Nu știi sigur programul...

RS: Deci, pentru un nou venit, trebuie să învețe limba română. Pentru că, dacă învățăm limba română, România este un lucru bun. Există o mulțime de oportunități de angajare pentru străini. Dacă sunt un bun muncitor... multe locuri de muncă, credeți-mă. Deci, dacă știu limba bine, sunt și bine plătiți. Un barman sau un chelner în domeniul hotelier, poate un centru comercial, cum ar fi Mega Image, Carrefour, dar au nevoie de abilități lingvistice. Deci, pentru un nou venit, este foarte important să învețe limba. Și în al doilea rând, un sfat pentru noii angajați: trebuie să își actualizeze documentele, cum ar fi cartea de rezident, contractul, asigurarea de sănătate. Și alte lucruri sunt că, înainte de a semna, trebuie să înțeleagă foarte bine, pentru că românii nu au încredere în toată lumea. Înainte de a semna orice document, poate că nu știți... e limba românească. Și șeful a spus: Vă rog, semnați asta! Și mi-au dat poate două, trei minute, cinci minute. Vreau să verific cu telefonul mobil, poate să traduc. Cinci minute nu sunt suficiente. Și se grăbește foarte tare. Deci nu ar trebui să semnați nimic ce nu știți sigur. Sunt lucruri normale. În general, așa este. Dar mai ales pentru noii angajați, când vin, nu înțeleg. Aceștia spun: Bine, nicio problemă! Dar după ce termină contractul și pleacă în concediu, se confruntă cu probleme.

IH: Și ce vreți să spuneți prin actualizarea documentelor?

RS: Actualizarea înseamnă... poate că unii oameni își schimbă locul de muncă. Când își schimbă locul de muncă, noua companie semnează contractul, dar nu îl actualizează. Doar semnează. Deci trebuie... să fie mereu atenți, ar trebui să fie atenți să își actualizeze documentele. Trebuie să preseze avocatul sau compania: Vă rog să-mi arătați documentele. Ce este permisul meu de muncă? Și dacă permisul de ședere expiră înainte de trei luni, trebuie să informeze. Compania nu te va avertiza. Tu trebuie să avertizezi compania. Pentru că dacă devin ilegal, este foarte dificil. Credeți-mă, este foarte dificil. Dacă văd poliția, trebuie să fug. Dacă merg, de exemplu, la un centru comercial sau undeva, și

este poliția de imigrări. Și dacă nu ai documente, este foarte dificil. Dar eu nu sunt, nu sunt greșelile mele, poate sunt greșelile companiei, dar, până la urmă, eu trebuie să sufăr. Compania nu va avea niciodată de suferit. Și unei persoane i s-a întâmplat asta. Știți, voia să viziteze Italia, dar știa că vechiul său document este în regulă. Dar când s-a dus la aeroport și a descoperit că documentul său nu este actualizat. Apoi, poliția de imigrare îl sună pe șeful său. Apoi, șeful său îi cere: Bine, mâine o voi face, vă rog să nu trimiteți sau să nu faceți nimic!. Apoi se întoarce. S-a întâmplat și asta. Unii oameni nu au asigurare, asigurare de sănătate. Când se întâmplă ceva, merg la spital. Și spitalul percepe mulți bani. Și îi este foarte greu să plătească acești bani.

IH: Da, pentru că mulți oameni nu știu că au dreptul la un medic de familie, la asigurare de sănătate.

RS: Da, da. Chiar nu știu. Acestea sunt lucrurile pentru oamenii noi, să se gândească la limba maternă, să învețe limba. În al doilea rând, să își actualizeze documentele. Și în al treilea rând, pur și simplu să viziteze multe locuri, cum ar fi orașe diferite, diferite, cum ar fi Timișoara, Brașov, Constanța. Și sunt atât de multe orașe pe care le pot vizita, pot afla despre România. Cred că, după aceea, nimeni nu va mai părăsi România.

IH: Bine. Mulțumesc foarte mult.

RS: Mulțumesc.

Interviu realizat de Iulia Hau - Radio Romania Regional
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

În România, când urma să trec pe trecerea de pietoni, mașina s-a oprit și te lasă să treci primul! Asta e foarte frumos! În China, mașinile sunt foarte nepoliticoase (șoferii)!

Yifan Wang (China)

Mirela Velțan: Vom discuta cu o persoană care a făcut limba chineză să pară mai ușor de învățat decât matematica. Yifan Wang este profesor de limba chineză la Colegiul Național „Elena Cuza” din Craiova. Sosit aici după încheierea unui contract în Marea Britanie, recomandat printr-un parteneriat între Universitatea de Științe Politice și Drept din China și Universitatea din București, el și-a găsit locul în cadrul Clasei Confucius a Colegiului Național „Elena Cuza”. Domnul Wang ne-a spus că experiența sa în Craiova a fost uimitoare până acum, că se bucură foarte mult de vremea frumoasă pe care o oferă țara noastră, că a găsit multe asemănări între China și România în ceea ce privește relațiile de familie și bucătăria, și că a fost bine primit oriunde a mers, de la spitale, la piețe, la școli.

Bună ziua, domnule Wang, mă bucur să vă văd.

Yifan Wang: Îmi pare bine să vă cunosc.

MV: Ce mai faceți?

YW: Sunt bine, da. Știți, tocmai m-am întors din China cu un proiect. Am dus niște elevi români în China pentru o lună și m-am întors acum trei zile.

MV: Aș vrea să încep prin a vă adresa câteva întrebări despre dumneavoastră, ca să vă cunoaștem puțin mai bine ca persoană. Care este numele dumneavoastră? Câți ani aveți? Aveți frați, surori? Animale de companie?

YW: Da. În primul rând, numele meu este Wang Yifan. Știți, numele meu de familie este Wang, iar prenumele meu este Yifan. Am vorbit și cu elevii mei români. Mi-au spus că în România și voi puneți numele de familie mai întâi și apoi prenumele. Deci, este la fel ca la numele chinezești. Și am 30 de ani acum, anul acesta, și sunt singurul băiat din familia mea. Și știu că atât românii, cât și chinezii acordă o mare atenție familiei. Cât despre animale de companie, când eram băiat, am avut un câine, dar acum mă am doar pe mine.

MV: Cred că e complicat să ai un animal de companie aici. Cum a fost procesul dumneavoastră de adaptare în România?

YW: Înainte de România, am avut o experiență de doi ani în Marea Britanie, tot ca profesor de chineză, așa că... Cred că mă pot adapta aici foarte ușor datorită experienței din Marea Britanie, dar totuși simt unele diferențe între România și China sau între România și Marea Britanie, în special în ceea ce privește elevii. Cred că putem vorbi despre asta mai târziu.

MV: Care au fost primele dumneavoastră impresii când ați ajuns aici, în România?

YW: Deci, în primul rând, pot simți marea diferență dintre Marea Britanie și România: aici, oamenii sunt mai... Cum să spun... Mai prietenoși, pentru că te ajută și poartă mereu un zâmbet pe față! Nu știu de ce. Și simt un fel de... sentiment de relaxare, pentru că oamenii, pur și simplu... Cum să spun... elevii și oamenii de aici au o atitudine de a „lua viața în râs”, de lejeritate, de confort... Cred că este foarte bine, pentru că, știți, în China, sincer, oamenii și elevii... avem mult mai multă presiune la muncă, la studii, așa că simt că este foarte frumos în România.

MV: Ați experimentat vreun șoc cultural când ați ajuns aici?

YW: După cum am spus, pentru că am experiență în Marea Britanie, nu cred că a fost un șoc cultural foarte mare, dar tot am avut câteva, cum ar fi... ce am întâlnit la clasă... De exemplu, nu știu, îmi pare rău pentru poveste, dar o voi spune. Deci, la început, am intrat într-o clasă de elevi și am vorbit despre ceva cu elevii înainte de oră, iar apoi i-am spus unui băiețel că ar trebui să slăbească. Și toți elevii au început să râdă. Ce s-a întâmplat? Mi-au spus că este nepoliticos, în România, să spui ar trebui să slăbești. Am spus Îmi pare rău, nu știam asta! Pentru că, știți, în China, mai ales pentru copii, părinții și în special bunicii, considerăm că a fi gras nu este un lucru rău, pentru că înseamnă că poți mânca, și mănânci mult, și asta te va face mai sănătos.

MV: Da, vei crește sănătos...

YW: Da! Și deci profesorii, și mai ales pentru băieți, este în regulă să spună Oh, ar trebui să slăbești,

Ar trebui să te controlezi sau ceva de genul... este normal. Și, știți, pentru bunici, pentru generația bunicilor, dacă spui Băiatul este gras sau Fata este grasă este un fel de laudă, nu o critică, așa că simt diferența. Dar, în final, elevii mi-au explicat și mi-am cerut și scuze băiatului, și totul a fost în regulă. Deci, cred că șocul cultural este rar, chiar dacă m-am pregătit cu câteva... să spun diferențele dintre cele două țări, dar tot facem mici greșeli.

MV: Toată lumea face greșeli. Atâta timp cât învățăm din ele și învățăm să ne adaptăm...

YW: Da...

MV: Totul este în regulă.

YW: Da.

MV: Cât timp v-a luat să vă adaptați în România?

YW: Nu cred că mult timp, pentru că, știți, cazarea mea este în școală, deci locuiesc cu elevii mei, cu colegii mei și cu personalul din, știți, din colegiu. Cred că este în regulă, dar, în ceea ce privește mâncarea... este acceptabilă, dar uneori este puțin diferită față de cea din China. De exemplu, știți, în China ne place orezul, dar la cantina din România, la „Elena Cuza”, avem orez, dar orez cu lapte.

MV: Da... Avem și orez normal, cu legume sau carne.

YW: Da, îmi place acela, dar uneori cantina oferă doar, știți... Are doar desertul...

MV: Da, orez cu lapte!

YW: Și am vorbit cu familia mea, spunând Cum este posibil?! Da, ceva de genul. Dar știu că este o diferență culturală și l-am gustat, este puțin dulce... Da, cred că este în regulă. Dar la prima... cum să spun... experiență a unui chinez, este puțin ciudat, dar cred că este okay. Nu este o problemă foarte mare de șoc cultural.

MV: Vorbind despre oameni... Cum ați fost primit când ați ajuns în România? Oamenii au fost primitivi sau descurajați?

YW: Da, sunt foarte buni. După cum știți, sunt singurul profesor de chineză de la „Elena Cuza”, așa că directorii și ceilalți profesori sunt foarte amabili cu mine, mă ajută în viața de zi cu zi și îmi spun unde este mall-ul, unde este supermarketul, unde este restaurantul, iar elevii mei la fel, îmi recomandă diverse lucruri. De exemplu, mi-au spus Poți să mergi în piață, să cumperi fructe și legume, este mai ieftin acolo! Așa că am fost și acolo. Sincer, îmi place să merg în piață pentru că și în China, în viața de zi cu zi, mergem în piață să cumpărăm legume, fructe... Pentru că, prin acest gen de experiență, simt că este un fel de a fi ca în China, un mod bun de a-mi alina dorul de casă.

MV: Asta e bine... Da... V-ați făcut prieteni români?

YW: Ah, vă referiți la prieteni români? Da, prieteni români... Sincer, știți, eu vorbesc doar engleză și puțină română, deci... adică, îmi este greu să vorbesc cu români care nu vorbesc engleză, dar am câțiva prieteni chinezi aici și ei, foarte amabili, mi-au făcut cunoștință cu prietenii lor. De exemplu, încă îmi amintesc, în primul an, 2023, primul an când am venit în România, de Crăciun, prietenul român al unuia dintre prietenii mei chinezi ne-a invitat la el acasă și ne-au servit cu grătar tradițional românesc și a fost o ciorbă, foarte bună, încă îmi amintesc... cu aripi de pui și puteai să amesteci pâine cu ciorba. Da, foarte bună. Și ne-au arătat și niște... cum să spun... murături tradiționale românești, nu? Da, în China, avem și noi așa ceva, dar cu legume diferite, însă gustul este foarte asemănător. E plăcut.

MV: Cum au fost primele dumneavoastră interacțiuni cu vecinii sau poate cu vânzătorii sau... colegii de muncă?

YW: În ceea ce privește vecinii, după cum știți, locuiesc la școală, deci nu pot spune că am vecini, dar, după cum am spus, mergeam mereu în piață, mergeam la shaormerii, și sunt foarte prietenoși. Mă întrebau de unde sunt și, uneori, sunt foarte amabili. De exemplu, încă îmi amintesc o shaormerie unde, după ce au aflat că sunt din China, vânzătorii, pentru alții cântăreau, de exemplu, 500 de grame, dar pentru mine, nu au cântărit, mi-au pus pur și simplu mai mult. Da, simt că majoritatea dintre voi sunteți foarte amabili... mai ales în Craiova, da. Și vremea este bună, oamenii sunt buni. Sincer, chiar aș vrea să mai stau aici.

MV: Deci ați fost și în alte orașe?

YW: Da, da, am fost și în alte orașe. De exemplu, am fost la Sinaia de două ori. Mi-a plăcut acolo și, știți, la Sinaia, sentimentul iarna și vara este total diferit. Da, foarte frumos. Și este un palat, cred... da, este un palat acolo. Da, și am fost și la Brașov, și la Sibiu... Știți, la Sibiu, cel mai mult m-a impresionat acoperișul. Există un ochi pe acoperiș. Este foarte frumos, dar este puțin păcat că nu am

fost la Constanța, pentru că mi-au spus că este foarte frumos, dar ar trebui să păstrez asta pentru când voi vizita din nou România, poate... Da.

MV: Sperăm că veți merge să vedeți și plaja, este...

YW: Da, știu că este frumos și renumit, dar este poate puțin departe de Craiova, așa că...

MV: Puțin departe, dar acum că avem noul drum expres, da, puteți ajunge acolo un pic mai repede.

YW: Da, știu, pentru că, știți, acum trei zile m-am întors din China și am luat transferul cu autobuzul de la Aeroportul Otopeni la Craiova: doar trei ore. Este foarte frumos. Da, este frumos.

MV: V-a ajutat cineva în mod special la un moment dat?

YW: Da... Tot în primul an când am venit în România, știți, am fost mușcat de niște insecte pe picior, nu știu ce erau, din păcate, dar poate sângele meu are un gust diferit față de cel al românilor. Așa că m-au mușcat și aveam multe, ca niște... roșii... cum să spun... ceva rău, apoi am mers la spital, este un spital – Spitalul de Boli Infecțioase, în fața Lidl-ului, și medicii... au fost foarte amabili, mi-au dat o rețetă și apoi am mers la farmacie să cumpăr medicamente. Apoi mi-au sugerat să merg la un spital privat. Deci, două zile mai târziu, am mers la spitalul privat și am avut o consultație. După consultație, au spus: Ah, este în regulă, puteți lua medicamentele pe care le-ați cumpărat și, dacă nu este în regulă după o săptămână, puteți reveni. Și, știți, la final am întrebat cât ar trebui să plătesc pentru asta și au spus Nu, este gratuit! Pentru că am stat doar de vorbă, am avut o consultație, este în regulă. Deci, în acel moment, am fost uimit... șocat, pentru că în China, trebuie să plătești cel puțin, o sumă mică de bani pentru consultație. Dar în România, nu. Nu știu dacă sunt prietenoși cu mine sau dacă este situația normală, dar oricum. Cred că este foarte bine. Este un sistem bun și oamenii sunt, de asemenea, foarte amabili cu mine, pentru că mă cunosc, știu că nu pot vorbi românește, așa că îmi spun doar Oh, vino, vino! Poate că am sărit peste rând, dar au fost oricum amabili cu mine.

MV: Mă bucur să aud că ați avut experiențe bune în sistemul spitalicesc și în sistemul medical în general, și mă bucur să aud că ați avut experiențe grozave cu oamenii, în general. Ați descoperit ceva surprinzător despre România?

YW: Sincer, în fiecare zi am o... în fiecare zi pot simți ceva. Luna trecută, v-am spus că am dus elevii români în China, marea diferență este că, pe drum, mașinile vă vor lăsa să treceți primii, nu? Dar în China, nu! Mașinile... cum să spun... sunt foarte nepoliticoase, da. Deci, prima dată când am venit în România și, de fapt, urma să trec pe trecerea de pietoni, mașina s-a oprit și apoi te lasă să treci primul! Asta e foarte frumos! Dar în China, nu. Poate avem prea mulți oameni și prea multe mașini.

MV: Poate, da. Toată lumea se grăbește și încearcă să ajungă din punctul A în punctul B, rapid.

YW: E foarte frumos. În ceea ce privește acest aspect, cred că acum, Guvernul Chinez promovează și el că ar trebui să lași oamenii să treacă primii și apoi mașinile, dar... ar trebui să... muncim din greu la acest aspect. Da, oamenii încă se adaptează la acea recomandare.

MV: Da. Dar în România este foarte frumos. Au existat obiceiuri sau norme sociale care vi s-au părut puțin neobișnuite?

YW: Obiceiuri?... Hmm... Cum să spun... Cred că fiecare cultură, fiecare țară, are propriile obiceiuri, dar ceea ce mi se pare foarte frumos este că elevii mei mi-au spus că, în Ajunul Crăciunului, adică înainte, poate în noaptea aceea, oamenii vor ține lumânări la biserică pentru a sărbători... ca și Noul An... renașterea lui Iisus, cred? Nu sunt sigur dacă este corect.

MV: Da, de Crăciun este nașterea lui Iisus și de Paște este moartea și apoi învierea lui Iisus Hristos.

YW: Ah, deci oamenii vor ține lumânări pentru a sărbători și pentru a... poate, a aduce lumina... a aduce, cum să spun... Oricum, este un An Nou, nu? Conține speranțele și dorințele oamenilor, cred că este foarte frumos. Și, știți, în Craiova, știu și că în acești ani, a fost foarte frumos Târgul de Crăciun și am experimentat asta, este foarte, foarte frumos. Și acolo... niște cârnuri, am încercat și niște cârnuri la Târgul de Crăciun, da.

MV: Cum arată viața dumneavoastră de zi cu zi în România?

YW: Ah... Sincer, nu sunt un om interesat de călătorii sau ceva de genul, adică, pot călători, dar nu pot călători singur, așa că întotdeauna călătoresc cu prietenii mei, cum ar fi la Sinaia, Brașov, merg mereu acolo cu prietenii mei. Și pentru viața de zi cu zi, am un abonament la sala Stay Fit, așa că merg la sală... nu pot spune în fiecare zi, dar în majoritatea zilelor, da. Și este, de asemenea, foarte frumos, pentru că unii dintre... cum să spun... unii dintre craioveni, la sală, mă întreabă și ei de unde

sunt, vorbesc cu mine, și când le-am spus că sunt profesorul de chineză de la „Elena Cuza”, au fost șocați! Și le-am spus Da, sunteți bineveniți dacă vreți să învățați chineză. Ceva de genul. Este foarte frumos, de asemenea, da. Și mai vreau să spun că, știți, în China, în acești ani, tot mai mulți adolescenți aleg să meargă la sală. Dar, știți, înainte nu era așa, așa că eu cred că este foarte... este influențat, nu pot spune de România, ci de Europa, pentru că oamenii de aici sunteți foarte pasionați de sală, nu numai, și afară, de asemenea: alergați și este foarte frumos. Și acum, chinezii acordă mai multă atenție sănătății lor, sănătății corpului și sălii, de asemenea.

MV: Da, este bine să-ți miști corpul, pentru că există zicala „O minte sănătoasă într-un corp sănătos”.

YW: Da.

MV: Deci, practicarea oricărui tip de sport, în orice moment al vieții, este un lucru foarte benefic pentru sănătatea mentală și fizică.

YW: Da.

MV: Și mă bucur să aud că oamenii din China preiau acest trend, să zicem... Cum sunt relațiile dumneavoastră cu colegii?

YW: După cum am spus, sunt singurul profesor de chineză din școală, așa că, sincer, colegii mei m-au ajutat mereu, pentru că sunt nou aici, așa că sunt foarte amabili și încă îmi amintesc, acum două luni, a fost „ziua de naștere” a Colegiului Național „Elena Cuza”, așa că am avut o petrecere, iar directorii și ceilalți profesori m-au invitat la petrecere. Și noi... aceea a fost prima dată când... cum să spun... am participat la o petrecere românească, de la început până la sfârșit. Știți, am mers acolo de la șapte seara, și apoi am mâncat, am dansat, am mâncat, am dansat, până pe la două dimineața. Este foarte frumos. Dar, știți, toți profesorii și directorii și personalul se adună și pur și simplu dansăm. Am învățat și câteva dansuri românești. Este foarte frumos. Deci, cred că colegii mei sunt foarte amabili cu mine și am, de asemenea, o relație foarte bună cu ei, da.

MV: Vorbind despre activități... Ați fost inclus în anumite activități sau...?

YW: Da, sincer, la început, și mă refer la primul an, pentru că nu eram foarte familiarizat cu toți elevii și profesorii, dar din al doilea an m-au invitat, toți elevii și profesorii m-au invitat la activități, cum ar fi, ceea ce am spus adineauri, „ziua de naștere” a școlii noastre, m-au invitat și, știți, în România, la ceremonia de absolvire a elevilor, nu? Au și ei o petrecere. Am participat și la asta, de vreo două ori. Este foarte frumos! Elevii vor invita profesorii să meargă. Este foarte frumos. În China, sincer, noi nu... între elevi și profesori, nu avem o astfel de, cum să spun, o relație atât de apropiată, pot spune, dar nu avem astfel de lucruri, cum ar fi să dansăm împreună, este foarte frumos.

MV: Este un pic mai strict, să zicem. Există o limită între... În acest sens, ați avut vreodată dificultăți în ceea ce privește comunicarea sau poate colaborarea, din cauza diferențelor de limbă sau a diferențelor culturale?

YW: Sincer, nu prea mult, dar, după cum am spus, prefer să merg în piață, dar la început nu știam numerele în română sau mare parte din limbă, așa că după aceea m-am gândit că ar trebui să învăț câteva noțiuni de bază ale limbii române, și apoi mă pot descurca singur pentru a, cum să spun, a fi mai în armonie cu comunitatea. Așa că am învățat numerele în română: „unu”, „doi”, „trei”, „patru”, „cinci”, „șase”, „șapte”, „opt”, „nouă”, „zece”, și chiar mai mari, pot spune. Așa că mergeam în piață și, când plăteam, spuneam „Douăzeci”. Și la unele fructe, dacă îmi plăceau, învățam: „ananas” sau „căpșuni” sau „măr”. Ceva de genul, deci cred că este în regulă pentru mine să mă descurc în viața de zi cu zi, da.

MV: Au existat neînțelegeri amuzante în experiența dumneavoastră?

YW: Da, cred că da. Okay, vreau să împărtășesc două, care sunt foarte interesante. Prima este în clasă, pentru că a fost o dată, știți, înainte de oră elevii vorbesc, și apoi un băiat, sincer mi s-a părut că e un băiat bun, dar a spus ceva de genul „F**k”. Am spus „Nu, nu poți spune asta”. Și toți elevii au fost și ei uimiți! Am spus „Nu poți spune f**k, nu este un cuvânt frumos!”. Dar, în cele din urmă, mi-au spus că este un cuvânt românesc și înseamnă „a face” ceva. Serios?! Atât de ciudat...

MV: Există o confuzie între cel din engleză și cel din română.

YW: Și apoi am întrebat și unii dintre colegii mei, alți profesori... Am crezut că poate m-au păcălit, dar în final, au spus „Da, este real”, pentru că aveți un cuvânt cu o pronunție foarte similară cu „F**k”, deci... nu știu dacă este în regulă să împărtășesc asta. Okay, și alta este că, în piață, unii seniori... mă strigă „mami”... Oh! Și în final, eu înțelegeam doar „mommy” (mami), și ei ziceau... „Mami, bla bla

bla bla...". Nu știam ce înseamnă celelalte cuvinte, dar în final, i-am întrebat pe elevii mei și au spus „Ah, «mami», înseamnă că vor să se apropie de tine, poate.”, pentru că mi-au spus că, uneori, și părinții lor îi strigă „mami” pentru a-și arăta dragostea sau ceva de genul, dar pentru mine cred că...

MV: Este un termen de alint, precum „scumpo” sau „draga mea” sau lucruri de genul acesta.

YW: Da... „mami”, „tati”... Și în final, elevii mei au spus că „Poate vor să cumperi ceva de la ei”, așa că...

MV: Sau poate pur și simplu le sunteți simpatic.

YW: Da, cred că da, da.

MV: Ne puteți povesti despre anumite tradiții din țara dumneavoastră?

YW: Ah... Sincer, știți, Crăciunul este ca Anul Nou pentru români, dar în China sărbătorim Anul Nou Chinezesc. Îi spunem și Festivalul Primăverii. Deci, în tradițiile noastre avem și noi unele asemănări, de exemplu, ne reunim cu familia, ne bucurăm de mâncare, dar avem și ceva diferit. De exemplu, vom scrie caractere chinezești pe o hârtie roșie și apoi o vom lipi în fața ușilor noastre, pentru că noi credem că acest tip de hârtie roșie cu caractere va speria lucrurile rele, animalele sau fiarele, și ne va aduce noroc. Și, de asemenea, ne vom curăța casa înainte de Anul Nou, cred că și în România la fel.

MV: Și noi facem curățenie.

YW: Da, faceți o curățenie generală, da, da, pentru a sărbători...

MV: Să alungăm spiritele rele... Să începem cu dreptul, spiritele rele.

YW: Da, da, deci asemănător... Așa că eu cred că, în majoritatea situațiilor, suntem asemănători. Și, știți, în China, ne place și carnea de porc. Și în România aveți „sarmale”, „mici”... Cred că majoritatea chinezilor le-ar iubi, da. Le iubesc și eu, dar la „mici”, știu că sunt diferite tipuri de carne: porc, oaie, vită...

MV: Da... Le puteți și combina.

YW: Ah, da, dar pentru mine, le prefer pe cele de porc.

MV: Despre cultura religioasă, ce fel de asemănări sau diferențe ați găsit între China și România?

YW: Da, din... din, cum să spun, discuția mea cu elevii mei, știu că în România, credeți... în creștinismul ortodox. Și, de asemenea, unii elevi mă întreabă mereu despre credința religioasă în China, dar, sincer, noi nu avem... În zilele noastre, majoritatea chinezilor nu au o credință religioasă exactă. Dar ceea ce credem noi sunt strămoșii noștri. Dar după ce am vorbit cu elevii mei, cred că avem multe asemănări și între credințele noastre. De exemplu, credem că, dacă facem ceva bun, atunci vom primi lucruri bune înapoi, și că ar trebui să fim buni, trebuie să fim prietenoși, să îi respectăm pe ceilalți, să respectăm opiniile diferite, ceva de genul acesta. Dar... dar ceea ce vreau să spun este că, în China, în ceea ce credem sunt strămoșii noștri, da. Cred că aceasta este marea diferență. Dar în această mare diferență, avem multe asemănări, în ceea ce credem exact, da.

MV: Vorbind despre sistemele educaționale, din moment ce sunteți profesor... Ați găsit vreo asemănare sau diferență între sistemul educațional din China și sistemul educațional din România?

YW: Cred că... În ceea ce privește acest subiect, am avut și o discuție foarte, foarte... lungă, cu mulți elevi. Deci, în final, am ajuns la concluzia că, pentru că, știți, în China, după cum am spus, avem mult mai multă presiune asupra elevilor. Pentru că în China, există un fel de sistem educațional orientat spre examinare. De exemplu, la examen, avem matematică, așa că elevii studiază matematica foarte mult. Și dacă nu avem muzică, atunci elevii poate nu acordă prea multă atenție acestei materii. Dar, în România, știu... școala, acest sistem educațional, a oferit o libertate destul de mare elevilor, ei pot învăța orice doresc. Dar în China, știți, în zilele noastre, avem mult mai multă, ca să spunem așa, deschidere, dar în comparație cu România, cu Europa, încă există multe diferențe, în special în ceea ce privește examenul, pentru că la examenul de admitere la facultate în China... toți elevii din țară vor susține examenul și, în funcție de punctaj, de sus în jos, cei mai buni pot alege primii universitatea, și apoi, da... Dar știu că în România, poate universitatea poate organiza un examen suplimentar. Aveți prima... adică, selecția este mult mai bună pentru diferite tipuri de elevi, sau dacă unii elevi vor să studieze o anumită specializare, dar în China totul depinde de examenul final. Deci, în China, există o zicală că „Un examen îți decide întreaga viață”. Chiar dacă nu este, cum să spun... nu este un fapt, dar în majoritatea situațiilor se aplică. De exemplu, ca mine, dacă nu aș fi trecut examenul, ar fi fost destul de greu. Înainte de a veni în România, a trebuit să trec o mulțime de examene...

MV: Asta e... asta e multă presiune pe elevii chinezi... Aveți vreo recomandare pentru autorități în ceea ce privește procesul de adaptare al străinilor în țara noastră? Aveți vreun mesaj pentru ei?

YW: Sincer, după cum am spus, am simțit multe lucruri amabile și călduroase în România, în Craiova, în special. În ceea ce privește sugestiile... La început, sincer, pentru mine a fost în regulă, pentru că am putut învăța câteva propoziții în română de la elevii mei, dar unii dintre prietenii mei chinezi mi-au spus, în România, că poate le este greu să învețe limba. Dacă ar putea exista o organizație sau un proiect pentru ca ei să învețe limba română la... școală sau la o organizație, ar fi mult mai bine. Și încă un lucru... nu pot spune că este o problemă în România, cred că este în majoritatea țărilor europene: trenul întârzie mereu. Pentru că, știți, am niște prieteni în București și colegi în București, de asemenea, așa că uneori trebuie să iau trenul de la Craiova la București. Dar întârzie mereu... Știți, a fost o dată când m-am întors de la București la Craiova: trenul a întârziat o oră și jumătate. Da, e o nebunie! Dar, știți, am fost în Marea Britanie... cred că, uneori, era la fel: anulau trenurile care întârziu...

MV: Se pot întâmpla lucruri...

YW: Dar vreau să spun, în China se întâmplă și asta, dar nu la fel de des. Deci, în viitor, dacă am putea avea o îmbunătățire în transportul feroviar, ar fi mult mai bine, da.

MV: În regulă... Deci, acesta a fost Yifan Wang. Vă mulțumesc mult că ați împărtășit povestea dumneavoastră cu noi astăzi! Și vreau doar să spun că povestea dumneavoastră ne amintește că, dincolo de diferențele noastre, cred că toți împărtășim aceeași nevoie umană de conectare, respect și comunicare. Fie ca noi toți să ne străduim pentru o lume mai pașnică și mai tolerantă, în care diferențele ne aduc împreună, nu ne despart.

YW: Da... Vă mulțumesc! Vă mulțumesc!

interviu realizat de Mirela Velțan - Radio Oltenia Craiova
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Seoul

Corea de Sud

Ospitalitatea este calitatea cea mai dezvoltată a poporului român. Primiți orice naționalitate, cu multă grijă și căldură.

Lidia Shin (Coreea de Sud)

Adelina Tocitu: Bun găsit! Astăzi vă invit să o cunoaștem pe doamna Lidia Shin. A sosit din Coreea de Sud, în București, în iunie 1998, pe când era studentă ca misionară. A predat limba coreeană la Școala Coreeană din București, apoi a urmat cursurile Facultății de Litere a Universității din București, masteratul și studiile doctorale la aceeași instituție. În prezent este profesor de limba coreeană și de cultură coreeană, caligrafie Hangeul, la Institutul King Sejong din București, din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”. Acest interviu se desfășoară în limba română și vreau să vă mulțumesc, doamnă Shin, pentru că ne oferiți oportunitatea să vă cunoaștem și pentru că ați acceptat să împărtășiți cu noi povestea dumneavoastră.

Lidia Shin: Bună ziua! Mulțumesc pentru această șansă de a povesti despre viața mea sau experiențele în România. Mulțumesc!

AT: Doamna Shin, erați studentă când ați venit în România, ca misionară. Care au fost primele impresii despre București, de atunci, din 1998?

LS: Când am aterizat în România, în 1998, vă dați seama că orașul București nu era încadrat ca un oraș în Uniunea Europeană. Nu era lux, luxos, culorile clădirilor erau mai închise, pe străzi circulau mai mult mașini marca Dacia, era populară și, da, dar am simțit căldura din acel oraș care venea din inima oamenilor din România.

AT: Care au fost și primele diferențe pe care le-ați simțit între România și Coreea de Sud? Pentru că în momentul în care ajungi într-un loc nou, eu sunt convinsă că, într-un fel sau altul, există un termen de comparație.

LS: Da, viața nu era comodă cu cumpărăturile, coreenii mănâncă în fiecare zi, la masa principală, mâncarea principală e orezul. Cam greu să găsea orezul, și alimentele din care se fac mâncărurile preferate. Și nu erau multe magazine în vremea aceea și magazinele se închideau foarte repede, cam la ora 17:00, după-amiază, și nu mai aveam unde să mai duc undeva să cumpăr. Și în weekend majoritatea lor erau închise. Cam acestea au fost impresiile cu primii ani.

AT: Dar de ce ați ales România și nu o altă țară ca să veniți?

LS: Când m-am căsătorit cu soțul meu, am avut un scop comun de a merge în România, am fost cam primii misionari protestanți, dar în același timp am venit ca o studentă, care studia în acea țară, să învețe, să trăiască cu tinerii, cu studenții, să învețe coreeană și să învețe Biblia. Așa că ne-am căsătorit, ne-am pregătit și, după doi ani, noi am venit în România cu acest scop.

AT: Cum v-a schimbat România ca persoană după atâția ani petrecuți aici? Făceam noi un calcul, sunt 27 de ani, acum. Sunt mulți...

LS: Da, așa este. Trecând acești ani și vrând-nevrând, am devenit ca o româncuță, asemănătoare, deschisă, prietenoasă, călduroasă și vorbăreță. Și pentru că eram o coreeancă veritabilă, o persoană cu un caracter temperat, mai tăcut mai închis și mai timid. Dar țara România mi-a dat darul comunicării și m-a transformat.

AT: Ați predat limba coreeană la Școala Coreeană din București, după care v-ați înscris la facultate, ați urmat masteratul, ați urmat și studiile doctorale la Universitatea din București. Cum a decurs procesul de formare și de învățare, pentru că a fost unul de lungă durată?

LS: Da. Eu aveam o dorință, cu ce v-am explicat, motivul pentru care am venit în România, de a studia și de a trăi împreună, între tinerii din societatea respectivă, și având un motiv, scop, o dorință, venirea în România, de a învăța și de a trăi între și printre tinerii români. Și, totuși, acest motiv trăia în inima mea și am întâlnit și vorbit cu oameni de la facultate. Am întâlnit o persoană, pe fostul prorector al acestei universități, care avea dorința să deschidă un institut cultural de limbă și cultură coreeană. Și împreună, noi am depus acte să facem acest lucru. În fiecare an, trei ani la rând. În primii doi ani, nu am reușit. Totuși, am perseverat și am continuat. În al treilea lea an, în anul 2022, noi am reușit să înființăm Institutul King Sejong. După care, neașteptat, și mulți cursanți s-au înscris să învețe limba coreeană. Primul an, 150 de cursanți de limba coreeană s-au înscris să învețe și cultura coreeană,

încă 100 de cursanți după asta.

AT: Cât durează să înveți limba coreeană? Știm că românii sunt tot mai atrași de limba coreeană, dar cum este cazul caligrafiei Hangeul? Există interes? Există curiozitate? Cam cât durează?

LS: A! Întâi, cât durează să înveți limba coreeană? Avem opt manuale ca să înveți de la începători până la intermediari. Și fiecare manual are un regim de a învăța de 60 de ore, trei luni jumătate înseamnă dacă înveți patru ore pe săptămână, standard, la cursuri. Caligrafie începători - nouă săptămâni. Adică cum să țină pensula, cum să învețe stiluri tradiționale coreene și după aceea, nu numai, și să găsească stilul propriu de scris, dar să și simtă și să găsească. Și după care fac niște lucruri personalizate, cu pahare, cu lumânări și fel de fel de lucruri, ca să fie un hobby adevărat... Câteva săptămâni, cam nouă săptămâni pentru începători și, după ce continuă, la avansați.

AT: Credeți că popularizarea culturii coreene în România a deschis interesul românilor pentru cunoaștere și pentru dialog intercultural?

LS: Da, în părerea mea.

AT: Există o comunitate coreeană activă în București, în România. Cum se manifestă aceasta?

LS: Da, există. Deși, în anii '90, încep să vină coreenii, să locuiască în România și chiar prietena mea, este prima coreeancă și care a locuit în Coreea de atunci și a început să formeze. Acum este o organizație sub numele Asociația Coreenilor în România. Avem evenimente frumoase, periodice, cu coreenii. Cea mare are loc în fiecare an, ne întâlnim cu toții, ne strângem cu toții, laolaltă, în decembrie.

AT: Ce asemănări ați descoperit între cultura coreeană și cea românească, între limba coreeană și limba română?

LS: Da, asemănarea este că limba română și limba coreeană sunt limbi fonetice. M-a ajutat foarte mult această asemănare, așa cum scrii, așa citești. Și fiecare literă e sunetul original, unic și ușor de citit. Și acest lucru, citind, citind acele fraze, structura propoziției, îmi intră în minte și mă ajută și la vorbire.

AT: Dar între cultura românească și cultura coreeană?

LS: Și cultura românească și cultura coreeană? Da, da. Românilor le place să împodobească hainele și lucrușoarele, cu mânuțele și țesăturile. Mi se pare că sunt destul de asemănătoare, da. Le place să danseze dansul românesc și dansul coreean, te ții de mână și înconjoară curtea și casa. Da, am văzut că sunt asemănătoare.

AT: Există vreun preparat culinar din România, românesc, pe care îl savurați, care vă place?

LS: Da, sarmalele. Și eu, n-am văzut un coreean care să locuiască în România și să nu îi placă sarmalele. Foarte mult, îmi plac sarmalele și papanășii și ciorbele. În mâncarea coreeană, avem asemănătoare ciorba acră, adică cu zeamă de varză, avem și supă, kimchi, care este puțin acrișor. Da, îmi mai plac ciorba de burtă, toate ciorbele. Da, îmi plac.

AT: Trebuie să recunosc că varza kimchi este una dintre preferatele mele. Adică, o mănânc de câte ori am ocazia, cu mare plăcere, recunosc lucrul acesta. Dar, revenind la discuția noastră, ați avut momente în care v-a fost greu și ați vrut să vă întoarceți înapoi în Coreea de Sud?

LS: Este ciudat că nu am avut așa de multe momente... acele momente în care să vreau să renunț să mai stau în România. Dacă am, nu știu, cred că țara România, m-a, cum se spune pe românește, m-a vrăjit să stau în România, s-o iubesc. Dacă am momentele cu viza, cu toate procesele de obținerea a vizei, sunt necesare multe acte. Da, puțin a fost dificil. Dar nu am fost respinsă pentru că acum aș fi fost în Coreea. Dar, totuși, până la urmă, am fost acceptată, s-a prelungit. Și după aceea, în primii ani au fost niște probleme financiare, neavând job, eram misionară, prin sursele proprii și trebuia să muncesc. În primii ani, nu am avut job, dar printr-o minune, cu ajutorul lui Dumnezeu noi am mai avut câte un job cât de cât. Da, este ok.

AT: Dar, dacă ar fi să vorbim despre dor, de ce vă este cel mai dor atunci când vă gândiți la Coreea de Sud, la prima casă?

LS: De mama mea, fratele meu și rudele mele apropiate. Și prietenele mele din facultate sunt în Coreea și mi-e dor de ei. Și mai ales în timpul sărbătorilor mari din Coreea și mi-e dor de ei, de mâncărurile coreene. Da, și îmi este greu să o găsesc în România. Totuși, m-am adaptat cu ai mei, aici în România și cu prietenii mei, care cunosc foarte bine și mâncărurile coreene, împărțeam bucuria împreună cu ei.

AT: Spuneam că sunteți profesor de limba coreeană și de cultură coreeană în caligrafie

Hangeul la Institutul King Sejong din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”. Și aș vrea să vă întreb cum vă inspiră studenții români? Ce anume ați învățat dumneavoastră de la ei? Cum sunt studenții români?

LS: Ei învață cu pasiune, ei învață cu mare interes și ochii lor deja sunt foarte aprinși și acceptă să asculte orice lucru pentru a-l învăța. Și chiar spre mirarea mea, de exemplu, o limbă, la limba coreeană, totuși sunt diferite, alfabetele sunt diferite, nu este nicio asemănare între cuvintele din limbile română și coreeană totuși, ei învață bine. Adică, în trei săptămâni încep să scrie, încep să citească, oricum limba coreeană din punct vedere fonetic nu e dificil de învățat. Totuși au talent de a învăța. Eu apreciez foarte mult talentul românilor de a învăța și cultura coreeană și caligrafie și, totuși, admiră frumusețea artistică de a scrie și apreciază scrierea scriind, intră în pacea și liniștea inimii. Pentru că pentru români e un lucru valoros! După aceea, le este familiară scrierea cu pensula, din filme, seriale, și da, se bucură să experimenteze acel lucru.

AT: Aveți vreo experiență pe care puteți să ne-o împărtășiți acum, cu studenții sau o amintire?

LS: Da. Cred că foarte multe. Nu cred că ajunge timpul, dacă terminăm interviul în jumătate de oră. Foarte multe. Adică, chiar dacă e de muncă uneori, că lucrez seara, patru ore, șase ore, și predau limba și cultura coreene, totuși îmi oferă bucuria, când văd pasiunea lor, îmi aduc de fiecare dată tema făcută cu mâinile lor și așa de frumos scrisă. Și după aceea îmi aduc un videoclip, prin care ei citesc din manuale și cântă în coreeană. Da, foarte frumos. Și lucrurile făcute la caligrafie sunt mai frumoase decât cum scriu coreenii în coreeană. Da, e bucuria mea că ei învață și și savurează altă cultură decât a lor. Și îmi aduc dovezile și bucuriile, și mă iubesc foarte mult, și îmi aduc mereu de ziua mea multe buchete de flori, bomboane... Adică nu îmi lipsesc acele daruri de la ei. Am o bucurie mare!

AT: Dacă sunt persoane care și-ar dori să învețe limba coreeană, dar n-au curaj, poate că li se pare dificilă, poate că nu știu cum să se apropie... Ce mesaj le-ați transmite?

LS: Pentru primul pas, este de ajuns să aibă deschiderea pentru o nouă experiență, către o altă cultură. Și bucuria o să fie mai mare, cum vă bucurați de cultura românească. Dacă e un pas făcut cu curiozitate, o să vă deschidă altă bucurie imensă, cum am observat de la cursanții mei. Unii încep cu o carte și cred că e de ajuns să experimenteze, dar ei învață acum, de doi ani, trei ani... unii chiar de cinci ani, indiferent de vârsta cursanților, unii mai tineri, unii mai... și doamnele mai în vârstă, multe doamne de 50 de ani, de 60 de ani... Ideea este de a-ți deschide inima și posibilitatea e la orice român, da.

AT: Care este cel mai valoros lucru pe care l-ați învățat în România, pe care l-ați învățat de aici?

LS: Da, da, este, cea mai valoroasă este comunicarea. Comunicarea pentru mine a fost mare provocare, comunicarea în limba română. Iar înțelegerea reciprocă a fost cel mai valoros lucru, tot pentru propria liniște.

AT: Dacă ar fi să descrieți România într-un singur cuvânt, care ar fi acela?

LS: Ospitalitate. Am zis bine?

AT: Foarte bine ați spus.

LS: Este calitatea foarte ridicată, ce am simțit, ce am experimentat stând în România, și valoros, prin care, se dezvoltă și comunitatea în România, că primiți orice naționalitate, în România, cu multă, da, grijă și căldură.

AT: Ce mesaj le-ați transmite românilor, care ne urmăresc acum, despre cei care vin din alte țări, să muncească aici, să studieze? Ce le-ați spune românilor despre ei?

LS: Da. Da. Și, da, în continuare, mențin ce am spus despre ospitalitate și procesul mai eficient cu documente, vize... Aveți și multe talente minunate, de a învăța o limbă, și primirea musafirilor, înseamnă, mai multă dezvoltare în țara România, împreună cu multe feluri de oameni de alte naționalități, și țara, în mod sigur, se dezvoltă foarte mult.

AT: Pentru că ați menționat birocrăția de câteva ori de-a lungul discuției noastre, vă întreb ce ar putea face statul român mai bine pentru integrarea cetățenilor străini care aleg ca România să devină a doua lor casă?

LS: Da. Țara este accesibilă și este ușor să te integrezi și este... primul pas este viza. Să fie procesul mai digitalizat. De exemplu, cum am observat în țara Coreea, poporul coreean sau străinii au posibilitatea să depună toate actele online și prin e-guvernare, și e mai ușor acasă să depună toate

actele, și să verifice răspunsurile la timp. După care oferă un curs de învățare a limbii coreene, tot din partea guvernului și totul este... majoritatea sunt gratuite, și să învețe o limbă e mai ușor, și tipul de limbă pentru serviciu, pentru diferite locuri de muncă, și e un sistem care ajută, cred să înveți o limbă română.

AT: La finalul discuției noastre, aș vrea să vă întreb, ce sfat le-ați dat românilor care și-ar dori să descopere, se gândesc să descopere Coreea de Sud? Ce le-ați spune? Ce mesaj le-ați transmite?

LS: Țara Coreea, din punct de vedere istoric, are multe momente similare: invazii și după aceea independență, lupte cu alte țări perioada de colonie, după care regăsirea de către popor. A fost și în Coreea. Am observat că cele două caractere, cel român și cel coreean, o parte se aseamănă și înțeleg foarte bine momentele grele, cum a fost și ce valoros este despre țara voastră unică, independentă. Așa că merită să aflați și asemănările și diferențele între țări. Și atunci bucuria voastră o să fie mai mare, devenind două țări prietene. După care, coreenii își doresc să vină în România pentru afaceri, pentru a găsi prietenii. Așa că societatea o să dezvolte acele lucruri de business, cu entertainment și mâncarea coreeană. Așa să se întâmple, învățând reciproc. Învățând împreună.

AT: Eu vă mulțumesc pentru că am stat de vorbă astăzi, pentru că ne-ați împărtășit experiența dumneavoastră, pentru că ați ales România, ca România să devină a doua casă și pentru că v-ați deschis sufletul în fața noastră.

Interviu realizat de Adelina Tocitu - București FM
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Cairo

Egipt

Viitorul copiilor mei este aici.

Vorbesc română, arabă și engleză și cred că le va merge bine aici.

Youssef Tammam (Egipt)

Emanuela Aranyos: Domnule Tarik, ce v-a determinat să lăsați o carieră deja consolidată în Egipt pentru a începe un nou drum în România?

Tarik Abou: La început, vă mulțumesc foarte mult pentru invitația dumneavoastră la acest interviu. Într-adevăr, n-am avut intenție mare să las cariera mea în Egipt și să stau aici restul vieții mele, dar putem să spunem că destinul și-a făcut rolul în treaba aceasta.

Povestea mea începe cu anul 2019, când am fost invitat la un atelier de studii teatrale la Universitatea de Artă din Târgu Mureș timp de trei zile, cu dramaturgul francez Patrice Pavis. După ce am participat la acest atelier, mi-a propus domnul rector al Universității de Artă din Târgu Mureș, domnul Sorin Crișan, să fac al doilea doctorat aici în domeniul teatrului, dar n-am avut șansa să fac doctoratul acesta pentru că a fost perioada de COVID și nu am reușit să revin.

Dar în 2021 am revenit a doua oară la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași ca bursier postdoctoral timp de trei luni și am fost în legătură cu Universitatea de Arte din Târgu Mureș, adică făceam drum dus-întors între Iași și Târgu Mureș în fiecare săptămână ca să particip la conferințe, la ateliere etc.

În perioada aceasta, când am intrat în sediul Universității de Arte din Târgu Mureș, ca să caut dacă mai este un eveniment sau un atelier, am citit că este un post de cercetător trei și am depus dosar și am început drumul de carieră aici. Așa este povestea pe scurt.

EA: După cât timp v-ați adus și familia?

TA: După șapte luni, exact. Am început cariera mea aici, în octombrie 2022 și în luna mai 2023 am adus familia mea.

EA: S-a bucurat soția dvs?

TA: Sigur, sigur, da, s-au bucurat mult soția și copiii, dar au fost niște sacrificii. Să vă spun de ce am zis că au fost niște sacrificii: cum am lăsat lucrul meu în Egipt, soția mea a lăsat lucrul ei și copiii au lăsat prietenii lor.

După ce s-au adaptat la viața din România, n-am reușit să fac recunoaștere pentru diplomele soției mele, pentru că nu avem un permis de ședere permanent, adică avem un permis de ședere temporar, iar pentru recunoașterea diplomei este necesar un permis de ședere permanent, pe care încă nu l-am primit.

Ne trebuie încă timp de doi-trei ani. Și, pentru asta, soția stă acasă de trei ani și ne trebuie încă trei ani ca să poată lucra, pentru că ea este farmacistă și asta este legea.

EA: Nu a fost ușor nici pentru ea.

TA: Da, nu este ușor. Vă puteți imagina că o lege refuză să dea un drept unei femei să lucreze pentru că nu are un permis de ședere permanent.

EA: Și dacă îmi permiteți să adresez întrebarea: care este legătura între diploma sau recunoașterea diplomei și șederea, de exemplu, care este legătura?

TA: Nicio legătură între cele două. De exemplu, când facem recunoaștere, verificăm dacă diploma este potrivită sau nu, nu este o problemă de ședere. De exemplu, dacă avem acum două femei, amândouă sunt egiptene sau din alte țări, amândouă sunt căsătorite și farmacistele, dar una este căsătorită cu un egiptean, ca situația noastră, și cealaltă este căsătorită cu un egiptean care are un permis de ședere permanent, facem recunoaștere pentru una și nu pentru cealaltă. Asta nu este logic, nu este egalitate. Facem recunoaștere pentru că merită sau nu merită. Așa este. Și pentru asta am zis că au fost niște sacrificii: soția mea a lăsat lucrul acolo și până acum nu lucrează. Asta este problema.

EA: Cum a fost tranziția de la viața academică din Cairo la cea din Târgu Mureș? Ce provocări și surprize ați întâmpinat?

TA: A fost cam greu să încep aici, din cauza limbii, pentru că aici lucrez mai mult cu limba română. La început nu știam niciun cuvânt în română. În perioada în care am făcut dosar pentru postul meu de cercetător trei, trebuia să am un certificat de limba română, așa că am început de la zero, ca un

student. Înainte de a primi postul meu, am mers la Universitatea UMFST și am studiat limba română cu studenții de acolo. În Egipt eram profesor, iar aici am început ca student, cu teme și tot. A fost puțin greu la început, dar după câteva luni am început să vorbesc și să înțeleg. M-a ajutat mult cunoașterea limbii franceze, pentru că ambele limbi sunt apropiate.

EA: Cum s-au adaptat copiii dumneavoastră la viața din România?

TA: S-au adaptat rapid și mai ușor decât mine. După ce au lăsat prietenii lor acolo, au venit aici și și-au făcut prieteni la școală. În fiecare zi au multe lucruri care îi ajută să se obișnuiască cu cultura românească și viața de aici. Fetița cea mare e în clasa a patra. Face temele împreună cu mine. A fost greu pentru ea, venind din Egipt când era în clasa a doua și începând direct clasa a treia, dar cu răbdare și timp, s-a descurcat, a înțeles limba și s-a integrat printre copii. Acum vorbește mai bine decât mine.

EA: Copiii se acomodează rapid și absorb informațiile. Sunteți foarte implicat în educație. Ce diferențe ați observat între sistemul educațional egiptean și cel românesc?

TA: Nu pot să compar perioada copilăriei, dar între sistemul universitar egiptean și cel românesc există diferențe: în Egipt se bazează pe notă; pentru a ajunge la facultatea de medicină, de exemplu, un elev trebuie să aibă 98% la diploma de liceu. Aici, studentul trece un test de admitere și își alege facultatea, ceea ce mi se pare mai potrivit și mai ușor pentru studenți.

EA: Ce considerați că ar putea fi îmbunătățit în modul în care învață copiii dumneavoastră astăzi?

TA: Ar trebui să existe în programul școlar o materie legată de bi-culturalitate, mai ales pentru copiii mai mici, ca să învețe să accepte copii din alte țări. Și pentru învățători, să înțeleagă cum să trateze copiii străini care nu au aceeași capacitate lingvistică ca un copil român. La început am avut probleme, dar am sperat să existe metode care să ajute copiii români să accepte copii din alte culturi.

EA: Cum a fost să vă adaptați la cultura românească?

TA: M-am adaptat împreună cu soția și copiii. Adaptarea înseamnă respectarea culturii locale, chiar dacă diferențele există. Trebuie să respectăm cultura românească și să fim respectați la rândul nostru. Oamenii aici sunt foarte buni și amabili, deci nu am întâmpinat dificultăți.

EA: De ce vă e dor când vă gândiți la Egipt?

TA: Îmi e dor să petrec luna de Ramadan acolo, unde atmosfera este specifică, cu chemările la rugăciune, la moschee și decorațiunile stradale, e altceva în Egipt. Demult n-am prins Ramadanul acolo. Aici nu se poate simți aceeași experiență. Postul este dificil, de la cinci dimineața la șase seara în fiecare zi. E sănătos... Pentru copii nu este obligatoriu. Sărbătorile le petrecem cu prietenii egipteni care trăiesc aici. Legătura cu familia rămasă acasă în Egipt se menține prin WhatsApp, apeluri video, messenger, să ne asigurăm că părinții sunt bine și sănătoși.

EA: Cum au primit părinții dumneavoastră vestea plecării definitive în România?

TA: A fost puțin greu pentru ei, dar au acceptat pentru că este viitorul meu.

EA: Ați ajuns să considerați România a doua casă?

TA: Sigur, da, pot spune că România este prima casă acum; mergem în Egipt doar în vacanță, pentru câteva zile sau o lună, și revenim aici.

EA: Cum arată o zi normală de lucru pentru dumneavoastră, profesional și familial?

TA: Mă trezesc la șase dimineața, luăm micul dejun, duc copiii la școală și revin la birou la șapte și un sfert. Nu am un program fix, trebuie să termin tot ce am planificat pentru ziua respectivă. După ce revin acasă, ajut copiii la teme sau lucrez la proiecte universitare. Ziua poate dura până la 11 seara.

EA: Aveți timp pentru dumneavoastră sau pentru pasiuni?

TA: Nu, ziua mea este foarte încărcată între activitățile universitare și familia.

EA: De ce în Târgu Mureș vă simțiți cu adevărat acasă?

TA: Orașul este frumos, curat, organizat, oamenii sunt buni și prietenoși. Simt că aici este casa mea și familia mea.

EA: Pe lângă activitatea didactică, scrieți și cărți în limba franceză. Ce teme abordați în ele?

TA: În 2023 am publicat la editura Harmattan cartea „Le roman policier: Art et technique”, despre structura romanului polițist, personaje, timp și spațiu. De asemenea, am coordonat o lucrare publicată în revista de cercetări teatrale a Universității de Artă Târgu Mureș, unde am revizuit 12 cercetări internaționale. Am scris și o carte despre învățarea limbii franceze și terminologia teatrală, destinată studenților de artă și teatru.

EA: Ce vă inspiră cel mai mult când scrieți?

TA: Istoria teatrului, fie aici în România, fie în altă țară. Istoria este realitate; cine nu are trecut nu va avea viitor.

EA: Aveți în plan o carte sau un proiect pe care îl pregătiți acum?

TA: Lucrez la un index cronologic al relațiilor culturale româno-arabe și la traducerea unei cărți pentru un dramaturg arab în limba română.

EA: Sunteți o persoană plină de energie și optimism. Care e secretul acestei atitudini?

TA: Nu am secret, este natura mea personală. Am moștenit energie de la tatăl meu, care lucrează activ la 65 de ani și refuză să stea acasă.

EA: Dacă ar fi să transmiteți un mesaj celor care doresc o schimbare de viață similară cu a dumneavoastră, ce le-ați spune?

TA: Trebuie să fie răbdători, să înțeleagă că schimbările mari necesită timp și provocări și să fie pregătiți pentru orice obstacol.

EA: Ce bucate tradiționale românești vă plac?

TA: Prefer să mănânc acasă; la restaurant încerc, dar îmi aleg ce cunosc bine, de exemplu pește.

EA: Cum vedeți viitorul dumneavoastră în România?

TA: Optimist, concentrându-mă pe dezvoltarea personală și profesională, contribuind la proiecte pentru Universitatea de Artă Târgu Mureș și pentru societate.

EA: Și viitorul familiei?

TA: Viitorul lor este aici. Vorbesc română, arabă și engleză și cred că le va merge bine aici.

EA: Ce înseamnă pentru dumneavoastră bucuria de a fi?

TA: Posibilitatea de a fi bucuroși, sănătoși și utili familiei și comunității. Este bucuria de a ajuta pe celălalt, nu doar de a urmări fericirea proprie.

EA: Vă mulțumim tare frumos că ați împărtășit toate acestea cu noi.

TA: Mulțumesc și eu.

Intervievat de Emanuela Aranyos - Radio Târgu Mureș
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Manila

Filipine

Cred că o să rămân aici, pentru copii. Vreau să (le) dau viața bună, bună.

Rachel Ann Pamela (Filipine)

Carmen Sas: Ne apropiem de ora prânzului, începem să ne gândim la ce putem mânca, iar la Cluj-Napoca acest lucru înseamnă, pentru mulți dintre noi, mâncare comandată acasă sau la birou. Platformele sunt pline de oferte, care de care mai delicioase, dar astăzi mi-ar plăcea să gust ceva mai... exotic.

Și cum soarele acesta vesel ne scoate pe toți din casă, decât să stau o oră să aștept mâncarea, am o idee și mai bună. Nu mai bine merg eu după ea? Mai ales că astăzi mi-ar plăcea să mă bucur de o mâncare exotică povestită și știu exact locul și persoana care o poate pregăti. Haideți cu mine!

La Cluj-Napoca, mâncarea stradală este un succes pentru investitori și o bucurie pentru consumatori, iar una dintre cele mai cerute și consumate feluri de mâncare, este mâncarea filipineză care este pregătită în această rulotă de către Rachel Ann Pamela, o filipineză stabilită în orașul de pe Someș, de câțiva ani de zile.

Cu Rachel am făcut cunoștință după ce mai întâi m-am îndrăgostit de "adobo". Adobo este un fel de mâncare tradițională din Filipine, despre care o să povestim un pic mai târziu și care este pregătit chiar în această bucătărie pe patru roți, din care te servește o femeie cu trăsături asiatice, mereu, dar mereu, cu zâmbetul pe buze, extrem de caldă și de prietenoasă. Bonus la meniul filipinez, Rachel vorbește românește.

Bineînțeles că prima întrebare este legată de motivul pentru care o femeie traversează o parte a globului pământesc, lăsând în urmă familie, cultură, amintiri, ca să vină să prepare mâncare pentru clujeni.

Rachel Ann: Am ajuns aici cu ajutorul surorii mele și a zis că...

CS: Ea deja lucra în România.

RA: Da, da, da. Și a zis că are job pentru mine, ca bonă, și am zis că ok, hai să încerc.

CS: Și care a fost primul oraș în care tu ai aterizat când ai venit în România?

RA: Am fost prima dată la Focșani. Am avut grijă de doi copii.

CS: Cât timp ai stat acolo?

RA: Am stat acolo un an și două luni.

CS: În ce an era asta? Când ai venit?

RA: A... 2014.

CS: Și cum a fost experiența ta, acolo?

RA: Păi, mai greu.

CS: De ce? Era perioada aceea de integrare? Adică, tu nu vorbeai limba română?

RA: Nu! Deloc, deloc!

CS: Și te înțelegeai cu familia respectivă?

RA: Cu mama copiilor, da, știa engleză, dar puțin. Și cum aveam grijă de copila mai mare și știa un pic engleză, știi? Când vorbeam, întrebam ce asta e în română și după aia am scris.

CS: Ți-a luat mult să înveți româna, astfel? Fiecare cuvânt trecut de tine într-un caiet?

RA: Da, da, da.

CS: N-a fost ușor?

RA: Nu!

CS: Ce ți s-a părut cel mai greu, apropo de integrarea în familia respectivă, în orașul respectiv, într-o țară în care ai venit pentru prima dată?

RA: În familia unde am stat eu, pentru că eu am lucrat non-stop.

CS: Deci erai 24 de ore din 24 în serviciu acolo?

RA: Da, da. M-am trezit la ora 6 și după aia am terminat la ora 1 sau 2.

CS: Asta în fiecare zi?

RA: Da, în fiecare zi. Fără zile liberă.

CS: Fără zile. Fără vacanță.

RA: Fără. Încontinuu. Da.

CS: De ani de zile auzim poveștile a mii de femei românce plecate la muncă în străinătate și exploatate acolo de către angajatori. În ciuda blamării programului la care acestea sunt supuse sau a condițiilor precare de lucru, societatea românească aplică astăzi aceleași tratamente denigratoare și abuzive, muncitorilor migranți veniți în România. Să ne fi molipsit și noi de această meteahnă și acum o aplicăm femeilor care vin să muncească pentru noi?

Și apoi, de la familia respectivă s-a făcut transferul la Cluj. Cum?

RA: Am venit aici doar vacanță, în două zile. Dar cum am ajuns aici, după o zi, deja... Și i-am zis la sora mea, dar...

CS: Sora ta era aici în Cluj?

RA: Da, sora mea e aici în Cluj. Da, da, da.

CS: De câți ani e stabilită aici?

RA: Acum, cred că opt sau nouă ani.

CS: Ai venit la ea în vizită?

RA: Da, da, doar în vizită. Și i-am zis că nu vreau să mă întorc acolo pentru că sunt foarte obosită acolo și nu mai suport.

CS: Ce ți-a plăcut aici, în Cluj?

RA: Aici, oamenii aici sunt așa, cum se zice...

CS: Calzi ca și tine?

RA: Da.

CS: În oraș, când ai venit prima dată în Cluj Napoca, ce ți-a plăcut? Ce te-a atras? Ce ți s-a părut interesant?

RA: Nu știu... Doar am venit aici să lucrez, știi? Pentru familia mea. Pentru copii, mai ales.

CS: Hai să ajungem atunci și la povestea vieții tale și a familiei tale. Tu ai plecat din Filipine, la câți ani?

RA: 28, parcă... Sau 27.

CS: Și ce ai lăsat în urmă? Câți copii ai lăsat?

RA: Am lăsat de acolo patru copii, patru băieți.

CS: Câți ani aveau ei atunci când ai plecat tu de acasă?

RA: Cred că cel mai mare cinci sau șase. Cel micuț 11 luni.

CS: Și ai venit în România sau ai plecat de acasă... cu ce scop?

RA: Cu banii acolo nu merge pentru patru copii, știi? Și ca să pot face așa mai bună viață, așa am venit aici.

CS: Ce le-ai spus copiilor când ai plecat de acasă? Ce le-ai spus alor tăi, când ai plecat de acasă?

RA: Am zis că mami nu pot să stau aici, acasă. Și nu pot să stau acolo. E greu pentru mine, ca să audă, ca să vadă copiii, să zic așa. Și vreau să dau viața bună, bună.

CS: Istoria ne-a arătat că migrația reduce sărăcia, dar în schimb generează efecte sociale puternice asupra sistemului familiei lărgite. Influențează stările emoționale din viața familiei și chiar rolurile în cadrul acesteia. La aproape 10.000 de km distanță, multe lacrimi și dureri ce nu pot fi rostite în nicio limbă, Rachel a lăsat acasă patru copii. Calix Jamil, Forest Galen, Yhuan Edward și Sebastian Aqueel știu că mama lor a plecat să lucreze undeva departe, pentru ei. Și simt efectele acestui sacrificiu pentru că fiecare pesos trimis în Filipine le îmbunătățește condițiile de viață.

Crezi că reușești, prin munca pe care o faci aici, pentru că și aici lucrezi de dimineața până seara târziu și aproape în fiecare zi, să-i ajuți să aibă o viață mai bună?

RA: Da, da! Și aici salariul e mai mare decât acolo în Filipine. Și îi ajută mai mult.

CS: Și acum vorbești cu copiii tăi?

RA: Da, în fiecare zi.

CS: Viața aici, în Cluj-Napoca, în celălalt capăt al lumii, la 22 de ore distanță până acolo unde îți e sufletul, acasă la familia și la copiii tăi, nu are cum să fie ușoară. Și cum se poate, oare, măsura sau plăti dorul și sacrificiul? Dar zâmbetul și lumina din ochii lui Rachel ne arată că ea a înțeles și știe care e răspunsul.

Când v-ați văzut ultima oară?

RA: Am fost acasă anul ăsta, în ianuarie, pentru că mama e bolnavă. Și am stat acolo o lună.

CS: Și mergi odată pe an? Reușești odată pe an?

RA: Nu, nu chiar. Pentru că bilete de avion sunt foarte, foarte scumpe.

CS: Pentru voi, familia este extrem de importantă. Pentru tine, stabilită acum în România, încerci să-ți construiești o familie aici, cu o familie care ți-a rămas în Filipine. Cum este viața, povestea ta de viață?

RA: E greu, dar ... sunt fericită.

CS: Ești fericită aici, în Cluj? Ai mulți prieteni aici?

RA: Da!

CS: Cum se întrețin poveștile astea de prietenie? La o masă cu mâncare filipineză sau nu neapărat?

RA: Nu neapărat!

CS: Cum îți vezi viitorul aici, în România?

RA: Vreau să aduc copiii aici, să fie cu mine.

CS: Crezi că s-ar integra și s-ar simți foarte bine, aici, în România în Cluj?

RA: Cred că da!

CS: Ce le-ar plăcea?

RA: Prima e iarna.

CS: Da?

RA: Da, pentru că noi nu avem iarnă.

CS: Nu e zăpadă?

RA: Nu.

CS: E greu să înveți limba română?

RA: Da, puțin. Dar nu e imposibil! Da.

CS: Dar vorbești foarte bine limba română.

RA: Da, mulțumesc!

CS: Ce crezi că le-ar plăcea din tradițiile noastre? Ce-ți place și ție din tradițiile pe care le știi? Că vorbim de Paște, de Crăciun sau de alte obiceiuri?

RA: Ă ... Paște și Crăciun.

CS: Rachel spunea că e fericită aici în Cluj. Ei bine, fericirea ei are un nume! Robert! El este bărbatul care îi este sprijin, prieten, iubit, familie. Omul alături de care își dorește să întemeieze o familie mare și fericită. Pe Robert l-am găsit, unde altundeva?, decât lângă rulota lui Rachel.

Robert: Chestia care m-a impresionat cel mai mult la ea a fost faptul că e o mamă eroină, din punctul meu de vedere.

CS: De ce spui asta?

Robert: Pentru că are patru copii, sunt foarte departe de ea și ai nevoie de foarte multă putere să poți să fii departe de copii, să nu fii acolo lângă ei, să nu poți să îi ajuți când au nevoie, să nu poți să îi ții în brațe. Mi se pare ceva incredibil de greu!

CS: Cât de mult crezi că contează pentru ea suportul tău, moral?

Robert: Eu cred că contează foarte mult. La cum o știu eu, eu zic că contează foarte mult.

CS: Pentru că Rachel vine dintr-o țară străină în care tradițiile, cultura, educația sunt total diferite față de ceea ce avem noi în România, cum ai încercat și cu siguranță ai și reușit, să o integrezi în cultura noastră, să o faci să-i fie mai ușoară această perioadă de acomodare și de relaxare, dacă vrei?

Robert: O acomodare 100% nu o să existe niciodată, pentru că culturile sunt diferite și au influențe adânci în mintea fiecăruia. Dar eu cred că o ajută foarte mult faptul că e cu mine, unu la mână, doi la mână, că e într-un oraș foarte ok, oamenii sunt destul de prietenoși...

CS: Ar putea statul român să facă ceva în plus pentru oamenii care vin din alte țări, care lucrează aici, care vor să-și construiască un viitor în România?

Robert: Sunt foarte mulți, mulți migranți care vin și sunt abuzați de către angajatorii români. Mi se pare un pic ciudat că, mai demult, românii se plâneau că sunt abuzați când lucrau în Italia, în Franța, în Germania și uite că și românii fac la fel. Că, de exemplu, lui Rachel, când a lucrat în Focșani nu i-a fost foarte ușor, de aia a și încercat să fugă de acolo. Nu e singura care a fugit de la familia respectivă. Nu poți să angajezi pe cineva ca bonă și după aia să te aștepti să-ți facă și curățenie, și să-ți facă ție de mâncare, și la toată familia și, dacă au familie extinsă, trebuie să facă la toată lumea! Cu siguranță, sunt mulți dintre curieri care nu cred că au drepturile respectate.

CS: Ultimele cifre publicate de Inspectoratul General pentru Imigrări arată că aproximativ 13.000 de cetățeni străini, incluzându-i și pe cei din afara Uniunii Europene, și-au stabilit reședința sau domiciliul în județul Cluj. Îi întâlnim pe străzile orașului pe scutere sau pe biciclete ca livrator de mâncare, dar și pe șantiere, ca angajați ai unor firme de construcții, în hale de producție sau la fast food-uri, dar și alături de copiii cărora le sunt bone.

În februarie 2025, la nivelul județului Cluj erau înregistrați 7.641 de cetățeni străini non-UE, care dețin permise de ședere valabile, dintre care 4.569 au drept de ședere în scop de muncă. În prezent, în România se află aproximativ 3.000 de muncitori filipinezi, iar numărul lor urmează să se dubleze anul viitor, în urma demersurilor diplomatice dintre cele două țări.

Rachel Ann Pamela spune că își construiește o poveste de succes în orașul de cinci stele, pentru că este asociată cu drepturi depline în această afacere cu mâncare filipineză. Poate de aceea, programul ei de lucru începe dimineața la ora opt, deși se trezește mult mai devreme, și se termină în jurul orei 22. Șase zile din șapte! Iar în rulotă domnesc igiena și siguranța alimentară. Rachel știe că succesul afacerii ei depinde nu doar de locație și meniu, ci și de calitatea produselor, autenticitatea preparării lor și eficiența operațională.

Și am ajuns, în sfârșit, și la momentul cu arome și gust din povestea noastră de astăzi.

RA: Acum fac chicken adobo. Asta e cu garnitură de orez. Asta e bucățele de pui, făcut sos de soia, piper, oțet, ceapă roșie și după aia pun ceapă verde deasupra.

CS: Care a fost primul fel de mâncare românesc pe care l-ai gustat în România? Ce ai mâncat prima dată când ai venit în România?

RA: Sarmale.

CS: Sarmale?

RA: Da.

CS: Și cum ți s-au părut?

RA: E foarte bună.

CS: Așa ... nu mai mâncaseși nimic carne tocată, până atunci?

RA: Nu, nu! Sarmale și mămăligă și aia cu ou... Cum se spune?

CS: Ouă umplute! Care e acum felul tău de mâncare preferat?

RA: Sarmale, răcitură, salată de boeuf.

CS: Le gătești și tu? Ai învățat să le gătești?

RA: Eu știu să gătesc sarmale, salată de boeuf.

CS: Ce le gătești tu prietenilor tăi, cel mai mult? Dacă vin să mănânce la tine, ce vor să mănânce?

RA: Cu mâncare filipineză, mai tradițional, asta e adobo. Adobo. Da. Și pui sau porc. Românesc, tocăniță.

CS: Și ce gătești tu cel mai mult pentru familia ta, aici, în Cluj?

RA: Mai ales adobo!

CS: Mâncare românească, fel de mâncare românesc pe care îl gătești mai des?

RA: Supă.

CS: Supă? Ce fel de supă?

RA: Asta cu legume sau cu pui.

CS: Viața lui Rachel nu se desfășoară doar în spațiul închis al rulotei de mâncare și-a dorit să cunoască mai bine țara care i-a devenit a doua patrie, așa că, alături de Robert, a călătorit cât a putut de mult ca să descopere unele dintre cele mai frumoase locuri din țara noastră.

RA: Am fost la Sibiu, mi-a plăcut acolo Muzeul Astra, aia cu case vechi și aia cu morile de vânt, la Constanța, aia... Black Sea, la Marea Neagră.

CS: Ai făcut baie în Marea Neagră?

RA: Da, da! Pentru că acolo apa e lină, fără valuri, fără valuri, da.

CS: Deci nu mai ai emoția valurilor din Filipine?

RA: Da, da, da! E și mai mare ... la Salina Turda, acolo cu sarea aia.

CS: Ți-e dor de Filipine?

RA: Da!

CS: Dacă ar fi să alegi să rămâi pentru totdeauna într-o țară, te-ai întoarce acasă sau ai rămâne aici?

RA: E greu! E greu! Cred că să rămân aici, pentru copii.

CS: Povestea lui Rachel Ann Pamela este povestea unei femei cu inima împărțită între două lumi: România și Filipine și trăirile, între două stări: bucurie și tristețe sau melancolie, care își construiește o viață nouă într-o țară străină, unde dezvoltă o mică afacere de succes, pentru care lucrează peste 10 ore pe zi, care a îmbrățișat o cultură total străină de "Perla Orientului", arhipelagul cu peste 7000 de insule în care s-a născut, care încă scrie cuvinte într-un caiet, ca să învețe o limbă străină, pentru a simți că face parte din lumea în care trăiește acum și în care vrea să se integreze cât mai bine. Care îl întâmpină, în fiecare zi, pe fiecare client, cu un zâmbet curat și cu ochi lucind de senin, pentru că politețea este atributul esențial în cultura filipineză și care își scrie acum și aici povestea vieții... cu răbdare, cu multă muncă, seriozitate și speranță.

RA: Ako, si Rachel, inaanyayahan ko kayong makilala ang Pilipinas sa pamamagitan ng mga pagkaing aking niluluto. Buna, sunt Rachel și vă invit să descoperiți Filipine prin mâncarea filipineză pe care o pregătesc aici!

Interviu realizat de Carmen Sas - Radio România Cluj
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

New Delhi

India

A fost un pic mai complicat în primul an, dar, după ce am învățat limba română, a fost super ok. Au dispărut prejudecățile.

Nilima Rajpal Kundnani (India)

Mihaela Ionescu: Ce v-a determinat să alegeți România și, în cazul de față, Timișoara pentru studii și pentru o carieră?

Nilima Rajpal Kundnani: Din copilărie, era pasiunea mea să fiu medic, pentru că provin de la o familie în care sunt doar medici. În familia mea, în afară de tata, care este inginer, avem 47 de medici. Și, din copilărie, tot fiind în familie de medici, am vrut să fiu medic. Când am terminat bacalaureatul în India, în anul 1998, nu era posibil să intru la medicină, datorită unei note care era mai mică decât ultima intrare la medicină. Tatăl meu a căutat variantele pentru mine și pentru sora mea, că am și o soră mai mare decât mine cu doi ani și jumătate, și atunci a găsit variantele. Erau să mergem în România sau să mergem în Rusia. Doar că la Rusia nu era așa de safe pentru fete, așa se auzea în India. Și atunci noi am ales România, că chiar în ziar au apărut niște articole care scria că este zero crime country. Nu știam absolut de România nimic, în afară că nu există crimă acolo. Și tata s-a gândit că, dacă trebuie să trimitem două fete acolo, în străinătate singure, mai bine să alegem o țară care este mai safe. Și așa am ajuns în România și Universitatea de Medicină și Farmacie Timișoara "Victor Babeș" a avut prima serie deschisă de limba engleză, cu predare în limba engleză, și am ales să venim aici, în Timișoara. Așa am ajuns în 1998 în România, în Timișoara.

MI: A trecut ceva vreme de atunci, 1998. Cum a fost impactul cu o altă țară despre care spuneți că nu știați nimic?

NRK: Noi, de obicei, la școală, învățăm geografia mai mult despre Asia. Nu prea aveam accent pe Europa, așa că nu știam cum o să fie vremea. Pe vremea respectivă nu exista doctor Google ca să ne arate toate răspunsurile, să ne ajute. Și atunci nu știam cum o să fie vremea, pentru că primul lucru cu care ne-am luptat în România era vremea. Cum am aterizat cu Tarom, că atunci mergea Tarom direct din India în România... cum am aterizat cu Tarom, aici, vedeam din avion, din zbor, că este pământul alb și nu înțelegeam de ce e pământul alb. De fapt, era iarnă, era 11 noiembrie 1998, și era iarnă plină. Atunci chiar erau iernile acelea grele și era zăpada până în genunchi în București când am aterizat. Și nu înțelegeam din ce motiv e așa alb. Că toată lumea era cu multe jachete și noi am ajuns cu mâneci scurte, cu sandale. Și direct când am pus piciorul pe pământ, mergea piciorul înăuntru. Și acesta a fost primul contact cu zăpada în viața mea, primul contact cu România și care era horror, sinceră să fiu.

MI: Deci România v-a așteptat cu covorul alb, nu cu covorul roșu.

NRK: Da, era interesant. Asta era prima luptă, după care a fost a doua greutate care s-a întâmplat: limba română. Pe vremea respectivă, fiind imediat după perioada aceea după comunism, nu prea știa lumea engleză. Noi suntem vorbitori de engleză, pentru că limba engleză este o limba oficială în India. Toată școala am făcut-o în engleză. Dar aici nu prea lumea vorbea engleză. Bine, la facultate, profesorii vorbeau engleză, dar cu vecinii, pe stradă, era foarte complicat cu limba. Acestea au fost cele două dificultăți mari, pot să vă zic.

MI: Deci, vremea și limba. Încă sunt ambele provocări.

NRK: Primele provocările și în ziua de azi ambele rămân provocări pentru mine. Cu limba mă descurc doar că mie încă îmi este greu cu gramatica, cu diacriticele, e horror pentru mine. Iarna, încerc să evit să ies cât pot din casa, că nu prea îmi convine iarna, adică nu prea sunt obișnuită cu iernile.

MI: Până la urmă e și firească, dar s-au schimbat iernile și în partea aceasta de glob.

NRK: Dar totuși, pentru mine, sunt mai grele, că eu vin din vestul Indiei, unde temperatura maximă vara este 50 de grade și iarna este 25 de grade. La noi sub 25 înseamnă iarnă, iarnă. Și aici, fiind minus, mi-e greu să mă adaptez.

MI: Dacă vă aduceți aminte, cum ați fost primită atunci de colegi, de vecini?

NRK: Vecinii au fost foarte primitivi, sinceră să fiu. Foarte fain am fost primită de vecini, de colegi la fel. Aveam colegi din seria engleză doar străini și ne înțelegeam între noi foarte bine. Contact cu românii la facultate mai puțin aveam, că eram serii diferite. Ei învățau în seria de limba română, noi învățăm în seria de limba engleză. Dar profesorii erau super faini, niciodată n-am simțit discriminări

sau ceva de genul. Au fost foarte primitori. Profesorii, într-adevăr, chiar ne laudau, ziceau de filmele indiene pe care le-au văzut ei în copilăria lor și așa mai departe. Adică, chiar le plăcea de noi, de indieni. Eram cam, în total, 12 indieni veniți în seria mea. Și, în afară de asta, pe stradă era uneori mai greu, mai complicat, pentru că lumea credea, fiind mai creoli, așa cum sunt eu, credeau că suntem țigani și ne scoteau din magazine, pentru că nu știam nici limba și credeau că noi am intrat în magazine să furăm sau ceva. Adică nu știam limba și ei credeau altceva. Noi făceam semne să luăm ceva, pentru că nu exista supermarketurile atunci, gen Auchan, Penny și așa mai departe. Era un pic mai complicat în primul an, dar după aceea, încet, încet, cum am învățat limba română, era super ok. Au dispărut prejudecățile.

MI: Ce v-a plăcut, de la început cel mai mult, din stilul de viață din România?

NRK: La stilul de viață pot să vă zic că oamenii erau foarte primitori, foarte calzi. Încercau să ne ajute, și cu semnele, și cu cât puteau ei. Și, în afară de asta, la stilul de viață, dacă vorbim, mie îmi plăcea că, la Crăciun, la Paști, tot timpul veneau toate rudele și făceau masa de Crăciun împreună și ne invitau și pe noi. Și chiar mi-au plăcut gesturile astea.

MI: Foarte, foarte frumos. Studenția, la Timișoara, ați ales să rămâneți aici? A fost o opțiune? Sora dumneavoastră spuneți că a făcut medicina tot la Timișoara? A rămas în România?

NRK: Nu, sora mea a plecat după ce a terminat. Noi am terminat medicina în 2004. După ce am terminat, ea a mers înapoi în India. Dar, între timp, eu am primit bursă, datorită notelor foarte bune pe care le-am avut în studenție, am primit bursă din partea statului român. Chiar mulțumesc statului român că mi-a dat bursă, ca să fac prima specializare a mea, care este pediatria! Sora mea s-a întors în India, la părinții mei, a dat examen de diferență, acolo că trebuie să dăm un examen, când ne întoarcem și a rămas acolo, a început să lucreze la stat și a făcut rezidențiatul acolo. Dar eu am rămas în Timișoara, deoarece chiar mi-a plăcut Timișoara și mai ales dacă am primit bursa de la statul român, am zis că asta este un semn din partea lui Dumnezeu să rămân în Timișoara în continuare.

MI: Iată, un semn foarte bun. Știu că viața v-a rezervat și un obstacol.

NRK: Da, așa este. În ultimul an de pediatrie, când eram la rezidențiatul de pediatrie, în ultimul an, în 2009, am avut o problemă gravă de sănătate, care m-a lăsat paralizată câțiva ani buni. Și după aceea am fost în cărje, prima dată în cărucior, după aceea în cărje și cu vederea afectată și așa mai departe, foarte multe probleme de sănătate am avut. Acesta era încă un motiv, după ce terminasem specialitatea, să rămân în Timișoara, pentru că tratamentul de boala mea, sufăr de scleroza multiplă... tratamentul nu exista în India, adică dăm interferon care nu are aceleași efecte. Dar mulțumesc medicilor din România, din Timișoara, care m-au introdus în programul național de medicamente pentru scleroza multiplă și, datorită acestui program, vedeți că acum am umblat și am ajuns pe picioarele mele, nu în cărucior sau pe cărje, la studioul dumneavoastră. Așa că... chiar a avut efecte bune tratamentul acesta și acesta încă un motiv pentru care am rămas în Timișoara, în România.

MI: Deci venirea în România a fost și o șansă în plus.

NRK: Exact, da, chiar sunt mulțumită și mai mult decât asta vreau să subliniez că, cu ocazia asta că sunt aici cu dumneavoastră, vreau să le mulțumesc colegilor mei, de la toate spitalele, care m-au ajutat, la toți prietenii mei, toți vecinii mei care m-au ajutat, pentru că părinții mei nu primeau viza în România să vină să mă ajute pentru o perioadă lungă. Și toți anii aceștia în care eram cu probleme grave medicale, m-au ajutat colegii mei și, mai ales, românii care nici nu mă știau pe mine. Când au auzit, au sărit să mă ajute.

MI: Deci, în momentul acela, familia nu a reușit să vină din cauza procedurilor birocratice?

NRK: Birocratice, de viză, da. Uneori reușeau, dar primeau viza pe o perioadă foarte scurtă și uneori nici nu primeau. Și era foarte complicat și foarte greu pentru mine să supraviețuiesc aici singură, dar mulțumesc românilor, cum am zis, repet, chiar mulțumesc la toți colegii mei, la vecinii mei care mi-au ajutat ani de zile în continuare.

MI: Un mare exemplu de solidaritate. Așa este. Acum mai sunt aceste probleme? Vă poate fi familia alături?

NRK: Acum, fiind cetățean român, că am primit cetățenia în 2017, în sfârșit, după o luptă grea de tot de 18 ani aproape... Am primit cetățenia și, după cetățenie, părinții mei au primit rezidențiatul permanent în România care se prelungește la fiecare cinci ani. Dar în acei cinci ani pot să vină când vor ei și pot să stau cu mine când vor ei. Așa că acum am rezolvat situația după ce am primit

cetățenia, dar înainte era enorm de greu.

MI: De ce a fost atât de greu să obțineți cetățenia?

NRK: Eu am venit pe viza de student și, ca student, se calculează anii la jumătate. În mod normal, dacă vine cineva pentru muncă sau prin căsătorie, durează cam opt ani, cinci-opt ani să primească cetățenia. Eu, fiind pe viza de student, era calculată la jumătate, deci trebuia să stau aici 16 ani. După 16 ani, am primit rezidența permanentă și apoi doi ani a durat până să obțin cetățenia. De aceea, am așteptat 18 ani. A fost o așteptare lungă de tot, dar cum zice vecina mea, cu care mă înțeleg foarte bine, este ca mama mea româncă, așa îi zic eu... Ea spune cu răbdarea, treci marea și într-adevăr am trecut marea asta.

MI: Uite cum s-a adevărit un proverb românesc. Lucrați la universitate, ați rămas la Universitatea de Medicină și Farmacie din Timișoara, unde și lucrați.

NRK: Exact, da. Din 2017, când am primit cetățenia, am fost angajată la Universitatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara, prima dată ca asistent universitar și acum, recent, anul acesta, am urcat, am fost promovată șef de lucrări. Și lucrez acolo cu drag și spor, chiar îmi place să predau. Din copilărie, mi-au plăcut și predarea, cât și medicina.

MI: Cum e să fii cadru didactic în România? Vă place foarte mult, dar cum e, dacă priviți așa, retrospectiv?

NRK: E foarte fain, mai ales că mă simt mândră, că acum sunt împreună cu aceiași profesori care mi-au predat, acum sunt și eu profesoara împreună cu ei și sunt pe partea asta de masă, să zicem cumva. Înainte, am văzut cum este studenția în România și acum predau și chiar îmi place și, în comparație cu India, aici e mai lejer, e mai ok, nu este bariera aceea între student și profesor atât de mare cum este în India. Acolo este foarte greu să vorbim cu profesorii sau să ridicăm mâna, trebuie mult curaj, să zicem, în India, să-i întrebăm ceva în timpul cursurilor. Dar aici văd că nu este așa de mare bariera și chiar îmi place și eu le spun (studenților - n.r.) că suntem chiar prieteni, puteți să mă întrebați orice! Și chiar apreciază studenții străini și studenții români, pentru că predau și la seriile de limba română și cât și la seria engleză, și chiar le place de mine că las așa lejer, mult mai lejer ca să nu fie bariera care îi obstrucționează pe studenți să învețe. Până la urmă, scopul este să învețe ei, nu să arătăm că noi suntem profesori sau să avem nasul pe sus, să zicem.

MI: Da, pentru că studenții vă investesc cu autoritate și cu multă încredere.

NRK: Așa este.

MI: Interacționați mult cu studenții, și români, și străini. Dacă îi vedeți acum pe studenții care vin din străinătate să învețe aici, cum este pentru ei, față de cum a fost pentru dumneavoastră?

NRK: Acum au multe posibilități. O dată, cum am zis, acum există doctor Google care îi ajută foarte mult să aibă toate informațiile care le trebuie și, în plus, mulțumesc domnului rector și conducerii UMF care a deschis centru de consiliere unde m-au pus să consiliesc studenții străini, ceea ce îi ajută pe studenții străini foarte mult. Înainte să vin aici mă contactau atât părinții, cât și studenții să afle toate informațiile. Eu ajut și la procedura de viza, eu ajut și la bănci unde să își deschidă un cont bancar, și apar lucruri mărunte, dar care, pentru ei, sunt o provocare. Și, în plus, când vin aici încerc să fiu alături de ei zi și noapte, 24 de ore, telefonul meu este deschis în caz de orice urgență de sănătate, de orice, ei pot să mă sune. Și atunci văd diferența. Dacă exista un dr. Nillima la vremea respectivă, când am venit eu, care putea să mă ajute, multe probleme nu ar fi apărut. Dar acum ei au posibilitățile acestea și oricum acum, cu internetul, este foarte multă transparență și foarte multe informații care îi ajută foarte mult. Și este cu totul altceva.

MI: Deci chestiunile uzuale sunt cele cu care vă contactează. Vă contactează și părinții, spuneți, înainte de a veni?

NRK: Și părinții când vin aici, unii părinții vin aici când vine copilul prima dată la universitate, când intră la UMF, atunci vin și părinții și vin să mă vadă pe mine, îmi spun te rog să ai grijă de copilul meu, îl lăsăm în mâna ta și așa mai departe. Adică crește puțin încrederea, și pentru părinții, și pentru studenți. Și atunci nu îi supără așa de multe stresul psihic, să zicem. Pentru ei este un mare lucru. Și chiar mă bucur enorm de mult că reușesc să îi ajut.

MI: Nu mai simt atât de mult depărtarea de casa. Le ușurează viața?

NRK: Da, exact, da. Ușurează, într-adevăr, da.

MI: E frumos să studiezi în alt oraș, dar atât de departe de casă, sunt mii de kilometri până la urmă.

NRK: Exact, așa este. Și cu cultura diferită, cu mâncarea diferită, tradiții diferite. E foarte greu. Unii niciodată n-au fost lăsați de părinții să meargă în alt oraș, în țara lor. Și aici, vin direct într-o ambianță total diferită, e mai greu să adapteze, cum era și cazul meu. Și îi înțeleg perfect și de aceea încerc să îi ajut cât mai mult.

MI: Spuneți și de altă mâncare. Cum v-ați adaptat la gastronomia românească?

NRK: Foarte greu. Primii doi ani, trei ani, era foarte greu, pentru că atunci, la vremea respectivă, nu găseam condimentele noastre aici. Acum sunt multe magazine, restaurante indiene deschise și în Timișoara. Dar atunci, pe vremea respectivă, nu găseam condimente și puneam doar sare în mâncare, că altceva nu găseam. În plus, noi suntem strict vegetarieni și era foarte greu în primii doi ani, după care, cumva, am început să mănânc carne de pui și de atunci îmi place șnițelul pe care îl faceți voi, enorm de fain! Și salata de vinete, e favorita mea.

MI: Acestea sunt în topul gastronomiei românești, șnițelul și salata de vinete.

NRK: Exact. Doar că, la început, era foarte greu să ne adaptăm aici la mâncare, dar văd că acum chiar îmi place. Când ies în oraș, chiar încerc să comand, mâncare românească, cât mai mult, pentru că chiar m-am obișnuit, să zicem, și îmi și place.

MI: Aveți colegi cărora le-ați arătat cum este mâncarea indiană și s-au îndrăgostit de ea?

NRK: Da, foarte mulți dintre colegii mei, foarte mulți prieteni, mă roagă de fiecare dată să gătesc câte ceva. De multe ori am dus și ceaiul indian la facultate, la colegii mei, de multe ori am adus și mâncăruri, i-am invitat la mine, la masa, și de Diwali, care este festivalul nostru cel mai mare. Eu sunt de religia hindusă și noi sărbătorim Diwali, cum aveți voi Crăciunul, este sărbătoarea cel mai mare și atunci îi invit pe toți colegii mei, dragii mei, acasă la mine, și gătesc eu și chiar le place foarte mult mâncarea noastră.

MI: Și vă place și Crăciunul de aici?

NRK: Da, sigur, că eu chiar fac și bradul, nu sunt creștină, dar fac bradul și împodobesc bradul la fiecare Crăciun la mine, în casa. Și chiar colegii apreciază acestul acesta, dar nu este pentru colegii, este pentru mine. Și la pisicuțele mele le place să urce pe bradul respectiv! Adică mie chiar îmi place. Și eu am învățat în școala creștină, în India, eram la Convent of Jesus and Mary Girls High School în India, toată viața am învățat în școala creștină și de aceea am citit și biblia, adică aveam posibilitatea să știu despre religia voastră, să zicem. Am tot respectul pentru toate religiile. Eu sunt un om foarte deschis și respect toate religiile. Și aici, când mă simt, așa, un pic pierdută sau un pic așa lăsată o parte, mă duc la biserica din centru, la catedrală.

MI: La catedrală?

NRK: Da, și pun lumânări, mă rog, adică respect toate religiile.

MI: Foarte, foarte frumos spus, foarte frumos și inspirațional. Considerați că România e un loc tolerant din această perspectivă a religiei?

NRK: Da, că aveți și un templu făcut de români, nu știu dacă știți este unui, în Timișoara, pe strada Ciprian Porumbescu, este făcut de români care s-au convertit la religia mea. Și văd că acolo vin și alți români să vadă cum este cultura, cum este religia și așa mai departe. Adică n-am simțit niciodată un fel de discriminare pe baza de religie. Niciodată n-am simțit lucrul acesta. Din contra, ei au venit la mine, la Diwali, cum am zis, la alte festivaluri. Eu am mers la ei de Crăciun, am fost invitată la masă de Crăciun, la Paști, să fiu alături de ei și așa că nu văd o barieră acolo, sincer, de religie.

MI: Povesteți-ne un pic, cum ați reușit să adaptați sărbătoarea dumneavoastră aici, în România?

NRK: Bine, la noi, mai mult mergem la unii la alții, cum aveți voi, când împărțiți cadourile, mergeți în vizită, la colegi, la rude. La noi este la fel și încearcă mama să trimită niște lucruri specifice ale noastre, sunt niște pudre colorate cu care se desenează pe pământ, punem un desen în fața ușii de la casă, mama îmi trimite și eu fac aici. Vecinii mei, înainte se șocau: ce face asta?, face ceva voodoo sau ceva black magic sau nu știu ce. Dar după aceea le-am explicat și au înțeles ei, după care chiar mi-au pus să fac și la ușa lor când este sărbătoarea mea.

MI: Au înțeles semnificația. Care e semnificația, de fapt?

NRK: Să facem un welcome, să îl întâmpinăm pe Dumnezeu în casa noastră, pe zeul nostru în casa noastră în ziua de Diwali.

MI: Am înțeles. Da, este un fel de decorațiune de bun venit să zicem. Ce frumos! Dacă ar fi să avem o privire retrospectivă, care ar fi diferențele culturale între România și India pe care le-ați perceput și v-au impresionat?

NRK: Cel mai mult, pot să zic din ceea ce eu am văzut și care mă deranja la început, era că toți tinerii pleacă de acasă când se maturizează să ajungă o vârstă, pleacă de acasă de la părinți și stau separat în alte apartamente. Asta cumva nu îmi plăcea foarte mult, că noi suntem obișnuiți cu familiile mari să stăm cu părinții, cu socrii și așa mai departe. Dar ce m-a impresionat este, indiferent de diferențele dintre ei sau pur și simplu din cauza jobului sau ceva, ei stau separați de părinți, dar când vine Crăciunul sau Paștele se întorc și familia întreagă ia masa împreună și asta respect, chiar îmi place lucrul acesta, gestul acesta chiar îmi place. Vorbind de culturi, sunt foarte multe obiceiuri diferite față de noi, pentru că noi am mai mulți zei, de exemplu, voi aveți un singur Dumnezeu, până la urmă e cineva suprem, sus, așa cred eu, nu contează din ce religie suntem dar culturile mi-au plăcut foarte mult. Gesturile de 1 martie, de exemplu, de 8 martie, adică acestea îmi plac enorm, mă impresionează mult, pe care nu le avem la noi.

MI: Tare, tare frumos să vorbiți de România și de Timișoara!

NRK: Asta e adevărat, nu o spun doar pentru că sunt în fața camerei sau în fața microfonului, nu, chiar e adevărat ce am observat și de aceea am rămas aici, acesta era unul dintre motive, chiar mi-a plăcut.

MI: Sunt mai mulți oameni care vin să se stabilească în România și poate unii se lovesc de obstacole legislative și așa mai departe, de acces la servicii de sănătate. Ce sfaturi sau recomandări, să spunem, ați avea pentru autorități, pentru instituțiile de învățământ, pentru sistemul de sănătate ca sprijine mai bine integrarea studenților, a profesioniștilor care vin?

NRK: Recomandările mele vor fi, în primul rând... birocrația ne omoară în România. Cât mai mult, dacă se poate, să terminăm problema aceasta, adică să reducem birocrația cât mai mult, să fie ușor de obținut viza, în primul rând. Ca să obții viza din România este mai greu, plus că obținerea cetățeniei este mult mai grea decât în orice țară, nu zic doar de mine, am văzut și la alți colegi. Părinții mei nu mai sunt co-asigurați cu mine, începând cu noua lege, cu noile reglementări, și atunci o să fie un pic mai greu pentru străinii. că nu toată lumea are posibilitățile financiare sau posibilități să umble după acte. Pentru că fiecare procedură aici costă mai mult decât timp și banii, costă energia să mergem să stăm la rând și așa mai departe. Aici cumva ar fi bine să ușurăm procedurile.

MI: Sunt prea multe ghișee la care trebuie așteptat, prea multe avize.

NRK: Da, prea multe avize, prea multe proceduri. De exemplu, zic acum de mama, ea a fost co-asigurat cu mine și, când venea, primea tratament, era super ok pentru ea, dar acum nu mai o să fie același lucru, trebuie să mergem și la birou notarial să dăm declarație că nu are venituri, ea nici nu are pensie din România, de exemplu, și atunci o să fie un pic mai complicat și pentru mine să umblu în atâtea părți să fac actele ei și plus că trebuie și un traducător, un interpret care să spună... mama este corectă că ea nu știe limba română, de exemplu, și atunci avem multe probleme legate una de alta.

MI: Da, deci birocrația e o mare problemă. Este și pentru toți cetățenii țării probabil. Ce le-ați spune tinerilor din India care se gândesc să vină să studieze în România?

NRK: Chiar am fost trimisă de UMF la un eveniment, un mare târg mare educațional în India în luna martie, la sfârșitul lunii martie, ca să aducem studenții străini în România și au fost 17 universități din România și peste 100 de țări au participat la acest eveniment mare, la târgul educațional în India ca să vină toți studenții din Asia în diverse țări, dar și în România. Chiar doresc să vină cât mai mulți străini aici pentru că nivelul de educație este foarte bun și în România cumva este mai ieftin să învețe studenții străini decât în alte parte, în Germania, în Franța, taxele sunt enorm de mari comparație cu România. Nivelul de educație, cum v-am zis, este super ok, nivelul de trai este super fain, bine, e mai scump nivelul de trai, în comparație cu India, dar, totuși, au șanse mari și diploma de aici este recunoscută în toate țările Schengen, ceea ce este un mare avantaj pentru studenții care vor să vină aici și să se stabilească în țările Schengen sau în România.

MI: Au oportunități de carieră în România?

NRK: Da, au oportunități de carieră în România doar că iarăși cu viza... revenim, că e foarte greu să primească viza și să rămână și să se stabilească aici, cum era cazul meu. 18 ani n-am avut niciun salariu aici, am făcut toate specialitățile pe banii mei ca student străin. Enorm de greu îmi era financiar, eu făceam același lucru, dar nu primeam salariu, fiind străin. Aici era mai complicat sincer.

MI: Rezidențiatul l-ați făcut neremunerată, fără salariu.

NRK: Da, fără salariu. Cam astea sunt obstacolele, să zicem din care motiv nu prea vor să vină aici

studenții din non-UE. Vorbim acum de non-UE. Din UE pot să dea rezidențiatul și poate să primească salariu la rezidențiat. Noi avem deficit mare de medici, cum știți și dumneavoastră, majoritatea au plecat, nu doar de sistem, dar nu au vrut să rămână în România. Dar majoritatea care vor să rămână care termină la noi, dintre studenții non-UE, nu primesc viza să continue aici sau nu primesc salariu și atunci devine foarte greu să plătească rezidențiatul și să stea aici cinci ani. Încă cinci sau șase ani depinde de specialitatea pe care o aleg ei, să rămână în România și să lucreze fără să primească un leu în mână.

MI: Da, e o situație pe care o semnați. Ce planuri aveți pentru viitor în România și în carieră?

NRK: În România m-am stabilit, cum am zis, că n-am unde să plec, e casa mea acum, nici nu am cetățenie din India rămasă, când am obținut cetățenia din România, pașaportul românesc, trebuia să renunț la cetățenia din India pentru că India nu permite dual, cetățenia duală nu este permisă în India. Și atunci, asta e casa mea, dar, sinceră să fiu, chiar mie place și niciodată nu m-am gândit să plec de aici. Dacă Dumnezeu a făcut pașii aceștia pentru mine, eu mă duc după cum vrea Cel de Sus, că toate planurile pe care le-am făcut eu nu au ieșit, dar tot ce a făcut El a ieșit de fiecare dată.

MI: Foarte frumos spus și să iasă bine. Pentru carieră, ce vă doriți, ce vă visați.

NRK: Vreau să fiu mai mult promovată dacă se poate, acum asta depinde de UMF, nu depinde de mine, am pregătit dosarul de promovare, acum, vedem... O să fie soare și acolo pe străduța mea, sunt pozitivă că nu văd de ce nu și vreau să fiu angajată și ca medic, să am integrarea după atâtea specialități. Chiar doresc să am integrarea la spital și acum vedem cum o să se alinieze toate planurile. Cu răbdare, cum am zis înainte.

MI: Cu răbdarea trecem marea. La finalul discuției noastre, dacă ar fi să descrieți noua casă, adică nu mai e atât de nouă, casa pe care o aveți, într-un cuvânt, care ar fi acela?

NRK: Liniște și pace sufletească.

MI: Mulțumesc tare mult pentru discuția noastră.

NRK: Mulțumesc pentru că mi-ați invitat, mersi tare mult, mulțumesc.

Interviu realizat de Mihaela Ioncelescu - Radio Timișoara
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

România este un loc în care poți să-ți construiești o familie

Montez Liberi (Indonezia)

Mihaela Ionescu: Montez, cum ai descrie Indonezia cuiva care nu a fost niciodată acolo?

Montez Liberi: Indonezia este o țară frumoasă, sunt mulți oameni, dar totuși, da, este confortabil de trăit, este încă în regulă, este un loc frumos.

MI: Cum este viața de zi cu zi?

ML: Viața de zi cu zi este, în opinia mea, din punctul meu de vedere, total diferită de cea a oamenilor din oraș, știi, pentru că eu am locuit pe o insulă mică înainte, așa că mă trezeam puțin mai târziu decât mulți oameni normali, nu mergeam la birou, mergeam pe jos cât de mult puteam.

MI: Pare a fi viața bună. Este mai greu?

ML: Este o viață bună. De fapt, dacă e mai greu? Este mai greu când nu vin turiști, pentru că avem unele probleme, Indonezia este o țară a focului, se întâmplă multe lucruri, vulcani, tsunami, este ca la cutremure, de atâtea ori în trecut... din 2017 până în 2019, deja a fost vulcan, cutremur.

MI: Doamne ferește!

ML: Cam așa, știi, și apoi, după aceea, ultimul lucru, cel care ne-a lovit cu adevărat, a fost Corona.

MI: Și cum a fost viața după aceea?

ML: M-am mutat aici.

MI: Te-ai mutat aici. Ce îți lipsește cel mai mult din Indonezia?

ML: Să cumpăr mâncare ieftină de pe stradă.

MI: O, serios?

ML: Îmi lipsește foarte mult.

MI: Înainte de a veni aici, ce ți-ai imaginat despre România?

ML: Înainte să locuiesc aici, pentru că am venit aici în 2015, prima dată.

MI: Ok..

ML: Apoi, după aceea, a doua călătorie, în 2020. Apoi, când m-am mutat aici, era deja diferit. Când m-am mutat, mă gândeam, da, sunt puțin stresată. Nu știu dacă voi putea vorbi limba, dacă voi putea găsi un loc de muncă, ceva de genul ăsta.

MI: Este dificilă limba română?

ML: O, da.

MI: Crezi că este dificilă?

ML: Da.

MI: De ce?

ML: Nu știu. Pentru mine este dificilă, da, dar pentru că noi, indonezienii, nu avem gramatică, nu avem timp prezent, nu avem reguli, ceva de genul ăsta. Asta face destul de dificilă traducerea în limba română. Voi aveți, aveți multe...

MI: Multe timpuri la...

ML: Multe, da. Ale verbelor. Da. Și apoi aveți feminin, aveți masculin. Noi nu avem așa ceva.

MI: Oh, asta e interesant. Care a fost primul tău șoc cultural când ai ajuns pentru prima dată în România?

ML: Doar vântul, vremea.

MI: Vremea, de ce? Cum este diferită?

ML: Pentru că corpul nostru, știi, corpul nostru nu poate supraviețui. E ca și cum am avea grade diferite. Voi aveți cam la fiecare trei luni, e diferit... Între iarnă și vară, sunt aproape 50 de grade diferență. Noi nu avem niciodată o asemenea diferență de 50 de grade. La noi diferența este de doar 5 grade, 7 grade, în fiecare zi, știi? Dar voi într-un an, aveți de la minus 10 la 40.

MI: Înțeleg.

ML: Deci e o diferență de 50 de grade. Corpul vostru este obișnuit cu asta, dar corpul nostru nu este, știi?

MI: Cum sunt verile românești? Cum te simți?

ML: E mai cald decât la noi. Mulți prieteni români au spus Oh, Montez, o să fii fericită. Vine vara. Nu e adevărat. E prea mult pentru noi, știi? La noi sunt maxim 32, 34. Nu avem niciodată 40. Nu pot

suporta. E ca... Și e o vreme uscată aici. Da. Te doare capul, știi?

MI: Cum a fost tranziția de la Indonezia la România, în special la Timișoara? Cum a fost pentru tine? Cele mai grele momente, cele mai frumoase momente?

ML: Cel mai greu moment este, da, să construiesc o companie. Acesta este cel mai greu lucru, să construiești o companie, să-ți faci propria afacere aici. Iar cel mai ușor este că e simplu să ieși seara în oraș, singură, ca femeie, nu sunt mari probleme, știi? Nu trebuie să-mi fac griji pentru asta. În Indonezia e diferit, știi?

MI: Te simți mult mai în siguranță aici? În Timișoara?

ML: Da. E un oraș bun, o economie bună, dar nu atât de aglomerat ca Bucureștiul, ceva de genul, știi? Și nu la fel de frig ca la Bruxelles.

MI: Într-adevăr. Conduci un restaurant. Cum s-a născut această idee și ce înseamnă pentru tine acest restaurant?

ML: Ideea a apărut pentru că, da, am lucrat în ospitalitate. În Indonezia am deschis și un restaurant pentru străini, ca un fel de consultanță, ceva. Deci asta e ceea ce știu să fac, știi? Și apoi, aici am văzut că nu aveți, în România nu există niciun restaurant indonezian. Așa că m-am gândit că este o piață bună pentru a deschide un restaurant, un restaurant indonezian, știi? Iar oamenii din Timișoara sunt mai, da, mai atenți, mai deschiși la minte. Așa că poate e mai ușor să începi o afacere. Asta gândeam înainte.

MI: Înțeleg. Poți să-ți amintești care a fost cea mai grea parte în a aduce gustul autentic al Indoneziei în România?

ML: Condimentele.

MI: Condimentele?

ML: Da.

MI: Serios? Nu suntem obișnuiți cu ele?

ML: Ăă, fac unele adaptări, dar nu e de ajuns, știi? Avem nevoie de un ingredient specific din Indonezia. Și apoi, mâncarea indoneziană nu este la fel ca mâncarea vietnameză sau chinezească. Unele condimente sunt diferite, așa că nu le găsești pe piața de aici. Pentru mâncarea chinezească, găsești o piață mare aici pentru chinezi, vietnamezi, pentru că sunt și ei faimoși. Dar pentru mâncarea indoneziană nu, nu există piață pentru condimente.

MI: Mm-hm. Deci ingredientele și poate logistica, aducerea lor aici în România din Indonezia?

ML: Ăă, acum este destul de dificil. Trebuie să ai o cantitate mare, să comanzi o cantitate mare, un container... și acte, ceva de genul ăsta. Și aici este scump să ai un depozit pentru a păstra această cantitate de lucruri. Apoi vremea este diferită, cum să le păstrezi iarna sau vara. Nu am învățat despre asta, așa că acum comandăm doar din Olanda. Unele condimente le putem comanda pentru patru luni, le păstrăm. Deci, da, este mai ușor pentru noi așa acum.

MI: Dar angajații tăi? Sunt și ei indonezieni?

ML: Da... ăă, sunt unu, doi, trei, patru, patru indonezieni. Și unul din Myanmar.

MI: Preferi să lucrezi cu ei? Este mai greu să lucrezi, de exemplu, cu români?

ML: Da.

MI: Și de ce?

ML: Pentru că nu mănâncă picant. Pentru că, da, oamenii lucrează. Da, am cunoscut, am avut și înainte angajați români, dar, ăă, da, e dificil. Nu mănâncă picant, și apoi sunt, când gătim chili, nu pot sta în bucătărie, trebuie să iasă afară, e destul de dificil, și comunicarea de asemenea. Unii dintre ei nu vorbeau engleză... sau eu, încerc să vorbesc românește. Acum știu română, în bucătărie. Deci, da.

MI: Este greu să aduci indonezieni aici să lucreze în România? E greu să aduci oameni aici?

ML: Da, e greu.

MI: De ce?

ML: Da, pentru că, ăă, actele, știi, de la început, trebuie să facem ceva din Indonezia, dar durează o lună, două luni să obținem actele astea. Am petrecut cam un an, un an și jumătate să termin actele, cele din România, de la guvernul român. Am început poate, prin 2024, am început pentru doi indonezieni, să vină aici. Și până acum nu s-a rezolvat nimic.

MI: Actele nu sunt gata încă?

ML: Da.

MI: Oh, deci birocrăția este un obstacol important.

ML: De fapt, nu e chiar atât de dificil, dar durează mult timp. Și apoi, e ca și cum, când facem ceva... Întrebăm e corect? Da, e corect! dar uneori guvernul face o greșeală și, pur și simplu, ne respinge munca. Da, deci trebuie să aplicăm din nou, să o luăm de la început.

MI: Dacă ai putea transmite un mesaj autorităților române locale sau naționale, ce le-ai recomanda pentru a face integrarea mai ușoară pentru tine, pentru muncitorii tăi, pentru străinii din România? Ce le-ai recomanda?

ML: Să facă un birou mai mare, poate, să pună mai mulți oameni la imigrări. Vedem, știi, biroul de imigrări de aici, din Timișoara, este mic, nu sunt mulți angajați. Așa că oamenii, imigranții, stau la coadă până ajung să doarmă pe scări la imigrări, știi, e prea mult, cred, având în vedere că Timișoara e un oraș mare. Din câte știu, poate al doilea cel mai mare oraș, economic, da, din punct de vedere economic în România, da?

MI: Într-adevăr.

ML: Da, dar la imigrări, cu economia asta, și, de exemplu, acum aveți o mulțime de construcții publice, construiți mult, IKEA, multe lucruri, da? Deci aveți nevoie de angajați și veți avea nevoie de imigranți. Deci aveți nevoie de un birou mai mare.

MI: Un birou mai mare.

ML: Da, un birou mai mare, mai mult personal la imigrări, ca să se poată lucra mai repede.

MI: Înțeleg.

ML: Pentru că, de exemplu, în Indonezia, nu vreau să fiu arogantă, da? Eu sunt de pe o insulă mică, nu e atât de mare, nu e atât de aglomerată ca Bali, da? Sunt de pe insula de lângă. Biroul nostru de imigrări este mai mare, știi? Și asta în condițiile în care numărul de turiști nu e la fel de mare ca în Bali. Dar aici, în Timișoara, e atât de mic, și e doar o singură persoană la ghișeu. E ceva de genul... așteptăm ore în șir pentru ceva ce nu ar trebui să se întâmple, știi?

MI: Știi, înțeleg ce vrei să spui. Ce alte tipuri de servicii ar ajuta un nou-venit în România? Nu știi, cursuri de limba română, consiliere juridică, medici, nu știi. Ce crezi?

ML: Nu știu, da, nu e o mare problemă pentru mine, acum. Știi, poate transportul, pentru că acum e destul de greu să iei un autobuz, ceva de genul, pentru că angajatul acum, parcă ajunge mai repede mergând pe jos decât cu autobuzul.

MI: Mersul pe jos e mai rapid decât autobuzul? În Timișoara?

ML: Da. Da. Pentru că înainte am lucrat la un restaurant, înainte să deschid Teso Bali, și mergeam cu autobuzul, așteptam 40 de minute un autobuz în oraș, nu în afara orașului, da? În interiorul Timișoarei. Și apoi liniile nu sunt conectate, știi? Trebuie să mergi încă 200 de metri să găsești alt autobuz dacă trebuie să iei două linii diferite.

MI: Conexiunea nu prea...

ML: Nu sunt interconectate. Da.

MI: Da, asta e o problemă. Cum îți vezi viitorul aici? Plănuiești să rămâi în România pe termen lung?

ML: Da, pentru că o am pe fiica mea aici. Fiica mea este româncă.

MI: Soțul tău este român?

ML: Da. Și apoi educația de aici este, pentru mine, din punctul meu de vedere, mai bună decât în Indonezia. Dacă vrei să ai aceeași calitate a educației, trebuie să plătești mulți bani acolo.

MI: Și aici sistemul de învățământ este gratuit?

ML: Da, este gratuit. Și pentru mine e bine. E, cumva, mai bine. Nu știu ce cred alți oameni, dar pentru mine e mai bine. Da.

MI: Și sistemul de sănătate? Ce crezi despre el?

ML: Da, este bun și el.

MI: Okei. Ai avut probleme până acum?

ML: Eu nu am avut niciodată probleme. Soțul meu are multe.

MI: Oh, îmi pare rău să aud asta. Dacă ai putea aduce un singur lucru din Indonezia la Timișoara, care ar fi acela?

ML: Um, ce? Scuze. Nu știu.

MI: Ai tot ce-ți trebuie aici. Nu-ți lipsește nimic.

ML: Da.

MI: Asta e foarte frumos. Ce sfat i-ai da cuiva din Asia de Sud-Est care se mută într-o țară europeană mică precum România? Ce sfat ai avea?

ML: Nu renunțați. E ca și cum, poate, dacă există o problemă cu oamenii din Asia de Sud care vin, ei se gândesc că aceasta este o țară mică și se spune că este o țară săracă. Așa că ei vin cu viza românească și se mută în altă țară vestică, în Europa de Vest, da? Pentru că ei cred că viața va fi mai bună și banii vor fi mai mulți acolo. Dar nu este adevărat. Aici este mai ușor. Nu e ca și cum aș fi leneș sau... dar e vorba de a compara stilul de viață, pentru că trebuie să muncești și să existe un echilibru, știi, între stilul de viață și muncă.

MI: Știu.

ML: Dacă ești în Europa de Vest, poate nu poți avea un stil de viață. Trebuie să ieși la o bere, cheltui cinci euro. Așa că îți cheltui salariul, deci nu vrei să-l cheltui. Așa că nu ieși în oraș. Nu ai o viață socială. Și atunci pentru ce? Doar muncă, muncă, muncă, muncă, muncă. Și apoi ai banii. După aceea, te întorci, nu ai prieteni, nimic. Dar aici, poți munci, dar poți avea și o viață socială. Nu este atât de scump. Cel puțin poți controla cheltuielile. Deci nu renunțați. Rămâneți aici. Încercați câțiva ani, un an, doi ani, trei ani. Veți vedea, știi? Acesta este lucrul pe care vreau să-l spun oamenilor din Asia de Sud.

MI: Înțeleg.

ML: Pentru că văd, românii apreciază când văd asiatici muncind. Deci România este un loc în care poți să-ți construiești o familie. Dacă nu să-ți construiești o familie... Pentru viață. E ca și cum, dacă știi, pentru că văd mulți, vorbesc și cu oameni din Nepal, cu alți indonezieni. Am vorbit și cu alți oameni din Bangladesh. Ei doar obțin o viză aici și pleacă.

MI: În țările vestice.

ML: În țările vestice, da. Și apoi au o problemă acolo pentru că trebuie să se întoarcă și apoi viața ta e mai grea. Aici, e în regulă, obții totul, știi, atâta timp cât mergi cu valul, la sfârșit devine mai mare. Faci mai mulți bani. Dacă stai mai mult, cred și în guvernul român... România va crește. Mai ales Timișoara.

MI: Înțeleg. Deci crezi că România este pregătită sau este o destinație pentru muncitorii străini și familiile lor? Da. Ne lipsește ceva pentru a deveni mai deschiși sau mai primitivi?

ML: Aici nu. Nu știu în altă parte a României. Aici e în regulă. E deschis.

MI: Deschis și primitiv.

ML: Da.

MI: Atunci câteva întrebări, la finalul discuției noastre. Care este mâncarea ta românească preferată?

ML: Ciorbă burtă.

MI: Ciorbă de burtă?

ML: Da. Îmi plac și cozonacii.

MI: Ce ai învățat despre tine însăși de-a lungul acestei călătorii?

ML: Că îmbătrânesc. Că obosesc. Acesta e singurul lucru pe care l-am învățat despre mine.

MI: Cum te vezi, să zicem, peste cinci sau zece ani?

ML: Mă întorc în Indonezia la vila mea de pensie de acolo. Deci vreau să stau jumătate de an aici, jumătate de an în Indonezia.

MI: Adică să trăiești în ambele țări. Înțeleg. Îți mulțumesc foarte mult.

ML: Da. Cu plăcere.

intervievată de Mihaela Ioncelescu - Radio Timișoara
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Beirut

Liban

Pot să zic că am două prime case: Liban și România

Marc Yaacoub (Liban)

Silvia Pascale: Bun găsit tuturor! Suntem în Dobrogea multietnică, în Dobrogea multiculturală, aici, în Cetatea Tomisului, la Constanța și suntem gata să aflăm povestea unuia dintre cei mai apreciați hair-styliști din Constanța, Marc Yaacoub. Este de naționalitate libaneză, dar a decis în urmă cu foarte mulți ani, să vină în România și să găsească în țara noastră a doua casă. Bun găsit! Cum a început povestea dumneavoastră în România? Cum ați decis să vă lăsați în urmă, țara natală, și să veniți aici, la malul Mării Negre?

Marck Yacoob: A fost o... Bună ziua, în primul și în primul rând! A fost o întâmplare așa de... nu prea pot să zic că a fost plănuită de foarte mult timp. Am venit în România în 2008. La început a fost puțin cam greu să te muți de lângă părinți, prieteni, casă, obiceiuri, era totul nou aici. Nu prea aveam prieteni, muncă, casă și ușor, ușor am încercat să mă integrez cu oameni, să socializez un pic mai mult. Mi-era greu puțin cu limba.

SP: Nu știați limba la început.

MY: Nu toată lumea știa să vorbească, pot să zic că nu toată lumea știa să vorbească engleză, cum e acum. Și a fost un pic mai greu la început. Și ușor, ușor am început să învăț cuvintele cheie, pe care le folosesc cel mai des, gen... Să salut, bună ziua, ce dorește persoana, lucruri care erau legate de munca mea. Era un pic o problemă când mă duceam și, dacă vreau, era nevoie să cumpăr ceva gen pentru casă. Țin minte, odată am tot exemplu la un mall, un supermarket și voiam să cumpăr un bec. Și am intrat și spuneam omului, vreau și eu o lampă. Eu am tradus-o din franceză, lamp. Am zis că poate cam tot pe acolo sunt. Nu înțelegea absolut nimic, de ce mă plimbam după el și ziceam, lampă, lumină, în engleză. Și după aia am dat de lampă. La început a fost un pic cam greu, dar ușor, ușor am început să învăț limba și lucrurile s-au schimbat foarte bine.

SP: Dumneavoastră nu doar că ați învățat limba română foarte bine, dar sunteți perfecționist. Pe dumneavoastră vă interesează foarte mult să știți toate chichițele limbii române, toate secretele, toate misterele, toate capcanele limbii române. Poate că educația primită de acasă, în special dragostea bunicilor dumneavoastră pentru limbile străine, v-au ajutat foarte mult și când a venit vorba să învățați limba noastră.

MY: Da, probabil și lucrurile astea, pentru că îl am pe bunicul meu, Dumnezeu să-l ierte, era traducător și vorbea foarte multe limbi. Acasă vorbeam, prima mea limbă a fost italiana, pentru că bunica mea era iugoslavă, din partea cu Italia. Și prima limbă pe care am vorbit-o a fost italiana, dar aproape că am uitat-o total. Dacă nu am mai vorbit-o cu nimeni, am uitat și vorbeam franceză foarte mult acasă. Și știind limba franceză, m-a ajutat și puțin în limba română. Uneori m-a și încurcat, pentru că tot timpul încercam să asociez limba franceză cu limba română și nu se pupă tot timpul. Dar în mare parte pot să zic că m-a ajutat. Și ușor, ușor am început să învăț un pic mai mult limba română. Pot să zic că a fost greu în primii trei-patru ani. După aia ușor, ușor a început să fie mult mai simplu. Am început să învăț cântece, am început să mă uit la filme vorbite în limba română. Dacă mă uitam la un film, de exemplu la televizor, tot timpul alegeam să pun traducerea în limba română ca să pot să înțeleg gen anumite cuvinte. Totuși, nu e tot timpul. Acum, văd că traducerea în limba română la filme americane și așa nu este corectă sută la sută. Și, din 2017, m-am mutat din Constanța în Lumina. Este unde stau acasă. Și acolo am o gașcă de prieteni foarte, foarte mare, unde am învățat foarte, foarte multe, foarte niște cuvinte care se folosesc în România. Nu sunt probabil, de zi cu zi, prin munca mea, prin salon, dar sunt anumite cuvinte cheie pe care... Sunt anumite glume, anumite lucruri pe care un cetățean străin uneori nu le înțelege. Mai sunt foarte multe pe care uneori mi le spune cineva și el zice n-ai înțeles gluma, nu? Nu pot să zic că am un cuvânt foarte, foarte drag. Sunt multe cuvinte care au așa niște amintiri. De exemplu, că pe lângă bună ziua și ce faci?, primul cuvânt pe care l-am învățat a fost oglindă. Și cred că în ziua în care am învățat cuvântul oglindă l-am folosit de 30-40 de ori pe puțin. Strigam prin salon, oglindă, oglindă, unde e oglinda? Dați-mi oglinda! Sunt alte cuvinte, tot așa, care au niște povești în spate, dar nu sunt povești de vorbit așa.

SP: Care este cea mai frumoasă amintire pe care o aveți din România? Din primii ani în care dumneavoastră ați încercat să vă adaptați și să transformați acest loc într-un spațiu în care să

vă simțiți cu adevărat confortabil și fericit.

MY: Amintiri legate de ce? Amintiri legate de mine, de viața mea personală.

SP: De primii clienți pe care i-ați avut în salon?

MY: Primii clienți, prima clientă am avut-o la primire. Cum am ajuns din aeroport, la 10 jumătate, 11 fără un sfert, prima clientă m-a așteptat pe scaun. Aveam încă bagajele la mine, am intrat în salon. Bună ziua, bună ziua. Ah, bănuiesc că tu ești Marc! Da. Și e prima clientă pe care am făcut-o, țin minte foarte bine, vine și la mine în ziua de astăzi. Și chiar țin foarte, foarte mult la toate. Mă rog, nici nu le mai, nu pot să le mai numesc cliente. Sunt cliente pe care le știu din 2008, de când am venit aici. Cu multe, multe dintre ele, de exemplu, ieșim, vin la mine acasă, povestim, știm foarte multe lucruri personale, unul de celălalt, adică vorbim de 17 ani. Nu este, nu e puțin, și nu mai am această legătură de clientă între mine și majoritatea.

SP: Sunteți prieteni, sunteți prieteni, iar toți acești oameni dragi care au venit lângă dumneavoastră v-au făcut ca această ședere în România să fie mai plăcută și mai... stabilă.

MY: Da, a durat puțin. A durat puțin. Puțin mai mult. După ce am venit în 2010, m-am întors în Liban pentru o perioadă scurtă, pentru că trebuia să mă căsătoresc. M-am căsătorit. Uite și asta este o fază unde toată lumea râdea de mine. Eu lucrând cu femeii tot timpul, cuvântul de m-am căsătorit nu prea îl auzeam în salon. Și clientele ziceau tot timpul mă mărit, mă mărit, mă mărit. Și eu când mă întreba cineva Ce faci? De ce pleci în Liban?, eu ziceam mă duc să mă mărit. Și îmi ziceau mă mărit e pentru femeii, pentru bărbați, trebuie să zici că te duci să te căsătorești! Așa că... Da. În 2010 m-am căsătorit, am venit cu soția mea aici și... În 2011 a fost unul din momentele foarte importante despre care m-ați întrebat mai devreme și a fost nașterea primul meu copil. Și a fost greu pentru că am fost singur, eu și cu nevasta mea. Nu prea aveam părinți, nu prea aveam prieteni, mă duceam la muncă, trebuia să mă întorc pe acasă, nu puteam să ieșim aproape nicăieri pentru că nu aveam cu cine să lăsăm copilul, practic. Și lucrurile au început să se schimbe din 2017. Din 2017, după ce m-am mutat acasă, lucrurile s-au schimbat, parcă mult. Adică copilul cel mare deja avea șase ani. În 2015 am avut al doilea copil, Brian, și dacă trebuia să mă duc la un eveniment, la o logodnă, la o nuntă, la un botez, la un moț, la orice fel de eveniment, aveam niște prieteni foarte buni, care puteau să vină și să stau puțin acasă cu copiii sau uneori duceam copiii și stăteau cu copiii lor.

SP: Când ați ajuns în România, ce v-a plăcut cel mai mult? Și ce v-a displăcut cel mai mult în obiceiurile românilor?

MY: Ce mi-a displăcut? Nu prea mi-a displăcut absolut nimic în obiceiul românilor. Adică... Sunt foarte multe obiceiuri care sunt probabil așa. Mă rog, nu neapărat obiceiuri, dar sunt foarte multe lucruri la care ne asemănăm. Cel puțin aici, în Dobrogea, unde sunt și foarte mulți machidoni. Și suntem tot așa, adică... Cum să o zic? Obiceiurile de acasă, mai multe lucruri sunt. Adică mă regăsesc foarte, foarte mult în anumite obiceiuri pe care le au, de exemplu, în mare parte machidonii. Și românii sunt foarte, foarte mulți. Când vine vorba, de exemplu, de religie, eu fiind creștin ortodox, și aici este o țară ortodoxă... când e vorba de religie, de exemplu, de sărbători, că e Paște, că e Crăciun, că e toate astea, se sărbătoresc la fel ca și la noi.

SP: Și ce preparate culinare gătiți în zi de sărbătoare? Când e Paștele, faceți pasca, cozonacul?

MY: Și eu de obicei gătesc foarte, foarte mult. Îmi place foarte mult bucătăria. Prima parte, nu-mi place să curăț după-aia! Prima parte, îmi place foarte mult să pregătesc mâncarea. De sărbători, de obicei, nu gătesc. Tot timpul ne strângem la niște prieteni. O singură dată am tăiat porcul la mine acasă, după ce m-am mutat în primul an, în 2017. Pe lângă distracția pe care o ai când stai și tai porcul și mai stai cu prietenii, frig afară, cu o țiucă, o ceva, cam nu prea are sens pentru mine. Pentru că nu mănânc orice carne, că e din porc, că e din berbec, dacă carnea este, de exemplu, foarte uscată, nu o mănânc. Dacă au pur și simplu mănânc ceva, cumpăr fix și tai bucata care îmi trebuie. Asta e legată de tăiatul porcului de Crăciun, de exemplu. La mâncare sunt foarte multe lucruri care îmi plac foarte mult, cum sunt sarmalele. După ce mănânc o farfurie de salată boeuf și mai mănânc una alta, mai intră vreo șapte, opt sarmale. La capitolul mâncare... Nu mâncam deloc, înainte. Acum doi ani am început să mănânc, nu mâncam răcitură. Pur și simplu, când mă uitam la ea, cum dansează așa de la toată gelatina, îmi venea să nu o mănânc la început. Am început să o încălzesc puțin. Îmi placea gustul la carne, cum e condimentată, toate astea, dar topeam toate grăsimea și mâncam carnea. Acum am început să o mănânc. Acum chiar o mănânc.

SP: Vă plac și dulciurile făcute în Dobrogea, plăcinta dobrogeană cu stafide, cozonacul ...

MY: Îmi place foarte mult plăcinta cu brânză și praz.

SP: Tot machidonească! Da.

MY: Și am un prieten în Lumina care face cea mai bună plăcintă pe care am mâncat-o vreodată în România. Că e sărbătoare, că nu e sărbătoare, din când în când îi spun mamei lui: Vă rog, doamnă, îmi faceți și mie și mie o plăcintă să mânc și eu?.

SP: Și găsiți întotdeauna înțelegere.

MY: Da.

SP: Cum i-ați descrie pe dobrogeni, cum i-ați descrie pe români? Vi se par prietenoși, vi se par grabnic ajutători în orice? Cu nasul pe sus... cum i-ați descrie?

MY: Sunt oameni de tot felul. Sunt oameni care sar la ajutor fără să întrebe, fără să ceară. Sunt alții pe care probabil trebuie să îi întreb. Sunt foarte mulți oameni care cred în... Acum încerc să devin și eu felul ăsta de persoană, dacă nu-ți cere cineva ajutor, să nu-l ofer. Pentru că dacă nu ți l-a cerut, nu-i trebuie. Și în momentul în care îi ofer ajutorul, parcă nu prea e bine. Și este un lucru pe care încerc să-l schimb, de exemplu la mine. Dar sunt tot felul de oameni. Sunt oameni foarte amabili, sunt oameni foarte buni, sunt oameni răi, sunt ca peste tot prin lumea asta, dar în mare parte nu. Îmi place foarte mult orașul. De aceea am și hotărât să stau, de aceea nici... Am avut multe gânduri să mă mut, de exemplu, la București. Dar nu, pur și simplu, nu m-am regăsit acolo. Multă aglomerație, probabil dacă nu m-aș fi dus în Lumina, era un pic mai ușor pentru mine să mă duc la București. Pentru că nici aici, în Constanța, nu pot să zic că am foarte mulți prieteni în Constanța cu care pot să ies, să mai fac una, alta. În Lumina, acolo, e o comună. Oamenii se cunosc, copiii sunt pe stradă, se joacă cu bicicleta, cu baloane. E altceva. E, cum zici, de exemplu, cineva care stă la Capitală și altcineva care stă la țară. Un copil care are șase-șapte ani crescut la țară și unul la București, ăla de la țară nici nu știe ce înseamnă și ce înseamnă încă telefon, celălalt e toată ziua cu telefonul. Și, tot timpul, copiii de la țară, oamenii, în mod normal, de la țară, sunt mult pentru mine. Sunt mult mai plăcuți, sunt mult mai ok, sunt mult mai... mult mai sociabili. Aici, de exemplu, sunt foarte mulți oameni care sunt sociabil. Sunt alții care vin și vorbesc cu tine, pur și simplu, ca să obțină anumite informații și după aia să meargă, să bârfească mai departe.

SP: Dumneavoastră, sunteți astăzi, sunteți în prezent unul dintre cei mai buni hair-styliști ai Constanței. Vorbiți-mi, vă rog frumos, despre începuturi. Cine v-a ajutat să descoperiți această lume în care îi faceți pe oameni să arate mai bine și mai fericiți? Bunicul, tatăl?

MY: La vârsta de un an, un an și un pic când am început să merg puțin pe picioare și în patru labe, eram în salon la tata. Acolo am crescut. Și fiind acolo tot timpul, pentru mine, nici nu era un loc de muncă, ca și cum a doua casă... și în a doua casă. La vârsta de 13-14 ani am început să-l ajut pe tata pe tata la salon. Vrei bani? Da, trebuie să muncești pentru bani. Și mă duceam și muceam cu tata la salon. Nu pot să zic că acolo mi-a plăcut foarte mult acest domeniu. Era tot așa, un orașel mai mic, clientele erau vecinele, deja cunoșteam pe toată lumea, cunoșteam toate poveștile, eram sătul de povești, doar că lucram acolo cu el pur și simplu ca să pot să fac și eu un ban, să mă bucur de el. Când am crescut un pic mai mare, m-am mutat și am lucrat cu un prieten foarte bun în Beirut, în Capitală, și acolo a fost cu totul și cu totul altceva. Clientele erau altfel, saloanele erau altfel, era un salon foarte mare unde eram 36 de angajați, aveam tot feluri de servicii, de la spălat pe cap la cel mai mic serviciu, până la baie turcească. Aveam și doctoriță pentru dietă. Era un centru destul de mare unde veneau foarte, foarte multe cliențe zilnic. Veneau și foarte multe vedete... și cu tot respectul pentru toată lumea. Altfel e când vine vecina care stă lângă acasă la un aranjat care știe toate poveștile ei și când apare o vedetă pe care nu o vezi zilnic, nu prea te întâlnești cu ea nici pe stradă, nici în mall pentru că ei nu prea frecventează locurile astea și venea, de fapt, la salon să ceară ajutorul tău ca să poată să iasă și ea la un eveniment. Și acolo s-au schimbat foarte multe și modul de lucru și totul era mai upgradat, era altfel. Și acolo am început să lucrez și mi-a plăcut foarte mult meseria. Pe acolo am început să învăț și am avut de unde să învăț, pentru că au fost niște oameni care au lucrat acolo cu noi care erau foarte, foarte buni în acest domeniu! Și am luat câte puțin câte puțin de la fiecare, le-am memorat. Îi mulțumesc unei persoane care m-a traumatizat în copilărie când îmi spunea tot timpul: uită-te, uită-te, uită-te! Că nu mai puteam de i-am zis: m-am săturat să mă uit! Și îmi zicea trebuie să te uiți, lasă ochii tăi să se sature! Și eu ziceam: nu mi s-au săturat numai ochii, m-am săturat cu totul! Nu mai pot să mă uit, vreau să încep să muncesc! Și am plecat de la salon de două, trei ori. Venea acasă, mă lua de acasă, mă ducea iar la muncă și toate

lucrurile pe care le-am văzut mi-au rămas pe undeva în cap și, când a sosit momentul respectiv să pot să le scot la iveală și să pot să încep să lucrez și să mă folosesc de ele, le-am folosit și chiar au fost foarte folositoare și pentru acest lucru chiar îi mulțumesc și-l apreciez foarte mult.

SP: Toate acele sfaturi v-au ajutat, toate acele experiențe din copilărie v-au ajutat să deveniți omul de astăzi. Este greu să reușiți să găsiți o rețetă de succes într-o țară străină?

MY: Da. știți avem noi o vorbă, nu știu, cred că există probabil și în România. Vorba spune: Copilul ăsta, când îl arunci, vine în picioare! Stă în picioare, nu contează în ce direcție l-ai aruncat! Sunt oameni care se descurcă, orice ar fi, și sunt alții cărora le dai mură în gură, pur și simplu, și nu se descurcă. Având toate problemele, experiențele, toate lucrurile care se întâmplă cu noi de zi cu zi, astea sunt niște lucruri care ne călesc, ne clădesc, ne fac să ajungem mai departe și cu cât mai multe din astea, experiențe, că sunt bune, că sunt rele, cu cât mai multe experiențe avem, cu cât mai mult putem să și avansăm și ar fi bine să ne folosim de ele tot timpul. Și asta am și făcut... că au fost bune, că au fost rele m-am folosit de ele, încerc cât se poate să nu pun în sufllet dacă am ceva, o problemă, vorba voastră românească este o faptă consumată... n-am ce să mai fac, dacă s-a întâmplat, s-a întâmplat. E ok, de exemplu, dacă ar fi bine pentru mine să spun că am greșit față de o persoană, să-i zic: îmi pare rău. Da, ok, o spun, dar altceva nu schimbă nimic, este ceva care deja s-a întâmplat, deja s-a făcut și nu mai pot să dau înapoi așa că, tot timpul, după experiența pe care am avut-o, orice problemă pe care o am, încerc să o las în spate. Am făcut-o, încerc să o țin în minte tot timpul, să nu o refac și să pot să găsesc o variantă mai bună a mea.

SP: Soția dumneavoastră s-a acomodat mai ușor decât dumneavoastră?

MY: Nu, mult mai greu!

SP: Mult mai greu?

MY: Mult mai greu, pentru că, în primul și în primul rând, a avut foarte mulți ani în care ea a stat acasă cu copiii. Când eu veneam la muncă, socializam, aveam cine să vorbesc, ea stătea, vorbea numai cu copilul, care nu prea vorbește și cu pereții care nu vorbesc nici ei și stătea acasă de dimineața până seara. Programul nostru este un program destul de lung și, conform studiilor, ea este inginer mecanic și a venit și nu prea a găsit de lucru aici. După o perioadă destul de lungă, și-a găsit un loc de muncă, doar că nu a durat foarte mult până a dat firma faliment, probleme, ceva, nu știu... știu că s-a închis firma. Și atunci a stat acasă și acum mă ajută pe mine aici la salon cu tot ce înseamnă acte, contabilitate primară, toate astea ea se ocupă de ele adică, o muncă grea pentru mine, asta o consider! Și, dacă e nevoie, mă mai ajută și la salon când e nevoie.

SP: După mai bine de 17 ani de stat în România, puteți să spuneți despre țara noastră că este "a doua casă" pentru dumneavoastră?

MY: Pot să zic că am două prime case. Nu pot să zic nici că este a doua casă și prima casă este a doua, pentru că casa nu este piatră, casa este oameni, familie, prieteni, anturajul... Asta este casa, unde omul se regăsește! În Liban încă am familie, am părinți, am prieteni și aici am foarte mulți prieteni și am foarte mulți prieteni care au ajuns aproape familie. Și nu pot nici să-i pun pe ei pe al doilea loc, sunt niște oameni care chiar îmi sunt foarte, foarte dragi, ne înțelegem foarte bine, petrec timp cu ei mult mai mult decât petrec cu restul prietenilor mei din Liban sau cu părinții. Adică eu aici locuiesc, aici am casă, aici mi-am făcut prezentul, probabil și viitorul. Aici am făcut absolut tot și nu pot să consider că este a doua țară. Momentan, legal vorbind, probabil încă nu este țara mea, am depus actele pentru cetățenie, din păcate, după problemele cu pandemia s-a schimbat foarte mult în program și aștept de un an și patru luni deja și încă nu a apărut absolut nimic la dosar. Dar oricum, și când am depus ei, mi-au și zis acolo că o să ami de așteptat probabil în jur de doi ani, cel puțin! Dar sunt un om destul de răbdător, lucrez cu femei până la urmă și aștept. O să vină și clipa aceea! O să vină și clipa aceea, o să mă duc o să-mi iau și cetățenia. Partea bună aici este că omul că este cetățean sau că nu este cetățean, este tratat la fel de bine ca orice altă persoană, adică am absolut toate drepturile pe care le are orice român, în afară de dreptul la vot. Înainte, de exemplu eu, fiind cetățean libanez, cu pașaportul meu nu puteam de exemplu să plec prin Europa, acum cum a intrat de exemplu România în Schengen și așa această problemă deja nu mai există... și singurul lucru care rămâne este, pur și simplu, să pot să votez. Politica nu este un lucru foarte... un punct forte pentru mine, dar, pe viitor, dacă aș fi avut acest drept, probabil o să mă duc să votez!

SP: Pentru că timpul emisiunii noastre se apropie de sfârșit, aș vrea să vă întreb dacă ar fi să o luați de la capăt, ați lua-o pe același drum, pe drumul către România?

MY: Da, da! Un singur lucru l-aș schimba, unul singur. O situație neplăcută pe care nu prea am plăcere să vorbesc despre ea, să o schimb și să o îndrept, să fie altfel, ca să nu ajungă unde s-a ajuns, să mă pregătesc mai din timp, probabil să vorbesc, vezi că dacă o luăm tot așa, am văzut viitorul, și ne despărțim și nu este un lucru pe care mi-l doresc!

SP: Întotdeauna lucrurile pot fi îndreptate! Eu vă mulțumesc foarte mult pentru acest interviu sincer, pentru că v-ați deschis inima, pentru că ați vorbit despre începuturile dumneavoastră în țara noastră și pentru că ne-ați povestit cu detaliu cum este să trăiți într-o țară, inițial străină, dar care mai apoi vă devine a doua casă, se transformă în prietena dumneavoastră, se transformă în căminul dumneavoastră și în locul în care puteți să fiți fericiți și să visați! Vă mulțumesc!

MY: Vă mulțumesc și eu!

Interviu realizat de Silvia Pascale - Radio Constanța
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Rabat

Maroc

În România, sunt anumite valori care nu mai există în alte părți: sprijinul între vecini, oamenii care se ajută unii pe alții și simțul comunității.

Zouhair Hary (Maroc)

Adelina Tocitu: Vreau să vi-l prezint pe Zouhair Hary. S-a născut în Maroc, dar s-a mutat în Italia împreună cu familia când era copil. Mai târziu, și-a continuat studiile în Franța și în cele din urmă s-a întors în Maroc ca adult, pentru a munci. Totuși, și-a dat curând seama că munca în sectorul bancar nu i se potrivea. La vârsta de 22 de ani s-a alăturat Institutului Francez din Maroc și, la scurt timp, a început să predea management și marketing la un institut de învățământ superior. Vorbește franceză, engleză, italiană, arabă, iar acum învață româna. Acum șapte ani, în timp ce căuta noi oportunități, a fost contactat de L' Agence Universitaire de la Francophonie. I s-a oferit un post și a fost trimis la Galați, în România. Și astfel a început aventura lui în România, cu o călătorie la Galați.

Vă mulțumim pentru acest interviu aici, la Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară.

Ce ați simțit când ați ajuns pentru prima dată în România, mai exact la Galați?

Hary Zouhair: Ei bine, a fost o senzație surprinzătoare, să zicem, pentru că, în primul rând, nu aveam așteptări. Iar din ziua sosirii, lucrurile au fost cu adevărat foarte faine, foarte bune. A fost ca și cum aș fi fost acolo de multă vreme. Am fost impresionat, am fost uimit de cât de liniștit era orașul în comparație cu orașele în care am mai fost. Și, de asemenea, lipsa zgomotului de trafic și zona Dunării, așa că am avut o părere bună încă din prima săptămână.

AT: Ați întâmpinat provocări de adaptare la început?

HZ: Da, cu siguranță sunt multe provocări, mai ales când schimbi o țară sau o cultură. Dar pot spune că una dintre cele mai mari provocări a fost să mă adaptez la codurile culturale, dar și să fac față unor chestiuni de birocratie. Dar, în general, faptul că lucram cu colegii mei români a însemnat, de fapt, să mă adaptez la modul de lucru și la mentalitate.

AT: Pentru că i-ați menționat pe colegii dvs., colegii români, cum ați fost primit de colegi și de studenți acolo?

HZ: A fost o primire foarte călduroasă, mai ales din partea studenților, încă din prima zi. Și din partea colegilor mei, care m-au ajutat cu adevărat să mă adaptez mai repede la mediu și la cultură.

AT: Cum a fost tranziția de la viața dumneavoastră profesională din Maroc la noul rol în România?

HZ: Pot spune că a fost un pas mare, să zicem, și o schimbare foarte grea, chiar brutală. Și da, faptul că sunt adaptabil și pot să mă simt cu adevărat bine oriunde merg a făcut ca, la început, să mă adaptez puțin mai greu dar, în general, pot spune că am supraviețuit, iar dovada e că sunt aici pentru al șaselea an.

AT: Ați locuit în Maroc, v-ați născut acolo. Ați locuit în Italia. Ați fost în Franța pentru studii, iar acum sunteți în România. Ce diferențe culturale ați observat între aceste țări?

HZ: Ei bine, pot spune că ceea ce m-a surprins și m-a impresionat sincer, de când am ajuns aici, în România, sunt anumite valori care, cred eu, nu mai există în alte părți. De exemplu, sprijinul între vecini, oamenii care se ajută unii pe alții, și, de asemenea, simțul comunității, care aici este destul de puternic. Și asta se vede, de exemplu, de Crăciun sau de Paște, când vezi că toată lumea face tot posibilul să sărbătorească alături de familie și prieteni, dar mai ales cu familia. Așadar, observăm acest lucru. În alte țări, nu prea vezi astfel de valori.

AT: După Galați, după ce ați petrecut câteva luni la Galați, ați venit aici, la București. Iar noi purtăm această conversație aici, în București. Povestiți-ne despre această nouă experiență în România.

HZ: Într-adevăr, apreciez prima mea lună la Galați. Cred că, după ce am locuit în orașe mari, aveam nevoie de un spațiu mai mic în care să mă simt mai puțin stresat și, de asemenea, fără zgomot, fie de la trafic, fie de la oameni. Dar mai târziu, faptul că am prieteni în București... am început să vin frecvent la București și cred că sunt genul căruia îi plac orașele mari, așa că îmi place capitala și, de asemenea, cred că în București există ceva pentru fiecare.

AT: Așadar, ce înseamnă pentru dvs. să lucrați pentru L'Agence Universitaire de la Francophonie aici, în România, aici, la această universitate?

HZ: Ei bine, a lucra pentru L'Agence Universitaire de la Francophonie înseamnă a construi punți între culturi prin limbă, prin limba franceză. Iar România, acum, face foarte multe eforturi și derulează proiecte foarte importante pentru a se conecta cu alte culturi și, mai ales, cu țările francofone și, totodată, primește studenți din diferite țări sau trimite studenți români în diverse țări. Cred că este ceva ce ar trebui cu adevărat să prețuim mai mult.

AT: Pentru că ați menționat cultura, ce apreciați cel mai mult la români?

HZ: Ei bine, să spunem despre România, în general, ce apreciez cel mai mult este, așa cum am menționat, simțul comunității și faptul că românii sunt cu adevărat foarte primitivi. Încă de la primul contact, nu simți că ești respins, ci mai degrabă o anumită curiozitate.

AT: Suntem onești.

HZ: Da. Și asta e foarte bine. Sunt aici și încercă să ajute. Și, în special pentru străinii care ajung aici, nu te vei simți singur. Așadar, apreciez cu adevărat acest contact uman și, în ceea ce privește cultura românească, îmi place mâncarea; mâncarea românească este cu adevărat una dintre cele mai bune, să zicem, bucătării. Și, da, când este o sărbătoare simți cu adevărat acest... acest sentiment.

AT: Care este felul dumneavoastră preferat de mâncare?

HZ: Uh... pot să-ți arăt lista, dar preferatul meu, pe primul loc, numărul unu pe lista mea, este zacusca. Îmi place cu adevărat, foarte mult, zacusca. Mai ales dacă este cu pâine, pâine de casă, este într-adevăr ceva delicios. Da. Zacusca, apoi pot menționa și sarmalele.

AT: Am spus că știți multe limbi străine, dar acum învățați româna. Cum vă descurcați?

HZ: Mă descurc bine. Cred că am învățat suficient cât să mă descurc cu lucrurile de bază de zi cu zi, dar încă îmi îmbunătățesc româna, mai ales prin interacțiunile cu colegii mei, cu studenții și, de asemenea, oriunde merg încerc să, chiar dacă româna mea nu este, să zicem, perfectă, dar consider cu adevărat că este o modalitate de a respecta țara în care te afli, să încerci să le vorbești limba. Consider că este o formă de respect.

AT: Credeți că România este a doua, este a doua casă pentru dumneavoastră? Pentru că am menționat Marocul, am menționat Italia, ați fost în Franța.

HZ: Ei bine, cred că acum România, pentru mine, a devenit, a devenit o a doua casă, mai ales după acești ani. Acum sunt în al șaselea an și, da, pot spune că este o a doua casă, o casă în care te simți cu adevărat acceptat, te simți în siguranță și respectat.

AT: Ați legat prietenii de durată aici?

HZ: Da, cu siguranță. Am, am legat câteva prietenii bune, fie cu români, fie cu prieteni internaționali care ori locuiesc aici, expatriați care locuiesc aici, în București, ori sunt doar în vizită sau vin regulat. Așadar, da.

AT: Cum s-a schimbat percepția dumneavoastră despre România de când ați ajuns prima dată?

HZ: Ei bine, pot observa, mai ales după Pandemie, anumite aspecte care s-au schimbat față de prima dată. Pot spune că multe aspecte s-au schimbat, desigur, dar, în general, pe plan cultural, lucrurile au rămas la fel. Da, am simțit o schimbare, o schimbare în bine. Și sper ca România, acum, dacă ne uităm la contextul geopolitic internațional din ultima vreme, se confruntă cu multe, multe provocări. Sper că va rămâne, adică, România nu va uita, să zicem, spiritul poporului român și al culturii și al societății românești. Această interacțiune umană și acest simț al comunității. Sper să nu le piardă.

AT: Simțiți că nu sunteți în siguranță? Aveți momente?

HZ: Mă simt, mă simt cu adevărat în siguranță aici. Și, în comparație cu toate stereotipurile pe care le auzim despre România sau alte țări, consider că România este una dintre cele mai sigure țări.

AT: Simțiți că nu sunteți în siguranță câteodată? Pentru că ați menționat problemele, cele geopolitice.

HZ: Da, adică, la fel ca peste tot, avem momente în care nu știm cu adevărat ce se va întâmpla. Dar cred că dacă trăim în prezent și ne concentrăm pe prezent și pe lucrurile pozitive, mai degrabă decât să ne îngrijorăm de ceva ce încă nu am trăit.

AT: Ați recomanda România ca destinație profesională sau educațională pentru tineri?

HZ: Cu siguranță 100... să zicem 110 la sută! O recomand și, în ceea ce privește munca mea, o parte este și să promovez aceste, aceste aspecte bune ale sistemului educațional și România ca

țară gazdă pentru studenți internaționali.

AT: Ați menționat birocrația. Aveți câteva sfaturi pentru autorități, pentru a îmbunătăți ceva?

HZ: Ei bine, cred că fiecare țară are partea ei, este o felie din „plăcinta” birocrației... Și, da, mi-aș dori mai multă flexibilitate și, de asemenea, mai multă înțelegere față de ceea ce întâmpinăm noi, ca expatriați aici. Dacă nu ești cu cineva, de pildă o persoană din România sau un cetățean, o persoană care te poate ajuta, te simți pierdut. Și cred că și românii împărtășesc același sentiment atunci când... când sunt în alte țări. Așadar, cred că, sper!, la mai multă înțelegere și, de asemenea, ca lucrurile să fie mai flexibile și mai ușoare atât pentru cetățenii români, cât și pentru expatriați.

AT: Care sunt planurile dumneavoastră de viitor? Știu că aveți câteva proiecte noi în această toamnă..

HZ: Ei bine, un lucru sigur este că rămân aici. Cred că va fi greu să mă trimiteti din țară.

AT: Nu ne dorim asta.

HZ: Dar, da, cu siguranță rămân aici pentru încă niște ani. Și nu știu, sunt deschis și la alte oportunități. Să vedem cum...

AT: Aveți dorințe legate de, nu știu, alte țări sau aventuri noi?

HZ: Deocamdată, nu. Deocamdată, chiar nu mă văd plecând imediat. Și cred că îmi va fi greu să găsesc o altă țară în care să locuiesc, mai ales că după ce am experimentat aici, mă refer la lucrurile bune pe care le-am văzut aici. Îmi va fi greu să găsesc imediat o altă, altă țară.

AT: Aveți un mesaj pentru români în legătură cu cei care vin aici din alte țări, să studieze, să învețe, să trăiască, să-și înceapă o viață nouă?

HZ: Ei bine, cred că, din experiența mea, sper ca românii să fie mai... să zicem să nu fie prea severi cu țara lor. Și, de asemenea, să încerce să o vadă într-o lumină pozitivă, și să prezinte România într-un mod pozitiv. Da, există multe lucruri care nu sunt chiar, „roz”; viața nu e roz aici, dar probleme sunt peste tot. Așadar, haideți să arătăm sau măcar să vorbim despre lucrurile pozitive așa cum vorbim despre cele negative, nu doar să arătăm aspectele negative, lucrurile negative.

AT: Ne puteți spune, vă rog, despre proiectele dumneavoastră de aici, despre studenții pentru care lucrați?

HZ: Așadar, principalul... activitățile mele aici sunt: o parte a misiunii mele este să predau franceza, iar a doua parte este să promovez universitatea la care lucrez ca mediu francofon/vorbitor de franceză. Astfel încât studenții internaționali, în special vorbitori de franceză, să poată veni și studia în programe aici, în loc să meargă în, nu știu..., Franța sau Belgia. România face parte din Organizația Internațională a Francofoniei, iar multe universități, acum, au programe în limba franceză și predau, de asemenea, diferite discipline în limba franceză. Ne concentrăm, de asemenea, pe proiecte care pot ajuta studenții să își îmbunătățească abilitățile, pentru ca ei să poată găsi mai ușor sau să se integreze pe piața muncii, să găsească un job, dacă vor să lucreze într-un mediu de limbă franceză sau să meargă să studieze ori să lucreze într-o țară francofonă.

AT: Și cum se descurcă?

HZ: Ei bine, din câte spunem cu toții, adică eu și colegii mei, ca expatriați, ce am observat despre români: în general, românii sunt foarte buni la învățarea limbilor străine. Au capacitatea de a vorbi limbi diferite. Așadar, cei mai mulți vorbesc cu adevărat, au un nivel foarte bun la franceză. Iar pe unii, deși nu au avut franceză în școala primară sau în liceu, îi face să aibă o sarcină destul de dificilă, dar faptul că există centre, le numim centre francofone, în fiecare universitate face mai ușor pentru ei să își îmbunătățească franceza. În ceea ce privește studenții internaționali, majoritatea universităților de aici, din România, găzduiesc; eu voi vorbi despre universitatea noastră. În primul rând, majoritatea vin din Franța, studenți francezi, care vin să studieze aici, optează pentru unele programe în limba franceză. Avem și din Elveția, din Belgia, din Italia, din țările din Africa de Nord, de asemenea din Camerun, Senegal etc. Și, da, există și programul Erasmus, care poate ajuta studenții să vină pentru o mobilitate scurtă, dar acum există și mai multe programe care îi pot ajuta pe studenți să meargă la mobilități mai lungi.

AT: Ce le-ați spune oamenilor, mai ales celor din țara dvs.? Pentru că cred că aveți prieteni acolo. Dacă vor să vină aici, în România, ce le-ați spune?

HZ: Ei bine, cred că e simplu, ca sfat pentru cei care vor să vină pentru prima dată în România, fie în vizită, fie să locuiască aici, este să vă lăsați așteptările acasă și să veniți în România cu inima deschisă, mintea deschisă și cu siguranță nu veți regreta.

AT: Vă mulțumim mult pentru această discuție, pentru că ne-ați povestit despre experiența dumneavoastră aici, și mult succes cu toate proiectele și cu viața dumneavoastră aici. Vă mulțumim mult.

HZ: Vă mulțumesc mult.

Interviu realizat de Adelina Tocitu - București FM
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Dacă înveți limba, guvernul român este foarte bun cu muncitorii, pentru că nu avem nicio discriminare aici. Învață limba și respectă cultura!

Uva Lamichhane (Nepal)

Iulia Hau: Bună! Alături de mine este Uva Lamichhane. El este din Nepal și astăzi vom avea o conversație despre experiența lui aici, ca străin. Așadar, spune-mi puțin despre cum ai ajuns în România, dacă a fost un proces dificil, a fost scump sau a fost unul lin?

Uva Raj Lamichhane: Înainte am fost în Dubai.

IH: Pentru cât timp?

URL: Am lucrat acolo aproximativ doi ani și am întâlnit un agent român. El era în Dubai cu familia sa și cred că făceau acest tip de afacere ca activitate secundară. Adică, trimit oameni în România din Dubai.

IH: Locuia în Dubai sau era doar în trecere?

URL: Da, locuia în Dubai cu familia sa. Și i-am găsit pe rețelele de socializare și am încercat să iau legătura cu ei. Așa am aflat de o ofertă de muncă foarte bună... adică atractivă, pentru România. Înainte de asta, nu știam nimic despre România. A fost prima dată când am auzit numele României. Apoi am căutat pe Google. Pe atunci nu exista AI. Adică, ChatGPT nu exista. Așa că am căutat pe Google și am aflat câte ceva.

IH: Dar ce era atractiv la oferta de muncă sau ai spus...

URL: Atât oferta de muncă, cât și țara.

IH: Ce ai găsit atractiv la țară și la oferta de muncă?

URL: De fapt, oferta de muncă — salariul era mare înainte, la vremea aceea, în 2019.

IH: Era mai mare decât ceea ce câștigai în Dubai?

URL: Da, ceea ce câștigam în Dubai era mai mic decât acela. Este un punct foarte frumos. Știi, în Dubai nu plătim taxe la guvern. Impozitul pe venit — nimic. Dar, din păcate, aici plătim mai mult de 45% impozit. Deci, acesta a fost punctul de confuzie.

IH: Pentru că, atunci când ai auzit despre salariu, ți s-a spus salariul înainte de taxe.

URL: Exact.

IH: Deci ți-au arătat salariul brut...

URL: ...nu salariul net. Așa că am crezut că acela este cel net.

IH: Și care a fost reacția ta când ai ajuns aici și ai înțeles că mai mult de 40% din sumă...

URL: Am fost surprins.

IH: În ce fel?

URL: Categorie surprins. Este ca și cum aproape 50% se duce.

IH: Dar este în regulă? Mai rămânea o sumă bună chiar și după plata taxelor?

URL: Nu, acum este mai bine; acum este în regulă. Am învățat câte ceva și, pentru moment, sunt capabil să-mi fac treaba. Deci, acum este mai bine. Dar la vremea aceea, ca începător... ceea ce mă așteptam și ceea ce am găsit aici, a fost ceva diferit.

IH: Care a fost reacția ta sau ce ai spus? Ce ai simțit când...

URL: Nu, am fost surprins și am verificat pe internet sistemul de taxe din România. Și am înțeles, bine, a fost confuzia mea. Iar agenții, adică agenția aceea, nu au menționat nimic despre sistemul de taxe.

IH: Ei... au uitat să-ți spună. Deci, care a fost primul tău loc de muncă, când ai venit aici?

URL: Același tip de muncă, similar. Lucrez în industria tipografică.

IH: Ai lucrat în același loc de muncă de când ai ajuns aici?

URL: Nu, am venit la o tipografie. Atunci am lucrat ca ajutor. Tipăreau bannere și un fel de hârtii autocolante. Și asta a fost înainte de COVID. În timpul COVID, s-a întâmplat ceva cu compania... adică, au spus că vor închide treptat compania din cauza COVID. Și, în timpul pandemiei, afacerea lor a scăzut. Și aveau niște parteneri. Mi-au oferit: Avem această situație, vom închide treptat afacerea din cauza sistemului pandemic. Deci, dacă vrei, te mutăm la compania parteneră. Poți să te întâlnești cu ei, să vorbești, dacă îți place. Îi poți alege. Altfel, poți să-ți găsești singur alte locuri de muncă, cineva te va ajuta într-un mod pozitiv. Apoi m-am întâlnit cu partenerul lor. Făceau un fel de

colaborare. Adică, aveau aceeași afacere. Dar colaborau. Și mi-a plăcut tipul acela, partenerul lor. A fost de mare ajutor, când am plecat de la prima mea companie pentru a obține un alt permis de muncă pentru mine. Până atunci, a trebuit să stau acasă.

IH: Pentru cât timp?

URL: Atunci, cred, aproape două luni. Ei aplicaseră deja pentru permisul de muncă și a durat cam așa...: 45 de zile, mai mult de 45 de zile. În acel timp, tipul acela m-a plătit. Mi-a dat niște bani în timp ce stăteam fără muncă. Faza este că atunci era perioada pandemiei. Și, în al doilea rând, m-a plătit și când stăteam acasă. Am fost o impresie foarte bună... Simt că acest tip are suflet. Este o persoană amabilă. Deci, încă sunt cu el. Lucrez cu el până acum. Aproape am împlinit cinci ani împreună. Încă sunt cu el. Sunt și fericit. Și ei sunt fericiți cu mine.

IH: Știi că urmează să obții rezidența permanentă în curând. Probabil anul acesta sau anul viitor.

URL: Sper, sper. Știi, există și niște termeni și condiții. Trebuie să le respect. Din păcate, nu am învățat limba română. Și aceasta este o barieră pentru mine. Am avut deja interviul pentru a obține rezidența permanentă și mi-au pus câteva întrebări. Din păcate, nu am înțeles. Pentru că nu știu bine limba română, au spus: De data aceasta te vom respinge. Vino data viitoare cu ceva cunoștințe de limba română, câteva cuvinte. Sper, învăț câte ceva... adică, învăț singur. Și încerc, de asemenea, să găsesc niște profesori care mă pot ajuta. Și sper ca anul acesta să o obțin.

IH: Crezi că guvernul ar fi trebuit să-ți ofere cursuri de română... Adică — vouă, tuturor celor care veniți aici să munciți — crezi că ar fi trebuit să fie oferite gratuit cursuri de română în programul vostru? Într-o formă cumva organizată, în loc să încerci singur să înveți limba?

URL: Ar fi fost mai bine dacă ar fi oferit. De asemenea, noi trebuie să învățăm, pentru că trebuie să acceptăm: dacă am plecat din țara mea, trebuie să învăț cealaltă limbă, unde trăiesc, și trebuie să accept acea cultură. Trebuie să mă familiarizez cu ei. Cred că este și neglijența mea. Am petrecut deja aici aproximativ cinci ani, dar încă nu știu limba. Este și slăbiciunea noastră. De asemenea, unele... ONG-uri sociale care ajută străinii — adică — imigranții, migrația... Cei care se ocupă de proiecte de imigrare. Ar trebui să ofere un fel de cursuri pentru ei. Poate că unele agenții oferă. Poate că noi nu căutăm suficient de bine.

IH: Nu am auzit... Știi doar de OIM (IOM). Ei oferă cursuri. Nu știu dacă ai avut timp să verifici la biroul lor.

URL: Ei oferă, dar noi lucrăm aproape toată săptămâna. Și în weekend... adică, toată săptămâna lucrăm, iar în weekend — nu oferă cursuri. Aceasta este o problemă.

IH: Nu au cursuri în weekend.

URL: Da.

IH: Nu au. Doar în timpul săptămânii.

URL: Da, în timpul săptămânii au cursuri. Aceasta este o problemă.

IH: Dar vorbind despre cultură... ar fi trebuit să înveți cultura și cum funcționează lucrurile în România. Au existat diferențe sau ceva ce a fost dificil de asimilat în termeni de cultură când ai ajuns aici? Cel puțin la început.

URL: Nu mi-a fost greu să mă bucur de această cultură. Pentru mine, cultura este și mâncarea, și limba, toate lucrurile sunt... La început, cu mâncarea a fost puțin dificil pentru noi.

IH: De ce?

URL: Pentru că avem niște condimente diferite, care nu erau disponibile în România — la vremea aceea.

IH: Nici acum?

URL: Acum, da. Acum, în România, sunt mulți străini. Cred că economia României va crește. Nu știu dacă din cauza asta sau pentru că nu sunt oameni disponibili să lucreze aici. Am auzit undeva că și românii pleacă în alte țări, țări din Europa de Vest, iar asiaticii vin aici. Și vin aici ca muncitori și, încet-încet, când câștigă niște bani, când învață o idee de afacere, deschid un fel de magazine asiatice, restaurante asiatice.

IH: Există deja restaurante nepaleze, cel puțin în București? Sau în România?

URL: Da, avem multe restaurante în București. Cred că aproape zece.

IH: Zece restaurante? Dă-mi câteva exemple. Unde sunt?

URL: Unele dintre ele sunt în Piața Victoriei. Este un restaurant, se numește Machhapuchhre. Știi,

este muntele.

IH: Ah...

URL: Și mai sunt unele, aproape de Piața Obor. Nu știu exact pronunția — Piața Obor, cred.

IH: Da, e bine. Trebuie să înveți asta pentru interviu.

URL: Everest... știi Muntele Everest... ... există un restaurant "Everest"..

IH: Cred că am auzit de el...

URL: Isha și Chautari, multe...

IH: Le-ai recomanda românilor? Crezi că românilor le-ar plăcea bucătăria nepaleză?

URL: Da, da, da. Când vizităm restaurantele nepaleze, mesele sunt aproape pline de clienți români.

IH: Le place?

URL: Da, le place. Și mie îmi place mâncarea românească.

IH: Ce îți place?

URL: Pentru mine, cele mai bune: sarmalele. Știi, sunt foarte, foarte gustoase pentru mine.

IH: Dar a fost ceva dificil în afară de mâncare... mâncarea noastră nu are același gust ca a voastră, dar poate ceva în comportamentul nostru, în modul nostru de a interacționa... Sau orice altceva ce ți s-a părut dificil la început?

URL: La început, doar limba a fost dificilă pentru mine.

IH: Și... Dar încă este dificil, nu?

URL: Încă este dificil. Dar acum, cel puțin, putem înțelege. Adică, acum știu că oamenii vor reacționa în acest fel. Și când eram în Dubai, când am plecat din țara mea, când am intrat în Emiratele Arabe Unite, era similar cu țara noastră, în Asia. Adică, nu toate țările asiatice, dar Pakistan, Bangladesh, India, Nepal, o parte din Sri Lanka, ei pot vorbi limba hindi. Deci, în majoritatea țărilor din Orientul Mijlociu, cum ar fi Arabia Saudită, Qatar, Dubai, Oman, Kuweit, ei pot vorbi și hindi. Pentru ei, a doua limbă este hindi, nu araba. Dacă mergi în Emiratele Arabe Unite, dacă intri într-un birou guvernamental, dacă nu știi limba arabă, ei pot vorbi engleză sau hindi.

IH: Deci, ți-a fost mai greu să te adaptezi la societatea românească decât la cea din Dubai?

URL: Da, da, da. A fost mai dificil. Mai dificil aici. Din cauza limbii, a mâncării, de asemenea, avem mâncare similară în Emiratele Arabe Unite și în Nepal, India. Aici mâncarea este diferită. În Nepal, știi, la fel ca în România, oamenilor le place să mănânce pâine — ceva, așa îi spun ei. Noi mâncăm orez, uneori de trei ori pe zi. La început, ei spun "orez"... ceva, aici, și nu se găsește în magazine, cum ar fi Mega Image, Lidl.

IH: Nu ai găsit orez?

URL: La vremea aceea, da.

IH: Avem orez, dar nu este atât de popular.

URL: Acum aduc diferite tipuri de orez, cum ar fi basmati și...

IH: Ah, nu era genul tău de orez... Scuze, scuze, bine.

URL: Da, acum se găsește ușor, chiar și în piețele românești se găsește orez.

IH: Și în mod normal, ce mănânci? Gătești de obicei mâncarea ta tradițională acasă sau mănânci mâncare românească?

URL: De cele mai multe ori, gătim acasă, pe gustul nostru. Și uneori, în weekend, în oraș, mergem la un restaurant — uneori românesc, uneori de-al nostru, uneori la un restaurant chinezesc, pentru a gusta din toate colțurile lumii.

IH: Știi că și soția ta este aici cu tine. A fost dificil procesul de a o aduce aici, procesul cu actele? A fost scump?

URL: Știi, depinde de situație. Dacă mergi prin intermediul unor agenți, va fi scump. Vor percepe un comision foarte mare. Dacă avem o relație bună cu compania noastră, dacă vreau să-mi aduc familia, nu doar eu, dacă cineva vrea să-și aducă familia aici, dacă are o legătură bună, o relație bună cu compania sa, și compania vrea, de asemenea, să-i ajute, va fi mai ușor, bine? Pentru că trebuie să prezentăm dovada cazării, că, atunci când va veni familia ta, unde va sta. Trebuie să avem dovada cazării. Și trebuie să arătăm un sold... În cont, în contul bancar.

IH: Cât?

URL: Aproximativ 20 de mii de lei. Trebuie să arătăm tranzacțiile noastre, extrasul de cont, la imigrări, IGI. După aceea, ei vor aproba reîntregirea familiei, apoi trebuie să mergem la ambasadă pentru a obține viza. Pentru oamenii normali care nu știu cum să facă procesul de viză, este greu. Și agentul,

mediatorul, care ajută, percepe o sumă mare de bani, atât în România, cât și în țara noastră. Aici, de asemenea, dacă mergem la o agenție, au local, în agenția locală, au un agent nepalez, un agent bengalez, srilankez, angajează niște asiatici. Nu știu dacă percep taxele oficial sau neoficial, dar cer mulți bani.

IH: Deci este mai ușor când ești susținut de compania la care lucrezi.

URL: Da, este foarte ușor.

IH: Aceasta este calea mai ușoară de a o face, mai ușoară decât pe cont propriu.

URL: Exact. Dacă compania susține, este foarte ușor.

IH: Și soția ta, ai spus, lucrează și ea la compania ta.

URL: Da, lucrăm împreună.

IH: Și de cât timp este aici?

URL: Aproape doi ani. Va împlini doi ani în 2026. Adică, încă suntem în 2025.

IH: Plănuiește și ea să ia cursuri de română?

URL: Da, pentru că înțelege că dacă învățăm limba, ne va fi mai ușor. Peste tot, știi, dacă călătorim, dacă trăim în alte țări, dacă înțelegem limba, putem purta o conversație cu localnicii. Știi, ne putem bucura împreună.

IH: Asta voiam să te întreb. Ai prieteni români sau poate doar oameni cu care să ieși în afara serviciului?

URL: Da. Avem unii colegi, lucrăm împreună. Și unii externi, de asemenea.

IH: Unii ce?

URL: Prieteni externi. Adică, ne-am întâlnit undeva la activități sociale, în timpul muncii sociale, în timpul... facem un fel de muncă de voluntariat.

IH: Spune-mi mai multe, ce muncă de voluntariat faci?

URL: Uneori, comunitatea noastră nepaleză organizează programe de festival și noi ajutăm și comunitatea. Atunci, unii dintre prietenii noștri își aduc și prietenii locali și ne întâlnim împreună la astfel de...

IH: Când a fost ultima dată când s-a întâmplat în București — un festival sau o adunare nepaleză?

URL: Acum câteva săptămâni.

IH: Unde?

URL: În Nepal, avem diferite caste. Avem limbi diferite. Și în România, de asemenea, oamenii și-au format comunitățile în funcție de cultura lor. Unii oameni arată ca mongolii, unii oameni arată... mongoli înseamnă ca japonezii, chinezii, bine? Ei au propria lor limbă, au propriul lor festival. Ne putem bucura și împreună, dar ei se concentrează pe lucrurile lor religioase.

IH: Și acest ultim festival sau celebrare...

URL: Au avut o celebrare, cred că pe 13 mai...

IH: Pe 13 mai, ce, ce ați sărbătorit?

URL: Știi, Buddha, Zeul Buddha? Ziua lui de naștere.

IH: Ah, ziua lui de naștere...

URL: Ultima dată am sărbătorit și au fost mulți budiști, nu doar nepalezi, chiar și români. Știai? Și în România există o asociație a budiștilor. Ei sunt principalii organizatori.

IH: Unde a avut loc?

URL: Piața... știi Palatul Parlamentului?

IH: Da.

URL: În fața Palatului Parlamentului.

IH: Ok...

URL: Acolo este locul principal.

IH: Și majoritatea oamenilor din Nepal sunt budiști?

URL: Nu, nu majoritatea. Dar credem în Buddha, dar religia principală este hinduismul. Avem o legătură, o legătură foarte bună, adică o legătură foarte bună între budism și hinduism.

IH: Dar majoritatea dintre voi sunteți hinduși.

URL: Dar Buddha s-a născut în Nepal, așa că îl iubim pe Buddha. Și acest tip de eveniment îl sărbătorim împreună.

IH: Și faci voluntariat pentru o asociație? Ai spus că există o asociație care organizează aceste

adunări pentru...

URL: Nu doar festivaluri, nu doar lucruri culturale. Uneori organizează evenimente muzicale. Chiar colaborăm, angajăm cântăreți din Nepal.

IH: Ah, aduceți cântăreți, artiști din Nepal să cânte aici. Când va fi următorul concert?

URL: Poate în octombrie. Pentru că octombrie este perioada principalului nostru festival. Și oamenii vor să sărbătorească împreună. Deci artiștii sunt cei care pot crea unitate între oameni. Dacă vine cineva din Nepal, toți nepalezii, adică majoritatea oamenilor care lucrează în Timișoara, care lucrează în Brașov, vor veni cu siguranță în București și putem face...

IH: Unde aveți concerte? Știu că srilankezii organizează niște concerte mari la Arenele Romane. Tot acolo faceți și voi concerte?

URL: Uh, am auzit că au un spațiu foarte mare. Deci, poate următorul va fi acolo. Dar în mod normal facem programe în interior, în săli de evenimente. Ultima dată am făcut în Piața Victoriei, este Hotelul Radisson Blu. În spatele Hotelului Radisson... este o sală foarte mare, care se numește Nora Hall. Acolo am făcut.

IH: Câți oameni?

URL: Aproximativ 500 de persoane.

IH: Doar din București?

URL: Da, doar din București și câțiva... poate foarte puțini din afara Bucureștiului sau dintr-un oraș apropiat de București, cum ar fi Brașov, undeva.

IH: Ai și un canal de YouTube care are destul de mult succes. Are peste 40 de mii de abonați. Spune-mi, când l-ai început? Ce te-a motivat să-l începi? Și cum a fost această călătorie până acum?

URL: Când eram în România — din Dubai la vremea aceea erau foarte puțini nepalezi aici. Și am încercat să explic despre România, cum este aici, vremea, mâncarea, oamenii, munca, salariile...

IH: Deci l-ai început la scurt timp după ce ai ajuns în România.

URL: După ce am ajuns în România, și înainte de COVID. În timpul COVID nu lucram, stăteam acasă. Și, știi, ofeream actualizări despre COVID, de pe YouTube, dacă s-a întâmplat ceva aici sau în Nepal. După aceea, am început să dau informații comunității noastre, despre procesarea vizelor și cum să obțină permisul de muncă. Pentru cei care vor să vină aici și cei care urmează să plătească o sumă mare de bani agentului din lipsă de informații. Așa că, le împărtășesc, aceasta este condiția aici. Deci nu este nevoie să plătești mai mulți bani pentru că veți câștiga această sumă. Dacă plătești... în zilele noastre, oamenii plătesc mai mult de cinci mii de euro agenților. Pentru a acoperi acei cinci mii de euro trebuie să lucrăm mai mult de un an. Adică, pentru a strânge acea sumă de bani.

IH: Și i-ai informat despre sistemul de taxe.

URL: Totul. Știi, confuzia principală era aceasta.

IH: Taxele.

URL: Contractul de muncă este în limba română. Ei vor crede că acesta este câștigul lor. Deci, aceasta este mica confuzie. Problema principală. Dar în zilele noastre, aproape toți oamenii înțeleg că în Europa taxele sunt mari. Deci, cu siguranță, nu este salariul net. Pe atunci era foarte greu. Acum, oamenii pot înțelege. Și la vremea aceea, erau foarte puțini nepalezi aici, în București. Acum, suntem peste 20 de mii.

IH: 20 de mii doar în București sau...

URL: București și orașele apropiate...

IH: Știu că dintre toți asiaticii, sunteți cea mai numeroasă comunitate, nu? Ai idee câți nepalezi sunt în România în acest moment, aproximativ?

URL: 30 de mii sau ceva de genul.

IH: Răspândiți...

URL: Da. Dar, știi, încă nu avem date exacte. Înainte ca România să intre în Schengen, unii dintre oamenii noștri au părăsit țara fără a informa imigrările, cumva. Deci, estimăm că suntem în jur de 30 de mii.

IH: Și cum a fost primit canalul tău de YouTube? Ai primit feedback bun? Oamenii au fost interesați? Ți-au trimis mesaje?

URL: Da. Ei apreciază lucrurile pe care le-au primit. În mod normal, știi, nu mă implic în nicio activitate profitabilă, cum ar fi afacerile de agent, pentru a da informații greșite și a atrage oamenii. Le-am spus,

acestea sunt lucrurile corecte. Dacă mă crezi, este în regulă. Dacă nu mă crezi, când vei veni aici, atunci vei înțelege și atunci îți vei da seama de lucruri. Și, la început, dacă cineva nu are încredere în ceea ce vorbim pe YouTube, când vor veni aici, își vor da seama: tipul acela avea dreptate. Acesta este lucrul impresionant: oamenii apreciază. Știi, chestia este că, atunci când eram în Nepal, am lucrat ca DJ de radio. Am scris și o carte.

IH: Despre ce era?

URL: Poezie.

IH: Când ai avut timp să faci toate astea?

URL: Oh, pe atunci...

IH: Dar acum, faci și cinci lucruri în același timp. Ai podcastul, faci voluntariat, ai un loc de muncă cu normă întreagă, o ai și pe soția ta aici, ce altceva mai faci?

URL: Îmi place să fac astfel de lucruri.

IH: Înțeleg.

URL: Deci, acesta este motivul. Dacă oamenii apreciază lucrurile, aș dori să fac mai multe.

IH: Ce alte subiecte abordezi în prezent în podcastul tău? Deci, la început erau multe informații despre venirea aici, dar acum?

URL: Acum, cu podcastul, vorbesc cu oamenii care lucrează de mult timp aici: cum a fost experiența lor... Sunt și unii oameni de afaceri nepalezi aici, care își desfășoară afacerile. Au un magazin, au un restaurant. Chiar unii dintre ei au o agenție de recrutare. Vorbesc cu ei.

IH: Îi intervievezi?

URL: Da.

IH: Acestea sunt principalele afaceri pe care le au nepalezii? Deci, restaurante, agenții de recrutare, altceva?

URL: Pentru moment, doar acestea. Unii dintre ei au și firme de curățenie. Ei furnizează muncitori în diferite companii. Adică, angajează oameni ca personal de curățenie, nu din Nepal. De asemenea, au și câțiva localnici, români, care lucrează cu ei. Dar afacerile vizibile sunt acestea: restaurante și recrutare. Și unii dintre ei angajează, adică, au un hostel, ca un hotel. Oferă locuri de cazare, știi. De exemplu, dacă ai o companie, dacă ai cinci băieți, nu poți să le gestionezi cazarea, îi dai la hotel, restaurant. Deci, unii dintre ei fac și această afacere în zilele noastre.

IH: Deci, ultima mea întrebare: ce sfat ai da cuiva din Nepal care plănuiește să vină sau, mai bine, care tocmai a ajuns în România? Care crezi că este cel mai important lucru?

URL: Dacă au ajuns deja în România, să învețe mai întâi limba. Pentru că dacă înveți limba, guvernul român este foarte bun cu muncitorii, pentru că nu avem nicio discriminare aici. Primesc același salariu pe care îl primesc și românii. Adică, la muncă, nu avem discriminare aici.

IH: În termeni de lege, spui? Adică, legislația este aceeași.

URL: Da, este aceeași. Deci, dacă înveți limba, poți să te plângi și autorităților — în limba română.

IH: Da, este întotdeauna mai bine să vorbești română.

URL: Dacă merg cu limba română, mă vor ajuta mai mult. Dacă vorbesc engleză, cu siguranță mai puțin. Deci, concentrează-te pe munca ta și învață limba. Mai întâi, învață limba și respectă cultura, respectă oamenii, fă tot ce poți mai bine, crede în karma.

IH: Mulțumesc foarte mult.

URL: Îți mulțumesc și ție. Putem împărtăși lucrurile noastre, fericirea noastră, lucrurile noastre rele în fața comunității românești.

IH: Mă bucur foarte mult să te cunosc. Mulțumesc!

intervievat de Iulia Hau - Radio România Regional
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

**Republica
Dominicană**

Santo Domingo

**Birocrație e mai mare aici decât în altă zonă, dar mă simt în siguranță aici.
Mă văd în viitor aici, în România.**

Modesta Peralta Sosa (Republica Dominicană)

Marian Stoica: Bun găsit tuturor! Avem plăcerea în acest moment să vorbim cu Modesta Peralta Sosa. A venit în urmă cu aproximativ 11 ani aici în România din Republica Dominicană. Este medic nutriționist și cercetător și este căsătorită cu un medic de aici, din Brașov, iar în urmă cu patru ani și jumătate a înfiat doi copii. Ce ne bucură foarte mult pe noi este că vorbește foarte bine românește, așadar în minutele următoare o să facem un interviu cu Modesta Peralta Sosa. Bine ați venit!

Modesta Peralta Sosa: Mulțumesc! Bună ziua!

MS: Doamna Modesta sau cum să vă spun?

MPS: Modesta, Modesta!

MS: Spuneți-ne, vă rog, acum aproape 11 ani, de ce ați ales Brașovul, de ce ați ales România și dacă știați ceva înainte să veniți despre această țară?

MPS: Să zic pe scurt, eu am cunoscut pe soțul meu prin o prietenă din New York, care era căsătorită cu un român. Care a făcut facultatea în Cluj, cu soțul meu. Și ne-a prezentat și... a început o călătorie.

MS: Știați ceva despre România sau despre Brașov înainte să ajungeți aici?

MPS: Nu prea mult. Adevărul este că despre România, să fiu total cinstită... Știam că e capitala la București, că a fost o țară comunistă, că acum e o țară în creștere, dar nu știam prea multe, să fiu sinceră. O țară balcanică, dar în general nu știam multe.

MS: De Dracula...

MPS: A, normal, da, Dracula! Despre anumite mituri, că acum știu că sunt mituri... La un moment dat, de exemplu, ne speria lumea, că eu vin din America, ne speria lumea despre traficul de femei, de exemplu, despre chestii negative, pe care când am venit aici, am descoperit că nu e adevărat.

MS: Nu e adevărat.

MPS: Dar asta știam, la un moment dat, când ne-am cunoscut, acum 13 ani.

MS: Spuneți-mi, vă rog, cât de greu v-a fost să vă adaptați aici? Ați avut suportul celui care avea să vă fie soț... Spuneți că mai aveți cunoștințe aici. Cât de greu v-a fost să vă adaptați în România? Ați avut dificultăți totuși ca persoană străină?

MPS: Da. Când am venit, aveam și oportunitatea să ne ducem în Dominicană, să rămânem în New York sau să venim aici. Am venit aici din mai multe motive. În primul rând, soțul meu deja are o muncă stabilită aici. Mama lui, la un moment dat, era destul de bolnavă și ea vorbea doar limba română și rusă.

MS: Exact.

MPS: Și la început a fost un moment de, cum ar spune psihologii, de lună de miere. Tot era frumos, tot era bun, tot era nou. Ne-am dus în mai multe locuri, am vizitat. Și procesul, la început, hai să spunem, primele două luni a fost destul de ușor. Dar, când cădem în realitate, când cădem în realitate și vedem că sunt așa de departe de casă, noi suntem o familie foarte unită... Vorbim în fiecare zi. Acum pe WhatsApp, avem tehnologia. Cu diferența de mâncare, poate să fie insignifiant, dar diferența de dietă, de mâncare... Prieteni, tipul de persoane de aici, nu e același tip de persoană. Nu înseamnă că sunt mai buni sau sunt mai răi. Este un tip diferit de prietenie, noi suntem foarte apropiați, foarte călduroși, adică suntem ca o familie... Și a fost un contrast foarte mare. Asta e stagiul de șoc. Al doilea, după luna de miere. Și vine un moment de nostalgie, de tristețe, de nesatisfacție. Și după vine o altă problemă, care este cu limba. La început, nevorbind și neauzind deloc limba română, că doar aici se vorbește și în Republica Moldova.

MS: Moldova, cel mult, da. Nu e cunoscută limba.

MPS: Și a fost greu la început. Dar cred că efortul personal și ajutorul soțului meu și prietenii, și familia... A fost foarte, foarte bun.

MS: Cât de greu v-a fost să vă adaptați?

MPS: Da, da, da. Soțul meu și cu mine am făcut așa. Când am învățat un pic, am avut câteva ore cu o profesoară de limba română, privată, și după m-am integrat la centru de emigranți.

MS: Exact. Prietena noastră, Astrid, ne-a ajutat foarte mult. Cu ajutorul dânzei am reușit să ajungem și noi la dvs.

MPS: Da, da. Foarte, foarte mult ajutor. Și ne-am integrat și am mai spus: facem așa, încercăm să vorbim între engleză și română în casă. Dacă se poate să vorbim română, chiar dacă greșesc.

MS: Exact.

MPS: Și acum greșesc. Și nu mă deranjează să fiu corectată.

MS: Greșim noi care suntem născuți aici.

MPS: Da. Da. Și am văzut niște filme, am citit. Greșeala mea a fost, așa ca o paranteză, am citit niște poeme de Eminescu și...

MS: Wow. Ați intrat direct în...

MPS: Da, da! Prea mult!. Și m-am uitat la filme, auzeam un pic, mi-a plăcut foarte mult că lumea aici încearcă să ajute.

MS: Da. Și explică.

MPS: Și te ajută, îți explică cu mâna și te învață.

MS: Au răbdare. Îți arată.

MPS: Au răbdare, da. Da. Chestie în contrast cu alte țări europene care au mai puțină răbdare cu străini. Aici am avut asta, satisfacție.

MS: Spuneți-mi un pic tot referitor la cultură. Spuneți că sunteți o familie unită. Oamenii din Republica Dominicană toți sunt așa... călduroși și prieteni. La fel ați simțit și în România? Sau cam care e diferența dacă vorbim strict despre oamenii din Republica Dominicană și din România?

MPS: Nu pot să spun că e 100% diferență, dar este o diferență marcată. Noi suntem mult mai... când suntem familia, suntem foarte uniți, suntem foarte răbdători unul cu altul.

MS: Da. Vorbiți foarte mult, comunicați foarte mult.

MPS: Comunicăm, adică dacă într-o săptămână eu nu-i scriu prietenului meu care stă la țară, e o problemă! Lumea de acolo vine să ne viziteze. Lumea, de exemplu, când e un om bolnav la spital se duce lumea, aduce mâncare... Aici, în schimb, lumea e un pic mai retrasă, e mai timidă, nu știu, un pic mai rece, dacă nu sunt ofensatoare cuvintele. Un pic mai rece.

MS: Nu sunt atât de călduroși precum sunt cei din Dominicană.

MPS: Da. Și prietenii.... Prietenii suntem foarte apropiați. Adică să te duci acasă la un prieten e ca și cum stai în casa ta. Și mi-e dor de asta. Mi-e foarte dor să ne întâlnim fără niciun complex. Dacă nu aveam banii, când eram la facultate niciodată nu aveam bani niciunul... Făceam așa, fiecare puneă câțiva pesos și ne cumpăram un suc, ne cumpăram câteva prostii și făceam o petrecere și gata.

MS: Vă simțeați bine, da.

MPS: Nu trebuia să fii formal ca aici, unde tot e formal.

MS: Aici nu e chiar așa.... Nu e chiar așa.

MPS: E mai complicat. Trebuie să fac pregătire de masă. Oamenii se stresează, cred, mai mult. Se stresează mai mult decât să savureze momentul.

MS: Exact.

MPS: De exemplu, Crăciunul. Crăciunul pentru noi e să facem petrecere, să se danseze, să aștept, să te duci la o slujbă, după slujbă acasă, să mănânci așa de la masă, direct. Nu ne stresăm așa de mult.

MS: Cu pregătirile, cum facem noi. O săptămână înainte începem, poate!

MPS: Cu curățenia de Paște...

MS: E prima oră când ați auzit termenul ăsta aici. Curățenia de Paște și de Crăciun!

MPS: Da, da, da! În schimb, îmi place că aici lumea are foarte multă răbdare. Dar, la fel, se preocupă foarte mult. Eu zic că, am observat asta după 11 ani, oamenii se preocupă pentru chestii care nu au importanță în viață, după părerea mea. De exemplu, chestii materiale.

MS: Da.

MPS: Să ai o mașină ultima generație și nu ai o casă. Să ai haine de marcă și nu ai ce mânca de calitate.

MS: Exact.

MPS: Și cred că ăsta, stresul, vine și din influența din străinătate.

MS: Da.

MPS: Și se pierde mult din ceea ce sunteți voi, cultural vorbind. Și asta am observat eu de când am venit... Cred că pentru voi e mult mai marcantă diferența! Exact. Dar, în fine, eu m-am adaptat foarte bine. Hai să spunem: cu colegii de muncă am o relație foarte bună.

MS: Și asta vreau să vă întreb. Cum v-au primit? Cum vă înțelegeți? .

MPS: Da. Eu lucrez la o clinică privată și m-au primit la început așa un pic mai timid, dar nu antipatic, invers. Toata lumea a încercat să mă ajute, să mă orientez, să mă ajute și chiar cu limba, că nu vorbeam, era foarte greu pentru mine, citeam mai mult în engleză. Și interacțiunea cu pacienți... chiar și pacienții au avut răbdare să mă asculte, să mă înțeleagă, să-mi explice în diferite forme. Sunt foarte, foarte mulțumită de interacțiunea cu colegii la muncă.

MS: Din punct de vedere cultural... Ca obiceiuri, tradiții, cum ar fi comparația între Republica Dominicană și România? V-aș întreba mai mult ce obiceiuri vă plac cel mai tare aici? Sau sunt unele tradiții care v-au impresionat, plăcut aici în România?

MPS: Mie mi-au plăcut foarte multe! De exemplu...hai să spunem diferențe, prima dată. La noi, prima dată, copiii dansează înainte să le dai de mâncare.

MS: Da, se dansează, am înțeles.

MPS: Când ne naștem, începem cu dansul. Aici nu prea se dansează la ocazie.

MS: Da.

MPS: Numai la nuntă sau la botez. Și asta e contrastant! Se duce la masă, foarte multă mâncare, băutură, dar e muzică mai puțină și... No, asta e diferența. Ce mi-a plăcut foarte multe este cultura voastră așa autohtonă, haine... am niște cunoscute care fac broderie și rochițe, bluze, ie.

MS: Da, ie, exact, ia românească.

MPS: Și se adună să facă chestii manuale, asta îmi place foarte mult. Lumea care sărbătorește încă. Ne-am dus și în zona din Maramureș și în zona aici, și chiar aici, în Brașov, unde se dansează muzica voastră și se țin tradițiile.

MS: Da, se păstrează, da.

MPS: La fel, îmi place că se citește. În general, cel puțin, cât am văzut eu și mi-a plăcut, este că se citește foarte mult.

MS: Da.

MPS: Multă lume cultă știe despre ce vorbesc, se fac foarte multe. Și mie asta îmi place și încă îmi place... aveți muzee, lumea se luptă să păstreze toți ce aveți aici. Asta îmi place. Diferențele, la fel, sunt normale, la mâncare.

MS: Asta urma să vă întreb.

MPS: Asta. Pasiunea mea și forma de relaxare e să fac mâncare. Și noi avem multă mâncare în comun, de exemplu, sarmale noi avem, dar se face din altă formă. Se face cu altă rețetă, ca în fiecare țară.

MS: Exact.

MPS: Dar se manancă foarte gras..

MS: Aici, în România.

MPS: Da, cu foarte multă grăsime. Se înțelege, pentru că clima e rece și aveți această cultură de dinainte. La noi se mănâncă un pic mai lejer, cu mai multe fructe. Și de asta multora dintre noi, din zona mai caldă, ne e foarte dor de fructe, de anumite alimente, dar ne adaptăm. Aici au fost niște supermarketuri care aduc produse latino-americane și noi fugim imediat.

MS: Exact, să le luați. Am înțeles. Aveți posibilitatea să aduceți și din Republica Dominicană sau nu prea?

MPS: Da.

MS: Mai aduceți, mai aveți cunoștințe care...

MPS: Da, avem voie. De exemplu, avem voie să aducem, în afară de carne... Dar nu e nevoie să aducem carne. Dar fructe, legume, da... Dar, no, să le folosim cât se poate.

MS: Exact.

MPS: Că un bilet de avion, hai să spunem, media e 1200 de euro de persoană. Și dacă ne ducem soțul și cu mine, mai ajungeau banii. Dar acum suntem patru.

MS: Corect.

MPS: Și plus tot ce se cheltuiește... Dar avem posibilitate să le aducem de acolo. În București se mai

găsesc niște produse aduse din America, din toată America Latină și din Africa.

MS: Da.

MPS: Sunt multe magazine. Și când vin acestea, ajungem noi repede să cumpărăm!

MS: Spuneți-mi dacă a fost grea decizia de a înfia acei doi copii. Nu știu exact, băiat, fată sau sunt doi...

MPS: Sunt frații, băiat și fată, da.

MS: Le povestiți despre Republica Dominicană, cum sunt ei? Sau încercați mai mult să-i creșteți în tradiția românească sau și în cea dominicană?

MPS: Nu, a fost o decizie mediu dificilă. Iar adaptarea, atât ei cu noi, cât și invers, a fost destul de grea la început. Și după, ușor, ușor, ne-am... acomodat. Deja suntem ca o familie obișnuită.

MS: Exact.

MPS: Ei vorbesc spaniola. Eu din start am început să vorbesc cu ei spaniola, cuvinte ușoare. Dar acum e destul de fluent, că vorbim cu familia. Adică, eu vorbesc cu familia mea cu video și ele vor să salute și vorbesc spaniola. Și sunt foarte stimulați. Vreau să observați că e obișnuința voastră, adică a noastră, că deja eu sunt parte din România.

MS: Exact.

MPS: Dar vreau să știți că este o obișnuință. Dansează cu mine, muzica latină, muzica din Republica Dominicană. Eu am dansat și la teatru și în Piața Sfatului. Și ei vin cu mine și îi îmbrac și tot. În Republica Dominicană au vorbit cu toată lumea, au mâncat orice. În casă mâncăm combinați, mâncăm și mâncare românească, că eu fac mâncare, și mâncare dominicană. Adică vreau să facă ambele culturi. Respectiv, la religie, eu sunt catolică. Noi, majoritatea persoanelor din America Latină, mai ales Republica Dominicană, suntem catolici. Și ne-am căsătorit prin ritul catolic și eu vreau așa să îi cresc. Dar să fie decizia lor. La un moment dat, eu îi cresc și le influențez cum pot. Dar ei aleg, normal.

MS: Normal, da.

MPS: Dar până acum lor le place. Lor le place pentru că e mai relaxată un pic viața.

MS: Exact. Spuneți-mi cum vi se pare Brașovul ca obiective turistice. Dacă ați avut timp să vizitați Brașovul sau împrejurimile, ce v-a plăcut? Eu nu știu dacă ați fost la Castelul Bran, dacă ați văzut Biserica Neagră pe aici... Ce v-a plăcut?

MPS: Mi-a plăcut foarte mult. Nu aș fi schimbat Brașovul de locuit pentru niciun oraș. Îmi place. Am fost aproape peste tot aici și în oraș. Inclusiv zona mai nouă, că a crescut foarte repede Brașovul, a crescut repede orașul. Ne-am dus și prin zona de Bran, prin zona de Zărnești, Stupini, care înainte era mai departe, acum e aproape.

MS: Exact. S-a apropiat, corect.

MPS: Da. Și, da, îmi place foarte mult. Am vizitat obiectivele turistice, culturale, așa precum castelele... Sunt deja ghid turistic, când vin prieteni. Te aștept jos, le spun. Recomand, mie îmi pare foarte bine. Poiana Brașov, de exemplu, îmi place când nu e aglomerație. Îmi place Brașov, ca turist și aș fi explorat mai mult. Adică, eu cred că trebuie să fie exploatată mai mult. Adică, să fie îmbogățită. Că sunt locuri așa de frumoase și așa de faine, precum Cetatea, de exemplu.

MS: Exact. Și nu sunt... Asta voiam să vă întreb. Autoritățile, poate, ar trebui să le promoveze mai mult. Nu sunt suficient promovate.

MPS: Nu sunt suficient promovate. Multă lume nu știe de ele, din păcate. Nu știe deloc. Și multă lumea, chiar de aici, mai în vârstă, probabil, știe că nu e nimic acolo și nu se duce. Și adevărat, când te duci, din păcate, nu găsești nimic de făcut. În alte orașe cu... Nu spun prin comparație, dar, în alte orașe, te duci într-un loc mai puțin sofisticat și găsești ce să faci.

MS: Exact. Găsești ceva. E mai bine pus în valoare. Aici e o problemă, din acest punct de vedere.

MPS: Exact. Aici avem o situație, spun eu, negativă. Trebuie mai multă promovare culturală și turistică.

MS: Exact. Da. Spuneți-mi ca vreme. E diferență mare între Republica Dominicană și România? Probabil că iarna, într-adevăr, este diferență mare. Nu se compară, e frig...

MPS: Aici, iarna e rece, noi nu avem iarnă. Noi avem, hai să spunem, vara și primăvara. Și iarna e destul de grea pentru... Aproape pentru toți străinii e grea. Nu suntem obișnuți cu schimbarea hainelor... să ne schimbăm, să le punem deoparte. Și apoi iar...

MS: Prima iarna aici a fost șocantă?

MPS: Prima iarna aici? Prima iarnă am fost turist. Am venit ca turist. A fost foarte... A fost 8 decembrie și era... Era gheața. Era ninsoare. Era foarte rece. Și... No, a fost un sentiment destul de greu.

MS: Da.

MPS: Am stat acasă. Nu am curaj să ies. În iarnă tot avem anumite nostalgii. Dar cred că e normal fiziologic. Adică, fiindcă nu puteam să ies foarte mult, fiindcă lumina se duce... Asta face un pic diferență. La noi întotdeauna e soare, e caldură, e...

MS: Asta poate și bine dispune organismul, într-un fel sau altul, cu siguranță.

MPS: Dar lumea e... Lumea poate să fie și foarte săracă acolo.

MS: Da.

MPS: Ce dacă e sărac? Mergi acasă la el și te primește. Cu un pahar cu apă sau cu o cafea. Orice. E foarte fericită, lumea acolo. Unii sunt foarte săraci, dar te primește cu bucurie.

MS: Exact.

MPS: Pentru că ajută foarte mult clima, soare, ajută...

MS: Sunt optimiști din toate punctele de vedere.

MPS: Optimiști, da. Nu spun conformiști, dar sunt mulțumit de ce au. Mulțumirea lor e foarte frumoasă. De asta mi-e dor foarte mult. Să fii mulțumit cu ce ai.

MS: Spuneți-mi dacă ați avut momente aici, în România, de când ați ajuns în ultimii 11 ani, când v-ați gândit că, gata, nu mai rezist, parcă nu mai îmi place, mă întorc acasă. Sau n-au fost astfel de momente?

MPS: Da, să fiu sinceră da, mai ales la început. În primul an am venit, mă luptam cu limba, să învăț limba. Nu aveam de muncă o persoană ca mine, care am făcut medicina, am terminat medicina foarte tânăra. Aveam 21 de ani.

MS: Da.

MPS: Și am început să lucrez imediat, să fac de toate, să fac specialitate, să fac... Și aveam trei-patru locuri de muncă. Când am venit aici, am stat acasă, a fost destul de deprimant. Destul. Și a fost de mai multe ori în care m-am gândit ce s-ar fi întâmplat dacă m-aș fi dus acasă.

MS: Da.

MPS: Și i-am propus soțului meu, fără să stau pe gânduri, într-un moment de disperare... pentru că e disperare! Adevărul este că nu aveam nimic de făcut, nu sunt persoană de felul meu să stau liniștită acasă și gata. Dar, în procesul de adaptare, asta e normal și acum mă simt mai comodă. Mă duc, știu că mă duc în concediu acasă, știu că am de făcut ceva aici, am și copii.

MS: Exact, aveți o motivație suplimentară să stați aici.

MPS: Și prima motivație, după Dumnezeu, e soțul meu, că e o persoană care m-a ajutat foarte mult, foarte mult să mă simt bine. M-a ascultat mult...

MS: Spuneți-mi dacă reușiți să mergeți o dată, de două ori acasă? În concedii, în Republica Dominicană...

MPS: Da, reușim, reușim. Dar mai rar. Anul trecut am fost, am stat o lună. Anul acesta nu ne ducem, pentru că vine sora mea, stă ea două luni aici.

MS: Asta voiam să vă întreb dacă a venit familia. E prima oară când vine un membru al familiei sau au mai venit?

MPS: Au mai venit. A mai venit și altă soră, au venit și prieteni.

MS: Și cum li se pare România? Sincer, prima experiență. Prima impresie.

MPS: Minunat, pentru că și eu îi duc la locuri unde îmi place mie, de exemplu. Ne ducem într-o zi de săptămână, cu niște, nu știu, pregătim un rucsac. Cu ceva, ne ducem la Pietrele lui Solomon, ne ducem și circulăm cu autobuzul și pe jos, ne plimbăm peste tot. Da, le place lor, ei abia așteaptă să vină tot mereu.

MS: Da, foarte bine, din acest punct de vedere. Spuneți-mi care ar fi planurile dumneavoastră aici în România? Vă doriți să rămâneți mult timp aici, acum având și copii, având și loc de muncă stabil? Vă doriți să rămâneți aici sau încă vă mai gândiți că poate, poate vă întoarceți acasă sau nu?

MPS: Eu cred că la un moment dat, o să putem să avem un plan să stăm și acasă, și aici. Adică, de exemplu, cum fac niște prieteni, se duc în timpul iernii, la tropice acolo, că la noi acolo e primăvară și să ne întorcem aici. Pentru că deja avem casa aici, mulțumesc lui Dumnezeu, copiii vor fi la școală, la o facultate, la un moment dat. Adică, eu mă văd pe noi în viitor aici, în România. Și chiar cred că

România crește și așteptăm. No, că avem frică acum cu situația asta mondială, toată lumea are frică.

MS: Oriunde, exact.

MPS: Da, oriunde, dar cred că e o țară în creștere.

MS: Cât de greu v-a fost să vă găsiți loc de muncă, chiar fiind absolventă de medicină? Spuneți că la început, o perioadă scurtă, n-ați avut job aici?

MPS: Foarte greu.

MS: Cum ați reușit?

MPS: Și chiar acum, diplomele mele nu sunt recunoscute.

MS: Da, exact.

MPS: Dar am făcut, a trebuit să fac aici, din nou, pregătire specială ca să pot să lucrez. Dar nu numai medici, ci mai multe profesii nu sunt aprobate după legile din România, de Ministerul Educației pentru studii superioare și de Ministerul Sănătății.

MS: Da.

MPS: Am fost acolo cam de două ori, în fiecare loc, dar ne cereau chestii care sunt imposibile să le facem. Practic, începe totul din nou și dacă tu ai o viață făcută, să fac din nou toată școala de medicină din nou și să fac echivalare și să fac din nou specialitate, e o viață de om. Se duc 12-16 ani.

MS: Exact, exact. Cum sunt pacienții cu care lucrați? Bănuiesc, cei mai mulți români, normal, devin pacienți. Cum vă înțelegeți cu ei, cum interacționați?

MPS: Foarte bine. Ei sunt foarte curioși. Lumea e foarte curioasă aici. Și mie îmi place lumea. Eu iubesc pacienții, mie îmi place să lucrez cu ei. Și până acum nu am avut o situație incomodă. Eu sunt și foarte... mie îmi place să cunosc persoana, să întreb despre el, ca să pot să știu cum mă comport: sunt persoane cu mai mult umor, sunt persoane care vor să știe direct, sunt persoane care nu vor să știe direct o situație. Dar în relație cu pacientul sunt foarte satisfăcută că adevărul e că am o bună relație.

MS: Deci, până la urmă, puteți spune că v-ați înțeles, că nu ați întâmpinat mari dificultăți în relația cu românii. Adică în orice domeniu v-ați înțeles relativ bine.

MPS: Relativ, da.

MS: Nu v-au creat probleme românii aici.

MPS: Nu. Nu o să spun că totul e perfect. Adică, de exemplu, birocrație e mai mare aici decât în altă zonă. Dar asta nu e doar cu mine, ci cu toată lumea. O persoană odată, cred că a fost unica dată în 11 ani, eram la o întâlnire socială și o persoană mi-a spus, dar ce? Eu sunt naționalistă. Ce faci tu aici? Să iei munca la un român? Și eu le-am spus dar dumneavoastră ce-ați făcut pentru România?

MS: Da, exact.

MPS: Și a rămas mut. Nu a știut ce să răspundă.

MS: N-a știut ce să răspundă.

MPS: Eu le-am spus ce ați făcut dumneavoastră pentru România? Pentru că, dacă eu fac ceva, fiind străină, înseamnă că dumneavoastră trebuie să faceți mai mult, fiind român.

MS: Exact.

MPS: Dar asta a fost unica persoană. Și era o persoană că nu a meritat nici să-i răspund.

MS: Dar în rest nu ați avut probleme.

MPS: Deloc. Deloc.

MS: Chiar v-au primit foarte bine.

MPS: Și foarte primitor. Mai ales familia soțului meu îmi spune prima, adică verișoară în spaniolă.

MS: Exact, exact, exact.

MPS: Foarte bine. Mă simt foarte bine!

MS: Spuneți-mi, vă rog, cum ați caracteriza dumneavoastră, în câteva cuvinte, România și implicit Brașovul? Care sunt primele lucruri pe care le-ați recomanda atunci când ați vorbi despre România cuiva... unui străin care n-a văzut încă țara noastră? Ce i-ați spune? De ce ar trebui să vină în România?

MPS: Da. Eu fac asta. Eu le spun România este un loc foarte frumos. Multe locuri de vizitat! Să veniți cu timp, să veniți pregătiți cu ghid, cu anumite dicționare de cuvinte, în caz că aveți nevoie, să aveți bani mărunți.

MS: Asta e o problemă cu banii, exact!

MPS: Să încercați să fiți în siguranță, pentru că eu mă simt foarte sigură aici. Cel puțin aici, în Brașov,

e foarte sigur, dar, totuși, trebuie să avem grijă când sunt cu grupul mare.

MS: Exact. Da.

MPS: Să încercați să vă uitați la hartă, ca să vedeți rute de autobuz.

MS: Exact, să fiți pregătiți.

MPS: Și încă ceva spun, că poate că e chiar important, să nu luați taxi de la gară.

MS: Asta niciodată, corect. Nu s-a schimbat nimic în ultimii, vă spun, de 20 de ani.

MPS: Da, dar nici la noi, să știi. Nici la noi. Nu luați taxi de la gară, nu. Luați o companie sau ceva, cu o aplicație.

MS: Da.

MPS: Și să savureze fiecare loc... Pentru mine încă să vin în Piața Sfatului, după-amiază, și să aveau cafea sau o bere sau orice, e foarte plăcut. Să savurez!

MS: Cum ar veni acesta este și sfatul dvs pentru români, nu doar pentru străini, să ne bucurăm mai mult de viață.

MPS: Să ne bucurăm mai mult de viață.

MS: Așa este. De ceea ce avem.

MPS: De ceea ce avem. Asta e un sfat pe care îl dau și eu la mai mulți și mai tineri. Să fii fericit cu ce ai. Nu că nu ai ambiție. Trebuie să avem ambiție în viață.

MS: Da, corect.

MPS: Dar fii fericit cu ce ai. Câteodată căutam ceva care e imposibil și care nu are importanță. Că viața e scurtă. Viața e foarte scurtă

MS: M-aș referi la faptul că autoritățile, poate autoritățile din România uneori nu se preocupă atât de mult... Spuneți și de promovarea României, că sunt multe țări unde nu se prea promovează România. Sau despre documente, e multă birocrație. Ce alte lucruri credeți că ar trebui să facă, în special pentru străinii care vin în România? Adică ar trebui să fie un pic mai atenți, pentru că sunt multe încă de făcut, repet, din punct de vedere al autorităților care ar trebui să se ocupe.

MPS: Da. Ar trebui să faciliteze munca. Să facă hârtiile mai ușor de obținut. Da. De exemplu, eu sunt medic cu diplome, mai multe diplome, să facă mai ușoară...

MS: Echivalarea, recunoaștere, da, recunoaștere, exact.

MPS: Echivalarea, recunoașterea diplomelor. Asta e un punct foarte important.

MS: Da.

MPS: Al doilea, să facă mai ușor cursuri de limba română pentru străini, la nivelul fiecăruia.

MS: Da.

MPS: Pentru că sunt persoane care nici limba proprie nu o vorbesc foarte bine.

MS: Exact.

MPS: Dar nu e în regulă pe toți să-i adune într-un grup... dacă oamenii nu sunt la același nivel. Să facă mai multe cursuri de limba română și de cultură română.

MS: Exact.

MPS: Practic, astea sunt cele mai mari preocupări acum pentru mine, personal.

MS: Și sunt oarecum probleme cu care dumneavoastră v-ați lovit când ați venit aici. Adică probleme de care ați avut parte.

MPS: Da. Când am venit eu, nu eram multe persoane care ajutau pe alții. Și eu am fost cam trei ani. Am ajutat pe Astrid, Astrid Hamberger.

MS: Exact.

MPS: Am ajutat când venea un străin, veneau la mine și eu le spuneam, uite, pentru o asigurare medicală, pentru asta...

MS: Ce trebuie să faci, da.

MPS: Acum nu prea am timp, dar totuși telefonul meu e deschis și când cineva îmi scrie, eu le răspund să-i ajut. Înainte nu era așa. Dar ar trebui să fie mai multă lume aici în România pregătită pentru a ajuta străinii, că, de obicei, aceștia vin să aibă o viață mai bună și să facă ceva pentru România.

MS: Exact. Să aducă un plus, practic, în România.

MPS: Să aducă un plus, da.

MS: Eu vă mulțumesc din suflet. A fost o plăcere să vorbim. Și atât vreau să mai spuneți pe

final de ce ar trebui să vizităm noi Republica Dominicană.

MPS: Aaa, avem de vorbit, da. Ar trebui cam trei ore... Dar Republica Dominicană e o țară foarte primitoare, o țară foarte frumoasă. Ai mult de văzut, plaje, munte, lumea. Lumea foarte călduroasă și foarte primitoare. Și vă aștept în vizită.

MS: Mulțumim și noi că ați venit aici și vă urăm ședere plăcută în România.

MPS: Mulțumesc frumos, la fel.

MS: Mulțumesc frumos.

intervievată de Marian Stoica - Radio România Brașov FM

Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Siria

Damasc

**Întotdeauna am fost mândru că m-am format aici.
Mulțumesc poporului român care m-a primit acum 45 de ani,
făcându-mă să mă simt acasă.**

Youssef Tammam (Siria)

Emanuela Aranyos: Domnule profesor, doctor, este o bucurie și o onoare pentru noi să vă avem alături pentru puțin timp din programul dumneavoastră aglomerat! Domnul doctor Youssef Tammam este profesor de cardiochirurgie pediatrică la Spitalul Marie Curie din București, un deschizător de drumuri în domeniul medical, nu numai în România, ci și pe plan internațional. **Aș vrea, pentru început, să povestim puțin despre copilul Youssef, cum erați copil, fiind în familia numeroasă din care proveniți?**

Yousef Hammam: În primul rând, noi suntem o familie de 13 frați și surori, eu sunt cel mai mare. Suntem foarte bucuroși și fericiți cu această familie mare, în care practic toți cei 13 au fost realizați în viața lor, toți au făcut facultate și sunt în foarte bune poziții științifice.

EA: Parte din frații dumneavoastră sunt medici.

YH: Cinci dintre noi suntem medici, medici și stomatologi: fratele meu, dentist în Milano și mai am o soră care este cardiolog pediatru, care a lucrat în Italia și acum lucrează în România cu mine în echipă. Mai am o soră în Boston, în America, care este medic de familie și un alt frate stomatolog care este la Barcelona.

EA: Am putea spune că v-au preluat exemplul sau de la părinți se trage această dorință de a ajuta pe ceilalți?

YH: Nu, în Siria, să zicem, este o obișnuință. Toată lumea vrea să se facă doctor și inginer, depinde de notele de la bacalaureat. Cine ia note mari, face medicină și inginerie.

EA: Există o explicație pentru asta?

YH: Nu, probabil așa a fost. Noi suntem, în perioada aceea și până acum, în țara în curs de dezvoltare și erau puțini medici, puțini ingineri și probabil necesitatea mereu împinge omul sau societatea să progreseze, pentru a supraviețui. Și, într-adevăr, Siria a avut un număr extraordinar de mare de medici și ingineri care sunt răspândiți peste tot în lume și cu un profesionalism foarte bun. Oriunde se duc, sunt bine văzuți și bine primiți.

EA: Cum erați, copil fiind?

YH: Fiind primul copil în familie, a fost clar că trebuia să fiu exemplu, cum ați spus dumneavoastră, pentru frații mei și nu prea am trăit copilăria. Și nu mi-a părut rău absolut. De când eram mic, tatăl meu îmi spunea lucruri frumoase; când aveam 15 ani, îmi spunea că trebuie să pot să fac toate treburile lui oriunde mă trimite, că deja eram mare. Când am avut 18 ani, tata mi-a spus că sunt o grămadă de prinți, de guvernatori și de regi care au condus o țară întreagă, că ei nu aveau ceva în plus față de mine, deci trebuia să fiu cel care rezolvă orice problemă. Aveam responsabilități față de mine, față de familie, față de țară, față de umanitate. Trebuia să fiu la un nivel foarte înalt.

EA: Ce ocupație aveau părinții dumneavoastră?

YH: Mama mea a fost profesoară de limba arabă, tatăl meu era ofițer de armată, iar bunicul a fost un înțelept sufit, poet, respectat de oameni.

EA: Ați putea să ne descrieți niște imagini de care vă aduceți cu drag aminte din copilăria dumneavoastră în Siria?

YH: Sigur. Eu provin dintr-un sat foarte frumos, la 500-600 de metri deasupra mării; se vede marea. Răsăritul soarelui este foarte frumos, răsăritul lunii este o imagine de neuitat. Ne duceam seara să ne uităm la lună, cât de frumos ieșea și cât de frumos era apusul soarelui în zilele de iarnă, când atmosfera este senină și foarte curată, fără praf. De la munte se vede și Cipru, care este la doar 100 de mile de litoral; se vedeau luminile de la Cipru în nopțile frumoase și senine.

EA: Cum e să ai așa mulți frați și surori, să ai o familie numeroasă?

YH: Foarte bine. Mama nu a acceptat niciodată să avem ajutor sau bonă; noi am învățat să ne ajutăm unii pe alții, iar cei mari aveau grijă de cei mici. A fost foarte bine.

EA: Această latură spirituală s-a transmis din generație în generație?

YH: Da, principiul nostru este «a fi, nu a avea». Este un principiu similar cu cel al lui Eric Fromm. Lucrăm pentru viață și pentru eternitate, pentru binele celorlalți, conștienți că totul vine de la Dumnezeu și noi suntem doar canale prin care binele ajunge la oameni.

EA: Cum e să te pui în slujba oamenilor, să fii pentru ceilalți mai mult decât pentru tine?

YH: Viața pornește de aici. Dumnezeu zice: v-am creat ca să vedem cine face cel mai mult bine. Cu cât dai mai mult, cu atât devii un izvor de energie și de bine. Cu cât dai mai mult, cu atât valoarea ta este mai mare. Munca noastră este dublă: salvăm copii prin operații și formăm alți oameni ca să facă același lucru. Astfel, impactul devine multiplicat, iar sensul vieții se află în a împărtăși cunoștințele și învățăturile primite de la Dumnezeu, nu doar tehnicile chirurgicale. Se spune că cel mai mare dar al lui Dumnezeu către tine este să aibă oamenii nevoie de tine. Nu cât faci tu, ci câtă nevoie au oamenii de tine. Să întinzi mâna ca să dai, nu ca să iei.

EA: Simțiți prezența lui Dumnezeu în sala de operație?

YH: Sigur. Unii medici zic 50% Dumnezeu și 50% ei. Eu zic 100% Dumnezeu. Noi suntem doar instrumentele Lui. Noi suntem mașina, dar nu e meritul mașinii că merge. Cine conduce are meritul. Dumnezeu ne deschide ochii și ideile ca să putem face ceea ce facem. Noi acționăm, dar El este întotdeauna alături de noi și voința Lui este mai presus de orice altă voință.

EA: Cum ați ales cardiochirurgia pediatrică?

YH: Mi-am dat seama că a salva un copil de la câteva săptămâni sau luni de viață este cea mai frumoasă satisfacție profesională și umană, să-l vezi mai apoi mare. Datorită lui Dumnezeu, ei trăiesc, pentru că i-am operat. Dezvoltarea cardiochirurgiei pediatrice a crescut odată cu mine, urmărind marii dascăli ai lumii. Cei mai mulți au murit, dar i-am cunoscut pe toți, am fost prieteni, am învățat de la fondatorii specialității.

EA: Cum vă pregătiți pentru o operație și cum e atmosfera în sala de operație?

YH: Cardiochirurgia pediatrică e o specialitate, nu depinde de un singur om, ci de întreaga echipă: cardiologi, neonatologi, anesteziști, asistente și tehnicieni, aproape 10-15 persoane. Toți trebuie să aibă motivație, să le placă, nu faci asta pentru bani. Este o cultură, trebuie să o ai în sânge. Discutăm în detaliu cu toții cazul înainte, analizăm indicațiile și planul operator. Fiecare intervenție este unică, nu există rutină, necesitând creativitate și decizii precise, trebuie să creezi anumite lucruri, să refaci unele defecte.

În afară de consultările prealabile cu ceilalți medici, cu o zi înainte, repet operația mental de cel puțin 10 ori înainte de a intra în sală, verific fiecare detaliu, mă uit în cărți... Niciodată nu e bine să fii sigur pe tine, să te crezi pe culmea științei ori că nu mai poți greși, pentru că greșeala poate fi fatală.

EA: Ce simțiți emoțional în timpul operației? Sunteți stresați, tăcuți, aveți emoții?

YH: Emoțiile sunt mereu prezente. Știm că viața copilului depinde de noi. Știi că nu ești zeu, ești supus greșelii fiindcă ești om, ești mereu în tensiune. Sunt greșeli care nu se pot repara, foarte puține, dar zilnic te gândești la complicațiile care pot apărea. Nu e ușor să ai un suflet în mâini. Trebuie să studiezi foarte mult. Să intri în sală cu ochii deschiși, cu ochii minții.

EA: Cum comunicați cu părinții sau copiii mai mari înainte de operație?

YH: Le explicăm necesitatea intervenției, avantajele și riscurile. Există boli din naștere sau boli dobândite. Încercăm să le dăm încredere și să le arătăm că alegem ce este mai bine, folosind cea mai bună echipă și cele mai bune metode. Dacă avantajele sunt mai mari decât dezavantajele, o facem. Dacă un copil trebuie să plece sus în cer, noi nu putem opri asta, chiar dacă am fi cei mai buni medici.

EA: Cum gestionați eventualele pierderi?

YH: Le explicăm părinților că uneori riscul există și că succesul nu poate fi garantat 100%. Dar facem tot ce putem și, chiar dacă intervenția este stresantă, fiecare viață salvată merită efortul. Și am salvat multe cazuri care nu aveau șanse mari de supraviețuire. Obosești uneori... s-a întâmplat că am stat treaz trei zile să luptăm pentru copilaș. Părinții spuneau pe coridor: domnule doctor, viața dumneavoastră e mai importantă decât cea a copilului nostru, mergeți și vă odihniți!

EA: Vă întâlniți cu copiii operați și mai târziu?

YH: Da, am întâlnit pacienți operați de acum 20-30 de ani. Este o satisfacție extraordinară să vezi că sunt sănătoși, fericiți și recunoscători. E o bucurie nemăsurabilă.

EA: Povestiți-ne despre restul împlinirilor dumneavoastră profesionale. Pregătiți activ cadre medicale pentru a putea face ceea ce dumneavoastră nu puteți acoperi.

YH: În 1993, împreună cu profesorul Alexandro Frigiola din Italia, am creat Asociația Bambini Cardiopatici nel Mondo, pentru a salva copii și a forma profesioniști în peste 40 de țări. Peste 50.000 de copii am operat, peste 150.000 diagnosticați și am format peste 1.000 de medici și specialiști instruiți.

În România, Ucraina, Egipt, Tunisia, Senegal, Nigeria, Maroc, Algeria, Camerun, Peru colaborăm, dezvoltând cardiochirurgia pediatrică și formând tineri medici care astăzi operează independent, în România spre exemplu peste 80% din cazuri. Centrul de la Târgu Mureș, condus de profesorul Suciu, nu era de ajuns pentru toată țara, cu peste 1000 de copiii născuți anual cu malformații. În prezent, centrul de cardiochirurgie pediatrică pentru nou-născuți din București realizează circa 300 de operații anual, un număr destul de mare, plus intervenții minim invazive, fără tăieturi.

În România am înființat o școală și sunt onorat că am pus o piatră de temelie pentru cardiochirurgia pediatrică, fiind elevul acestei școli de medicină, și întotdeauna am fost mândru că m-am format aici și suntem foarte recunoscători. Profesorii noștri au avut un rol important pentru dezvoltarea medicinei în lume.

EA: Mulțumim frumos pentru timpul acordat și pentru tot ce faceți.

YH: Vă mulțumesc din suflet. Mulțumesc tuturor celor care m-au ajutat să realizez acest proiect în România și poporului român care m-a primit acum 45 de ani, făcându-mă să mă simt acasă. Sper ca Dumnezeu să-mi dea putere și ani să fac și mai multe, iar elevii mei să continue să ajute și peste hotare, să lumineze viața altora. Aceasta este continuitatea muncii mele: să transmit cunoștințele și valorile mele mai departe, asta am făcut eu real pentru România.

intervievat de Emanuela Aranyos - Radio Târgu Mureș
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Sri Lanka

Colombo

Trimitem bani în fiecare lună familiilor din Sri Lanka, să-i hrănim. Peste șase ani, fiica mea va avea cetățenie română. Așa că plănuiesc să rămân aici.

Mahesh Weerasinghe (Sri Lanka)

Marian Stoica: Bun găsit tuturor. Astăzi vorbim cu Mahesh din Sri Lanka. El este de șase ani aici în România, iar în ultimii aproape trei ani și jumătate locuiește la Brașov alături de familia lui. În urmă cu doi ani tot aici s-a născut și fiica lui, în Brașov. Lucrează ca bucătar, pregătește paste într-un complex comercial din municipiul Brașov. Spune că-i place foarte mult în orașul nostru. În special oamenii de aici. Te rog, spune-mi Mahesh, când ai venit la Brașov, în România, Brașovul a fost primul oraș din România sau ai fost în alt oraș? De ce ai ales Brașovul?

Mahesh Weerasinghe: În 2018, mulți srilankezi s-au mutat în România din cauza problemelor economice din Sri Lanka. Avem o corupție mare, la nivelul guvernului și în general. Așa că, la vremea aceea, am încercat și eu să vin aici printr-o agenție din Sri Lanka. Ei m-au trimis aici, prima dată în Brașov. Deci, am lucrat aici în Brașov prima dată. Știi, la Paradisul Acvatic. Acolo am lucrat, a fost primul meu loc de muncă. Am lucrat mai mult de șapte luni acolo. În acea perioadă, am întâlnit un tip din Canada și el mi-a oferit un loc de muncă. Așa că m-am mutat acolo, am lucrat acolo până la pandemie. Era un tip de treabă. E din Canada, numele lui este Flister. Am lucrat ca asistent manager pentru el. Deci, așa a fost primul meu job.

MS: În pandemie, te-ai întors în Sri Lanka? Te-ai întors pentru câteva luni sau pentru cât timp?

MW: Da, am stat cam un an acolo. Dar după ce s-a terminat pandemia, mi-a fost dor de Brașov.

MS: Deci, chiar ți-a fost dor de Brașov. A început să-ți placă aici.

MW: Da, da, da. Pentru că, după pandemie, m-am mutat la București cu soția mea. Și cred că este un oraș foarte aglomerat. Așa că, după șase luni, am decis că trebuie să mă întorc și m-am întors la Brașov. Acum sunt aici.

MS: Deci, să zicem că îți place mai mult Brașovul decât Bucureștiul.

MW: Da, desigur. Pentru că este mai calm. Oamenii... oameni drăguți, este o vreme frumoasă.

MS: Te rog, spune-mi, Mahesh, cum a fost prima experiență aici în România? Cum a fost adaptarea ta? Ce crezi sau ce ai crezut despre oameni atunci? Prima impresie, să zicem.

MW: Da. Când am ajuns aici în 2018, cam 100 de oameni din Sri Lanka lucrau aici, în Brașov. Atunci... Oamenii nu sunt cei mai tineri, dar nu îi blamez. Oamenii în vârstă. Am avut câteva incidente. Când urcam în autobuz, se mutau de pe scaunele lor. Nu numai în cazul meu. S-a întâmplat și prietenilor mei.

MS: Deci, se mutau ca să fie mai departe de tine.

MW: Pentru că, da... Nu știu. Nu tinerii. Ci persoanele mai în vârstă. Ei se mutau.

MS: O, serios?

MW: Da. Ceva de genul acesta. Dar, majoritatea au fost drăguți și ne-au ajutat mult. Majoritatea au fost în regulă.

MS: Deci, acesta este un incident particular, să zicem. Nu ai avut probleme, nu știu, cu documentele, cu actele, la muncă? Ai vorbit engleză de la început, vorbești engleză. Și asta te-a ajutat, faptul că știai engleză.

MW: Da. La început, la primul meu loc de muncă, nu ne lăsau să ieșim afară după ora 21:00. Deci, dacă ieșeam afară în timpul zilei, nu ne lăsau să stăm mai mult de trei-patru ore. Trebuia să ne întoarcem la locul de muncă. Pentru că ei credeau că am venit aici pentru a ne muta în altă țară europeană. Dar, știi, majoritatea srilankezilor au venit aici din cauza problemelor economice.

MS: Exact.

MW: Deci, trebuie să supraviețuiești. În Sri Lanka suntem plătiți cu 100-200 de euro pe lună. Deci, aceasta este o mare oportunitate să venim și să ne salvăm familiile. Mai mult de, acum, în jur de 40-50.000 de oameni din Sri Lanka lucrează în România. Acum, în acest moment. Nu doar în Brașov. Acum, în jurul Brașovului, lucrează cam 4-5.000 de oameni din Sri Lanka.

MS: Diferențele economice sunt atât de mari între Sri Lanka și România?

MW: Salariul meu este mai bun aici, da. Comparativ cu Sri Lanka, dacă câștigi 200 de euro pe lună, aceștia se duc pe cheltuieli pentru tot. Pentru mâncare, combustibil, curent, gaz, totul costă mai mult de 200 de euro.

MS: O, wow. Deci, rămâneai doar cu 200 de euro sau nu?

MW: Nu. Nu, nici măcar. Nici măcar. Deci, trebuie să cerem bani de la alții pentru a supraviețui. Când ne mutăm aici, avem un salariu, mai mult decât salariul de bază, acum e cam 500 de euro, peste 500 de euro. Se asigură cazare, mâncare în România. Și în ceea ce privește problemele de sănătate, spitalele sunt gratuite. Deci, poți economisi bani. Chiar dacă câștigi doar 500, poți economisi.

MS: Ai posibilitatea să trimiți bani acasă, în Sri Lanka.

MW: Trimitem în fiecare lună, trimitem familiilor, să-i hrănim. Avem mai multe aplicații bancare pentru a trimite.

MS: Exact.

MW: Da. Deci, trimitem bani în fiecare lună, mamei, tatălui...

MS: Ceea ce nu puteai face în Sri Lanka.

MW: Nu.

MS: Nici măcar nu aveai bani pentru tine.

MW: Nu, nu erau suficienți.

MS: După aproximativ trei ani, a venit și soția ta aici?

MW: Da, a venit aici cu permis de muncă, pentru că am încercat să fac o reîntregire a familiei. A fost foarte dificil pentru mine, pentru că la început nu am avut pe nimeni să mă ajute.

MS: Chiar pe nimeni?

MW: Doar persoanele care au venit din Sri Lanka.

MS: Da, da, da. Dar nu îi cunoșteai atât de bine.

MW: Da. Așa că, după aceea, a venit la Cluj. Am adus-o aici și am făcut actele. A fost mai ușor după ce a venit ea. A venit prima dată la Cluj și a stat acolo câteva luni, i-am găsit un loc de muncă, așa că am adus-o aici.

MS: Da, foarte frumos. Spune-mi despre fiica ta, pentru că ea a apărut aici, în Brașov, nu?

MW: Da, da, da. Când am aflat de ea, ne-am speriat... Pentru că aceasta nu este țara mea. Și nu avem familia aici.

MS: Da. Exact.

MW: În Sri Lanka, când dai naștere unui copil, mamele și toată familia, oamenii sunt acolo să aibă grijă de ei.

MS: Exact. Da.

MW: Dar aici, doar eu și soția mea. Așa că, după aceea, am decis... bine, hai să facem asta aici. Și am mers la spital și am întrebat. Ni s-a spus da, puteți face asta. Așa că am făcut-o.

MS: Da. Și ești fericit cu situația de acum. Ești foarte mulțumit.

MW: După nașterea ei, m-am dus să cer alocație.

MS: Da, alocație se numește aici în România.

MW: Și au aprobat-o, așa că primim niște bani, știi.

MS: Da, exact. Da, niște bani pentru ea. Este de mare ajutor. Spune-mi, merge la gradiniță? Sau stă cu voi, cu tine și cu soția ta, deocamdată.

MW: Da, pentru că lucrăm în ture.

MS: Deci, v-ați găsit locuri de muncă astfel încât să puteți sta cu ea, tu și soția ta.

MW: Lucrăm în același loc.

MS: Înțeleg. Foarte frumos. Spune-mi, ai zis că ai avut acel incident la început. Cum a fost în general adaptarea? Pentru că nu cunoșteai pe nimeni. Cum ai încercat să faci actele? Cine te-a ajutat?

MW: În primul an, compania ne-a făcut permisul de ședere. Și la al doilea job, așa cum ți-am spus, am lucrat ca asistent manager.

MS: Da.

MW: Deci, de la companie, șeful din Canada, domnul Flister, mi-a făcut aviz de muncă, permisul de muncă. Și am făcut viza. M-am întors acasă. Am stat două, trei luni acolo. Și m-am întors cu viza. După ce am venit în România, s-a ocupat compania. Pentru că fiecare companie are niște persoane la HR. Ei se ocupă de aceste documente.

MS: Ai o recomandare pentru autorități? Fac destul pentru străini? Pot face mai mult pentru ca străinii să se adapteze aici în România, să îi ajute mai mult?

MW: Comparativ cu anii trecuți, era foarte ușor să obținem permise de muncă. Dura cam două luni, trei luni maxim. Acum, durează cam cinci până la șase luni uneori. Și cealaltă problemă: permisul de ședere al fiicei mele va expira. Și m-am dus și am întrebat la Imigrări. Da. Mi-au spus că trebuie să pun bani în contul meu și să îi păstrez acolo cam două, trei luni.

MS: Înțeleg. Serios?

MW: Este în jur de 10.000 de euro. E ca și cum ar trebui să dovedesc că am banii necesari pentru a-i oferi o viață mai bună.

MS: Da. Asta e legislația.

MW: Nu știu. Nu sunt sigur. Dar vom vedea. Pentru că trebuie să fac asta pentru ea.

MS: Spune-mi care sunt planurile tale aici în România. Vrei să stai mai mult, nu știu, poate pentru totdeauna? Ce îți dorești? Ce crezi?

MW: Acesta este planul meu. Pentru că am întrebat niște prieteni, prieteni români, și unul dintre prietenii mei buni. Și mi-au spus că, după șase ani, fiica mea va avea cetățenie. Așa că plănuiesc să rămân aici.

MS: Să obțină ea cetățenia. Da, da. Și tu vei avea cetățenia după?

MW: După aceea, o pot obține mai ușor. Dar anul viitor, trebuie să cer permisul de rezident pe termen lung. Va fi valabil cam patru-cinci ani. Deci trebuie să îl obțin. Dar încă învăț limba română.

MS: Da, exact. Da. Deci ai un sfat pentru autorități, pot face, nu știu, facilitățile mai ușoare pentru străini sau ce sfat ai pentru ei? Ca actele să fie mai ușor de făcut pentru străini.

MW: Cred că...

MS: E complicat acum, un pic.

MW: Cred că sunt mulți străini acum.

MS: Exact.

MW: De aceea durează, durează prea mult.

MS: Prea mult. Exact. Deci... Dar site-ul, este ușor pentru tine să obții informațiile, să înțelegi? E în regulă din acest punct de vedere?

MW: Da! Pentru că atunci când merg la imigrări în Brașov, sunt oameni foarte drăguți. Așa că au niște hârtii.

MS: Spune-mi câteva lucruri despre români. Ai prieteni români?

MW: Desigur.

MS: Cum crezi că sunt românii? Nu știu. Sunt reci? Sunt prietenoși? Ce crezi?

MW: Pentru că, așa cum ți-am spus, nu majoritatea, dar o mică parte a oamenilor sunt agresivi. Dar majoritatea sunt foarte prietenoși în Brașov. Am mulți prieteni aici în Brașov.

MS: Deci ai simțit că mai mulți încearcă să te ajute decât să nu te ajute?

MW: Da, da, da. Dacă am o problemă, toată lumea întreabă bine, de ce, de ce, de ce?

MS: Spune-mi ce îți place, mai ales dacă ai, nu știu, trei lucruri la care te gândești acum. Despre Brașov, în primul rând, și despre România. Dacă ai avut timp să vizitezi un alt oraș.

MW: Desigur. Am vizitat peste tot.

MS: Despre Brașov, trei lucruri care îți plac cel mai mult, nu știu, primele lucruri care îți vin în minte despre Brașov.

MW: Oamenii. Vremea.

MS: Îți place vremea.

MW: Da, desigur. Da.

MS: E la fel ca în Sri Lanka sau nu?

MW: Nu. Acum e cald. Da. Acum. Dar iarna, noi nu avem zăpadă. Niciodată. Suntem o insulă mică.

MS: Care este cea mai scăzută temperatură în Sri Lanka?

MW: Nu știu. În jur de 11, 11, 10 grade. În vârful munților pe care îi avem acolo. Dar atât. Fără iarnă.

MS: Și cum este iarna pentru tine aici, în România?

MW: Prima dată când am văzut zăpada, a fost un miracol pentru mine. O, Doamne!

MS: E foarte frig pentru tine sau nu?

MW: Te adaptezi. Acum m-am obișnuit, pentru că știu cum să...

MS: Exact, înțeleg. Deci oamenii, vremea și încă un lucru care îți place la Brașov?

MW: Oamenii, da. Desigur, oamenii sunt foarte calmi și vremea este foarte frumoasă.

MS: Și ai, nu știu, Biserica Neagră sau ceva ce ai vizitat și îți place mai mult? Sau Castelul Bran sau ceva de genul acesta, obiective turistice care îți plac sau nu ai avut timp să le vizitezi?

MW: Nu, am vizitat peste tot aici, dar îmi place aici, în centrul vechi. Noaptea, da. Noaptea, este foarte calm. E foarte bine. Da. Și ieri m-am plimbat pe aici până la 11:30.

MS: Da, da. Îți place noaptea când e mai răcoare, nu? Și mie. Îmi place mult. Spune-mi despre lucrurile care îți plac în altă parte din România. Nu știu. Ce orașe ai avut timp să vizitezi?

MW: Am fost la Alba Iulia. E foarte pașnic. Da. E foarte frumos. Dar când am fost la Buzău, Bacău și Buzău, este foarte pașnic, foarte calm, foarte verde. Da, încă este foarte verde. Da. Am fost și la Arad, este ca Bucureștiul. Da. E la fel.

MS: Deci, în special, ai recomanda România prietenilor din Sri Lanka să vină aici în vizită?

MW: Da, da. Uneori îi ajut să vină aici la Brașov. Da. Și acum, dacă cauți în Sri Lanka, mai mult de 100 de agenții trimit srilankezi în România.

MS: Da, exact.

MW: Mai mult de 100 de agenții. Da. Dar iau bani.

MS: 100 în România, nu doar în Brașov, în toată țara. Da.

MW: Nu, agenții în Sri Lanka.

MS: Ah, în Sri Lanka, care aduc oameni în România sau în altă țară din Europa.

MW: În România.

MS: În România?

MW: Da.

MS: Wow.

MW: Multe, da. Multe, da, da. Asta ți-am spus. Peste 40.000, 50.000 lucrează acum aici în România. Da.

MS: Spune-mi câteva lucruri despre diferențele dintre cultura srilankeză și cultura română. Despre oameni. Nu știu dacă sunt mai prietenoși aici sau în Sri Lanka. Despre tradiții. Care sunt marile diferențe între Sri Lanka și România?

MW: O să-ți dau câteva exemple. Noi nu fumăm în fața părinților sau a fratelui mai mare sau ceva de genul. Niciodată.

MS: O, înțeleg.

MW: Nu fumăm pe stradă. Pentru că ține, știi, de cultură.

MS: Dar e vorba de cultură. Nu că primești amendă de la poliție sau ceva.

MW: Nu. Uneori... Dar nu în fața tatălui sau a mamei.

MS: Nu. E vorba de cultură.

MW: Pentru că srilankezii, peste 80% sunt budiști. Budiști, da. Deci avem o altă cultură. Și, dacă fumăm în preajma familiei, ar ieși o întreagă poveste.

MS: Înțeleg. Da.

MW: Ceva de genul. Și cultura legată de mâncare... Noi suntem obișnuiți să mâncăm orez. Orez cu curry. Și aici aveți, dar nu e la fel.

MS: Nu e la fel. Da!

MW: Noi mâncăm picant. Da.

MS: Mâncăți picant și aici nu avem atât de mult picant.

MW: Voi nu mâncăți picant. Uneori aduc condimente din Sri Lanka. Chiar dacă avem aici, nu sunt la fel.

MS: Deloc. Da. Da.

MW: Uneori, cam la fiecare două, trei luni, aduc prin cargo. Știi, cargo aerian.

MS: Da, curierat. Și mâncarea de aici îți place? Chiar dacă e un desert sau ceva, nu știu.

MW: Mănânc multă mâncare românească când lucrez în bucătărie. Da. Da.

MS: Deci, sarmale. Îți plac?

MW: Da. Ciorbă, mămăligă, smântână cu mămăligă. E foarte bun.

MS: Îți place?

MW: Da. Pentru că avem mâncăruri similare, dar lucrurile sunt diferite. Facem ceva asemănător, dar poate cu rețete diferite, modul în care le preparați... Noi nu mâncăm porumb așa și avem alte semințe pentru a face mămăliga.

MS: Spune-mi câteva lucruri care te-au impresionat la tradiții, pentru că, știi, avem Junii Brașovului, poate i-ai văzut. Sau costumele populare... Ce îți place cel mai mult la tradiția românească? Ce-ți amintești, ce te-a impresionat? Dacă te-a impresionat ceva...

MW: Când poartă acele costume, a fost.... când am văzut prima dată, a fost impresionant. Știu un restaurant în Poiana Brașov, unde ospătarii poartă acest costum.

MS: Da, exact. Da, avem costum tradițional. Deci a fost impresionant pentru tine, nu?

MW: Desigur, desigur, da. Pentru că srilankezele poartă ca rochie tradițională un sari. Da, sari se numește.

MS: Da, sari. Stil indian, exact. Cum sunt colegii de la muncă, aici la AFI Mall? Aveți doar din Sri Lanka, aveți români sau alții?

MW: La AFI Mall, la locul meu de muncă, suntem doar eu și soția mea.

MS: Doar voi din Sri Lanka? Ah, înțeleg.

MW: Și câțiva oameni din Moldova, pentru că șeful meu e din Moldova. Deci, restul sunt din România. Și acum avem o fată din Cuba. Este studentă. A venit acum doi ani, dar vorbește românește foarte bine.

MS: Cred că de la școală. Deci, pentru tine e în regulă? Colegii sunt ok?

MW: Da, desigur, da.

MS: Deci, nu știi, în ultimul an sau doi, de când o ai și pe fiica ta, nu ai mai avut probleme cu românii. Sau nu ai mai avut niciun incident în ultimii doi ani, să zicem.

MW: Uh, în ultimii doi ani... Da, am avut, nu doar eu, unii dintre prietenii srilankezi. Am avut câteva incidente, adică am avut probleme cu câțiva români din București.

MS: Uh, au companii mari. Da.

MW: Am niște contracte pentru că am avut o firmă. Un SRL, pentru curierat.

MS: Ah, înțeleg. Da.

MW: Deci, am făcut un contract cu o doamnă din București. Da. Și ea are, avea o companie mare.

MS: Are nevoie de oameni pentru acea companie.

MW: Deci, am introdus o agenție. Și am încercat să negociez cu ea. Dar a luat banii și a spus bine. Acest incident nu mi s-a întâmplat doar mie, sunt mulți srilankezi care au avut astfel de probleme. Din București. Deci mi-a spus, bine, nu vreau să dau înapoi banii pe care i-am luat. Și m-am dus la...

MS: Ai sunat la poliție?

MW: Da, am depus deja o plângere la poliție și am depus o plângere la Ambasada din Sri Lanka. Avem una în București. Da. M-am dus acolo și am reclamat. Nu doar eu, câțiva dintre prietenii mei, noi, avem o comunitate mare. Da.

MS: Spune-mi câteva lucruri... Doar două lucruri, te rog, Mahesh: dacă ai auzit de România sau de Brașov înainte să vii aici în 2018 și dacă crezi că autoritățile române ar trebui să facă mai mult pentru a promova România în afara țării. Poate în Asia, în Africa, pentru că mulți oameni de acolo nu au auzit de România.

MW: Da. Am auzit de Transilvania, de...

MS: Dracula, nu?

MW: Da, exact.

MS: Asta e tot ce ai auzit înainte?

MW: Da, da, da. Nu știam. Când am venit la Brașov, nici măcar nu știam că Castelul Bran este atât de aproape de mine.

MS: Da, nu știai asta. Și ai aflat aici.

MW: După patru, cinci luni, am aflat. Am auzit. Serios, Dracula e aici? Trebuie să merg acolo!

MS: Deci ar trebui să facem mai mult pentru a promova România în afara țării, nu?

MW: Da, pentru că, așa cum ți-am spus, sunt mulți români... Polițiști, oameni care merg în Sri Lanka pentru... Trebuie să știe mai multe despre țara noastră.

MS: Da, da. Care este recomandarea pentru străinii care vin aici? Ce ai spune despre România, ca să vină aici? De ce ar trebui să vină aici în România străinii?

MW: Pentru că au nevoie de aer curat de respirat. Deci trebuie să vadă acest verde! Și munții.

MS: Și... Aerul este diferit, nu?

MW: Desigur, da, da, da. Bisericile sunt frumoase. Bisericile, da. Și oamenii, cum se poartă.

MS: Da. Oamenii sunt foarte amabili, și... Ești de religie budistă?

MW: Sunt budist, da.

MS: Și e în regulă pentru tine aici, ai probleme?

MW: Nu, nici măcar o problemă. Chiar dacă port o cruce. E în regulă. Nimeni nu întreabă. Spun ah, da, ah, bine. Ești budist, super!

MS: În două sau trei cuvinte, cum ai caracteriza, ce ai spune despre România? În câteva cuvinte, prezentarea ta despre România.

MW: Da. Este o țară care, nu știu, are mulți munți, deci zone foarte frumoase. Totul, inclusiv marea, poți găsi în România.

MS: Exact. Și nu vezi acest gen de, nu știu, munți în Sri Lanka, sau vezi, sau...

MW: Avem. Avem. Dar nu sunt amenajați așa, știi. Nu știu, nu știu cum să spun.

MS: Și nu e atât de verde, cred.

MW: Avem zone verzi. Da. Dar, uh, în final, trebuie să spun:, este vorba despre politicieni. Da... ei sunt diferiți. Sunt diferiți, fac corupție, au luat banii din țară și acum, nimeni nu mai stă acolo.

MS: Și nu au grijă de natură, poate?

MW: Nu, nu, nu.

MS: Bine, mulțumesc mult, Mahesh, și bucură-te de șederea ta aici în România.

MW: Mulțumesc.

Interviu realizat de Marian Stoica - Radio România Brașov FM
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Taipei

Taiwan

**Încerc să rămân aici pentru că simt că oamenii îmi dau energie.
Am învățat de la România cum să arătăm dragoste unii altora.**

Carina Wei Yun Chen (Taiwan)

Marian Stoica: Bun găsit tuturor, avem astăzi invitată alături de noi în studio pe Carina Wei Yun Chen, de 43 de ani, din Taiwan. Pentru prima dată a venit în țara noastră în anul 2018, iar după un an a revenit în România. I-a plăcut atât de mult, încât a fost convinsă imediat să rămână în țara noastră și să-și deschidă un business cu bubble tea, ceva ce nu era până atunci în Brașov. Așadar, de șase ani, Carina este în Brașov. Spune că îi place foarte mult aici, că vrea să rămână, dar mai multe lucruri despre business-ul ei, dar și despre viața și experiența în România, o să vorbim cu ea.

Carina, bun venit la radio! Hai să vorbim despre începuturile tale aici, în România. Mi-ai spus că ai venit prima dată în 2018, că ți-a plăcut foarte mult. Cum a fost și de ce te-ai decis să rămâi definitiv aici, în România?

Carina Wei Yun Chen: Ok, bună tuturor, sunt Carina. Prima dată când am vizitat România, Brașovul, am simțit că energia acestui oraș este atât de bună! Atunci cred că era vară, temperatura era, de asemenea, perfectă pentru mine și am simțit, cel mai important, că oamenii de aici sunt foarte prietenoși și foarte amabili, dornici să mă ajute, chiar dacă nu vorbeau engleză. M-am simțit foarte binevenită și am avut sentimentul că, oh, aici sunt în siguranță, este pace, iar energia m-a făcut să mă simt foarte confortabil. Mă plimbam pe strada Republicii și mă uitam la terasele vechi, toată lumea stătea la masă, bea, vorbea și păreau atât de fericiți. Și m-am bucurat foarte mult de acea energie. Apoi, chiar și pe stradă, oamenii te văd și îți spun Hei, salut!, chiar dacă nu te cunosc. Dar acest sentiment a fost uimitor pentru mine. Așa că m-am gândit că vreau să locuiesc aici, am luat o decizie și m-am întrebat cum aș putea locui aici?. Și am căutat și m-am gândit Oh, nu au niciun magazin de bubble tea în oraș în acest moment! Așa că m-am gândit că pot aduce băutura pe care o iubesc cel mai mult din țara mea. Acesta a fost începutul ideii mele. Mi-am făcut un plan în aproximativ șase luni, iar după aceea m-am întors la Brașov în 2019 și am început afacerea.

MS: Mi-ai povestit despre afacerea cu bubble tea, dar ai spus că la început a fost puțin dificil. De ce?

CWYC: Oh, pentru că în cultura românească, nu beți ceai în mod obișnuit. Mulți români mi-au spus bem ceai când suntem bolnavi! În cultura mea, bem ceai în fiecare zi pentru a ne menține corpul echilibrat, sănătos. Așa că, atunci când am deschis magazinul de bubble tea, nu era în această locație din centru. Era puțin mai departe de centru. Și nimeni nu prea voia să încerce. Așa că a fost destul de dificil. Dar la momentul respectiv, aveam în zonă o manageră de marketing. Ea m-a ajutat să organizez un eveniment, un eveniment de bubble tea la un liceu. După aceea, elevii de liceu au aflat despre bubble tea și m-au ajutat să distribui, au postat pe internet, pe Instagram, pe TikTok. Și după ce mai mulți oameni au aflat de mine, acesta a fost cel mai emoționant lucru pentru mine, pentru că au încercat să mă ajute.

MS: Și a fost un impact mare pentru afacerea ta, acest social media.

CWYC: Da, da, da. Dar este cu adevărat uimitor pentru mine. Și de câțiva ani, afacerea funcționează perfect.

MS: Deci ești mulțumită, este în regulă sau trebuie să îmbunătățești mai mult pentru a fi mai bine?

CWYC: Trebuie să îmbunătățesc mai mult. Cea mai dificilă perioadă a fost pandemia. La patru luni după ce am deschis, a venit pandemia. Deci, știi, a trebuit să-mi închid afacerea. Și, în mare parte, trebuia să supraviețuiesc, dar totuși, trebuia să mă gândesc mai mult. Ce pot face în acest sens? Așa că, după aceea, am decis să schimb locația în centru. Da, pentru că trebuia să fac mai mulți oameni să afle de magazinul meu. Și să poată veni ușor la magazinul meu să vadă sau să încerce. .

MS: Deci primii doi ani au fost foarte dificili.

CWYC: Da. Primii doi ani au fost dificili. Da, da. Este foarte dificil.

MS: Ok.

CWYC: Dar apreciez că vechii mei clienți au încercat să mă ajute. Au încercat să facă poze, să le

distribuie pe Instagram, să vorbească cu prietenii lor. Acestea sunt cele mai uimitoare lucruri pentru mine. M-au ajutat gratuit pentru că mă plac. Le place felul în care fac lucrurile. Așa că apreciez foarte mult.

MS: Și le place ceaiul, sunt sigur.

CWYC: Le place ceaiul. Da, fără ei, nu cred că magazinul meu ar fi putut supraviețui șase ani. Nu, toți clienții mei m-au ajutat. Toți localnicii care au vizitat, care au văzut că am probleme, au făcut tot posibilul să mă ajute. Asta este uimitor.

MS: Ai clienți nu doar din Brașov, sunt și turiști care vin aici și îți vizitează magazinul, nu?

CWYC: Da, chiar mă roagă, spunând Hei, Carina, ai putea deschide și în București? Venim de acolo în fiecare săptămână! Cel mai frumos lucru pe care îl știu este că, atunci când ajung în Brașov, primul lucru pe care îl fac este să vină la Sakura Bubble Tea. Da. Și apoi să-și cumpere băutura și să se bucure de zi. Și mulți oameni, de exemplu, vin de doi ani din Timișoara, din Iași. Vin din fiecare țară diferită pentru că iubesc băutura mea. Acesta este motivul, chiar dacă este foarte dificil să supraviețuiesc aici, după pandemie este și mai greu. Dar este puterea care mă face să continui să muncesc din greu, să mențin magazinul aici. Pentru că mă susțin de fiecare dată când vin aici să spună: știi, am venit aici acum trei ani. Și îmi amintesc de tine.

MS: Am venit pentru tine, poate, sau ceva de genul acesta.

CWYC: Sunt atât de fericită. Mă susțin cu adevărat. Aceasta este energia pe care am simțit-o de prima dată, cred.

MS: Ai spus că majoritatea oamenilor te susțin și se poartă frumos cu tine. Dar spune-mi, ai avut vreo experiență neplăcută cu unii brașoveni sau turiști, cum te-au primit la început când ai venit aici în Brașov?

CWYC: Cred că sunt destul de norocoasă. Nu am avut parte de lucruri cu adevărat oribile, dar cu siguranță am avut. De exemplu, la început, oamenii nu te apreciază. Eu nu vorbesc română. Spuneau: oh, de ce nu vorbești română, deși ai o afacere aici? Și nu le pot răspunde la asta. Spun doar îmi pare rău, pentru că este adevărat. Pentru că, știi, vreau să locuiesc aici, ar trebui să învăț. Dar la început, engleza mea nu era bună, așa că trebuia să învăț ceva ce puteam înțelege. Sau, uneori, încercau să mărească prețul și să-mi ceară un preț dublu. Trebuie să plătești pentru că știu că nu ești român. Nu știi cât costă. Da, da, foarte bine. Și după ce am învățat, a trebuit să găsesc un prieten român care să mă ajute să sune pentru a întreba prețul. Așa că, după aceea, am învățat și, treptat, trebuie să înțelegi..

MS: Deci, ai un prieten din România care te ajută sau un prieten din Taiwan pe care l-ai adus aici?

CWYC: La început, nu am avut niciun prieten. Dar trebuie să-i mulțumesc celui care lucrează la o firmă de contabilitate. Îl cheamă Ovidiu. El m-a ajutat cu toate actele de la început. Ceea ce este foarte important. Da. Și a găsit o soluție. A găsit oameni care să mă ajute, în special cu actele. Și apoi, chiar și când am importat produse din Taiwan, sunt o mulțime de documente pe care trebuie să le pregătești. Vămuirea. O mulțime de lucruri. A făcut tot posibilul să mă ajute gratuit. Așa că m-a ajutat să rezolv problema. Deci, spun că sunt norocoasă că la început am avut ajutorul lui. Dar el nu mă cunoștea la început. A spus doar: oh, Carina, ideea ta este foarte bună. Voi face tot posibilul! Aceasta este o mentalitate pe care nu am întâlnit-o niciodată în Taiwan în legătură cu aceste lucruri. Dar el m-a învățat ce înseamnă dragostea. Ce înseamnă ajutorul. Așa că am învățat de la el. Și, de asemenea, apreciez tot ce a făcut. Da.

MS: Spune-mi câteva lucruri, cum te-ai adaptat. Nu în special la afacere. Cum te-ai adaptat aici. Ca persoană venită în Brașov. Ce îți place în Brașov, vremea, oamenii, orașul? Ce părere ai despre oraș? Nu știi, experiența culturală aici în Brașov. Cum a fost pentru tine?

CWYC: Prima dată când am călătorit, m-am plimbat pe stradă. Asta spuneam la început. Oamenii salută. Da. Da. Am fost șocată. Șocată! Așa ceva nu se întâmplă în Taiwan. Nu, nu, nu. Noi suntem reci, mergem pe stradă și suntem ocupați. Știi, suntem mai rapizi. Ne grăbim. Dar aici, ritmul este foarte lent. Lent. Te bucuri de moment. Și oamenii pur și simplu spun Hei, salut!. Și mai ales când stai la o terasă, chelnerul va spune: Oh, îmi place părul tău! Îmi place machiajul tău!. Chiar dacă nu te cunosc. Da. Pur și simplu apreciază. Da. Când văd lucruri bune, le spun. Dar nu este în cultura noastră. Noi nu spunem ce simțim. Dar în România, simt că atunci când le placi, spun: Hei, îmi place, îmi place rochia ta! Este uimitor pentru mine. Simt că, wow, sunt atât de amabili. Spun doar un cuvânt

și îmi fac ziua mai bună. Da.

MS: Și acesta este unul dintre lucrurile care îți dau energie, știi?

CWYC: Da. Așa că simt că diferența culturală este foarte mare. Ne este rușine să spunem te iubesc sau ceva de genul. Dar în România, oh, Doamne. Ei, pur și simplu, spun te iubesc! Chiar și copiii spun: Pot să fac o poză cu tine? Pot să te îmbrățișez?. Și mă simt plină de dragoste. Da. Acesta este motivul pentru care nu obosesc niciodată să stau aici. Chiar dacă am multe probleme cu afacerea, cu documentele, cu totul. Chiar dacă rămân fără bani. Încă încerc să rămân aici pentru că simt că oamenii îmi dau energie. Și pentru mine, aceasta este realitatea, este viața. Trebuie să trăiești cu dragoste. Așa că am învățat de la România cum să arătăm dragoste unii altora. Da, da.

MS: Și românii sunt mai prietenoși decât în Taiwan, să zicem, nu?

CWYC: Da. Chiar și vecinii mei de acolo, ok, nu ne cunoaștem, dar când ne vedem în bloc sau pe scară, vor spune: Hei, salut! Este șocant. Da, sunt șocată. La început, chiar mă străduiam să spun Salut! Acum, este natural. Văd pe toată lumea și spun: Hei, salut!. Este uimitor. Da. Chiar dacă nu vorbesc engleză. Chiar, așa cum spuneam, odată eram în stația de autobuz, mă uitam la automat, cum pot să cumpăr biletul? Da. Și o doamnă de vreo 60 de ani, ceva de genul, vorbea română, mă întreba: Ai nevoie de ajutor? Nu înțelegem. Dar a făcut tot posibilul să mă ajute. Exact. A încercat tot ce a putut. Da. Și asta m-a surprins. Este atât de surprinzător. Este ceva, nu știu. Pur și simplu, mă simt atât de mișcată și apreciez că au făcut aceste lucruri pentru mine. Da.

MS: Spune-mi, ce îți place în Brașov? Nu știi, arhitectura, Biserica Neagră, sau ceva ce îți place foarte mult. Ce faci în timpul liber? Vizitezi ceva, te relaxezi undeva aici în Brașov?

CWYC: Îmi place vremea de aici, clădirile, priveliștea, chiar și strada, este foarte curată. Cred că primăria face o treabă foarte bună pentru a menține acest oraș. Pe stradă nu este gunoi, este atât de curat, așa că îmi place să mă plimb când am timp liber, să merg pe munte să văd, pentru că este foarte aproape de tot. Așa că îmi place priveliștea de aici, îmi place temperatura. Chiar și iarna, încă mă bucur, pentru că este frumos, ninge, în țara mea nu ninge.

MS: În Taiwan nu ninge.

CWYC: Da, deci pentru mine, este ca o imagine, ca un vis. Așa că mă bucur și cred că priveliștea, toți oamenii, sunt conectați. Așa că, pentru mine, iubesc cel mai mult oamenii de aici și priveliștea, și cred că și clădirile, pentru mine, sunt foarte frumoase. Da.

MS: Și îți place vreun obiectiv turistic? Sau poate Poiana Brașov, ai vizitat-o? Sau munții... îți plac?

CWYC: Muntele, îl iubesc cel mai mult, da, da, pentru că mă face, când sunt stresată, să mă relaxez mai mult, pentru că este aproape de natură, mă face să simt că îmi recapăt energia. Când nu știu ce să fac, am multe griji... dar când merg pe munte, simt, ok, cred că îmi recapăt energia și pot continua să fac ceva, da.

MS: Încerci să schiezi iarna sau nu? În Poiana Brașov sau nu?

CWYC: Nu pot, nu am talent la schi. Da, dar am încercat de două ori, nu sunt foarte bună la asta, dar da, sunt foarte fericită, suntem foarte aproape, doar cu autobuzul putem ajunge acolo.

MS: Exact, exact.

CWYC: Este, pur și simplu, foarte norocos! Acest oraș are totul, în opinia mea, acest oraș are totul, are mall, are cinema, are un centru vechi foarte frumos... dar iarna poți schia, iar vara te poți bucura pe strada Republicii, să bei o bere, ceva, și temperatura este bună, da.

MS: Ai încercat viața de noapte, cluburile de noapte? Sau, nu știi, după ora 22:00, când te relaxezi și îți place și asta...

CWYC: Da, a fost foarte incitant și toată lumea a simțit, așa cum spuneam, nu le pasă de ce dansezi împreună și răspund, se bucură unii de alții, nu te deranjează foarte mult, doar se distrează și da, am încercat viața de noapte din Brașov, nu foarte mult.

MS: Da, dar nu știi, în weekend, sau nu știi.

CWYC: Da, în weekend, dar de cele mai multe ori, când am o zi liberă, încerc doar să mă bucur de oraș singură, să mă plimb, sau să merg la o cafenea, sau să vizitez un magazin, de exemplu. Au magazine tradiționale, cu produse cu lavandă, ceva de genul, mă bucur de aceste lucruri și vreau să văd ce fac ei în mod normal pentru a-și vinde produsele... și pentru că aceasta este diferența culturală, mă bucur, da.

MS: Spune-mi, în 2018, de ce ai ales Brașovul și, de asemenea, de unde ai auzit despre Brașov,

când ai venit prima dată? De ce?

CWYC: Este o poveste foarte specială.

MS: Da, te rog.

CWYC: Pentru că am locuit în Marea Britanie timp de doi ani și mi s-a terminat viza de muncă și am încercat să călătoresc în Europa de Est, pentru că nu am fost niciodată în această parte. Așa că încercam să găsesc locuri precum Viena și Budapesta.

MS: Da, din Ungaria, da.

CWYC: Da, și la acel moment, aveam un prieten român, ne-am cunoscut pe internet, și el a spus: Știi, țara mea este atât de frumoasă, trebuie să o vizitezi! Și am simțit că, da, de ce nu? Pentru că nu știam ce înseamnă cultura românească... El locuia în Sibiu, și am căutat pe Google..., oh, Doamne, este atât de frumos! Frumusețea este pur și simplu diferită de Europa de Vest, este pur și simplu diferită, stilul este diferit, așa că am spus, ok, hai să o fac! Și am vizitat aici. Și mi-a spus că cel mai bun oraș care îi place este Brașovul. Așa că mi-a recomandat să vizitez aici, și l-am ascultat să vin aici, și da, m-am îndrăgostit în prima zi.

MS: Și ți-a luat doar un an să te stabilești, de la prima vizită, să te stabilești aici, doar un an, în 2019 ai venit pentru a rămâne.

CWYC: Doar șase luni, cred.

MS: Șase luni, oh.

CWYC: Da, da.

MS: Deci ai făcut-o repede, să zicem.

CWYC: Da, sunt genul de persoană care planifică totul repede, pentru că dacă întârzii prea mult, voi renunța. Și mă gândesc, ok, sunt gata! Și planific, și caut toate informațiile, și, după, pur și simplu vin, spun, ok, voi veni aici să găsesc o soluție, să găsesc oameni, să găsesc un avocat! Dar la început, trebuie să spun, România, în ceea ce privește informațiile despre acest tip de afacere, nu este ușor de obținut. Chiar și viza mea, viza de muncă, vreau să aplic, nu este ușor de știut. Chiar și când am fost la imigrări, să întreb, nu îți pot spune exact detaliile. Multe lucruri, trebuie să petrec timp să aflu sau să plătesc pe cineva care este profesionist, dar, de asemenea, trebuie să-l găsești la acel moment. Am încercat să-mi obțin viza de muncă timp de opt luni. Da. Este un timp foarte lung. Da. Deci, pentru mine, este cel mai dificil. Chiar și pe site, nu poți vedea toate informațiile.

MS: Asta este pentru că am vrut să te întreb despre problemele pe care le ai aici în România. Deci, aceasta este una dintre problemele cu documentele, cu actele pentru străini.

CWYC: Da. Este, este foarte dificil. Foarte dificil. Nu știi, chiar nu toată lumea știe. Deci, chiar dacă întrebi un avocat, ei spun: nu știu. Deci, asta este, pentru mine, ceva ciudat, pentru că în Taiwan, avem fiecare detaliu pe site. Dacă ai nevoie de ceva, au mai multe detalii și au oameni care îți răspund la telefon pentru a te asculta. Dar aici, nu am putut găsi.

MS: Este foarte dificil. Este și problema limbii, crezi sau nu?

CWYC: Limba, de asemenea, desigur! Problema mea este că nu vorbesc română, desigur, sunt străină.

MS: Și ei nu vorbesc engleză, poate.

CWYC: Da, da, da, da.

MS: Pentru că aceasta este o problemă mare pentru autorități, cei care se pot ocupa de tine, trebuie să vorbească engleză și asta nu se întâmplă.

CWYC: Da, adevărat. Și, de asemenea, vezi, dacă pui informațiile pe site, nu? Da. Nu trebuie să mai răspundă la telefon.

MS: Exact.

CWYC: Nu au făcut-o. Chiar dacă au schimbat ceva, nu au actualizat informațiile. Deci, de fiecare dată când mergem acolo, trebuie să pierzi timpul să faci asta, asta și asta.

MS: Exact.

CWYC: Și uneori, documentul deja expiră, trebuie să aplici din nou. Deci, o mulțime de lucruri te fac să simți că este dificil, în special viza. Știi, viza, trebuie să ai dreptul de a sta aici cu viza.

MS: Exact.

CWYC: Dar dacă aplic pentru viză, am o problemă, nu pot sta aici. Deci, la început, m-am întors în Taiwan de două ori, pentru că viza mea nu era gata încă. Nu a fost aprobată încă. Deci, acesta este cel mai dificil lucru, cred, din perspectiva mea de proprietar de afacere, acesta este cel mai dificil

lucru pe care l-am avut de la început. Și nu am putut găsi pe nimeni. Chiar și Ovidiu a încercat să mă ajute, a găsit pe cineva, dar nu a putut găsi cu adevărat. Da. Da.

MS: Deci, dacă ar fi să transmiți un mesaj autorităților, să simplifice lucrurile pentru străinii care vor să stea aici? Pentru că nu ajută foarte mult, poate, sau nu este suficient ce fac autoritățile pentru străini...

CWYC: Da, da, da, da, da. Asta este, da, cred că mulți oameni, de asemenea, au aceeași problemă, exact.

MS: Da, da. Am întâlnit o altă persoană, exact, au aceeași problemă. De cât timp ai viza acum? Pentru cât timp?

CWYC: Îmi reînnoiesc viza de muncă în fiecare an.

MS: În fiecare an.

CWYC: Și, pentru că am viză de muncă, mi-o dau doar pentru un an pentru reînnoire, pentru că este legată de afacerea mea.

MS: Da, da, da.

CWYC: Da. Deci, vezi, trebuie să aplic pentru toate documentele.

MS: Deci, este puțin mai ușor, pentru că ai o afacere, pentru că dacă nu ai avea o afacere, ar fi foarte dificil să stai aici, aproape imposibil, cred.

CWYC: Cred că este imposibil, imposibil, nimeni nu poate face asta. Sau găsești o companie care să aplice pentru viza ta.

MS: Da.

CWYC: Da, dar la început, nu vorbesc română.

MS: Exact.

CWYC: Și, de asemenea, aici nu sunt prea multe companii unde se vorbește doar engleză. Deci, de exemplu, dacă cineva din Japonia vrea să lucreze aici, este aproape imposibil, pentru că nu au o companie aici care să îți permită să vorbești doar engleză. Da. Da.

MS: Mi-ai spus despre Ovidiu, că te ajută foarte mult. Ai prieteni români? Nu știi... poate ești prietenă cu el sau petreci timp aici în România cu altă persoană, ai pe cineva?

CWYC: Nu, aproape toți prietenii mei români sunt clienții mei.

MS: Înțeleg. Deci, clienții tăi devin prieteni, nu?

CWYC: Da. Da, foarte frumos. Le place, gen oh, Doamne, iubesc asta! și începem să vorbim, am fost foarte surprinsă, este foarte special, o clientă, vine mereu cu iubitul ei, și într-o zi spune: „hei, Carina, pot să te întreb ceva? Pot să fiu prietena ta?”

MS: Oh, foarte frumos.

CWYC: Pentru că simt, ei bine... asta este foarte special pentru mine, pentru că vor să mă înțeleagă mai mult. Ea spune de fiecare dată când vorbim aici, ne bucurăm atât de mult să vorbim cu tine, așa vrea să putem bea o cafea. Spun da, da, putem face asta! Și chiar am făcut-o. Și apoi uneori gătim, de exemplu, mâncare caldă la ea acasă sau o invit la petrecerile mele de acasă să guste mâncare specială, așa că m-am conectat cu ei, pentru că magazinul meu atrage oameni care iubesc cultura din Japonia, Taiwan, și ne împrietenim. Așa ne cunoaștem mai ușor, pentru că iubim lucruri similare.

MS: Deci, nu poți spune că aici, în România, a fost o persoană care nu te-a vrut aici. Toată lumea a încercat să fie prietenoasă cu tine aici, în România.

CWYC: Da.

MS: Nicio persoană nu a vrut să fii aici sau s-a purtat ciudat cu tine sau ceva de genul acesta. Nu ai avut o astfel de experiență.

CWYC: Majoritatea oamenilor sunt prietenoși. Cred că 99% sunt prietenoși.

MS: 99, este un procent mare.

CWYC: Da, da, nu știu... Am auzit de la niște prieteni că ei nu au avut experiențe ca mine, așa că spun că sunt norocoasă.

MS: Dar tu nu ai avut această experiență, pentru tine a fost în regulă?

CWYC: A fost în regulă, da, pentru mine, nu, nu văd partea negativă, poate există un 2% de oameni care nu m-au primit bine. Da. Dar aproape toți oamenii, chiar dacă știu că nu vorbesc engleză, încearcă să vorbească română sau folosim telefonul pentru a ne ajuta.

MS: Da, exact, exact.

CWYC: Pentru că acum, chiar și în zona în care locuiesc, la Lidl, casierii încearcă să mă ajute. Mă

întreabă de ce am nevoie. Chiar și paznicii încearcă să mă ajute. Nu simt că nu sunt binevenită.

MS: Da, este foarte frumos, foarte frumos. Care sunt marile diferențe între cultura taiwaneză și cultura românească? Ceva ce este foarte diferit, complet diferit.

CWYC: Pentru mine, o mare diferență este modul în care vorbești cu oamenii. Da. Aici, simt că sunt foarte simpli, foarte sinceri. Îți spun pur și simplu ce le place, spun direct: oh, asta este bun, mă simt ok. Este un mod direct de a-și exprima sentimentele, dar în cultura mea, ne ascundem mult. Sau nu încercăm să spunem te iubesc, îmi plăci... Sau rochia ta este atât de frumoasă! Nu obișnuim să spunem, poate ne place, dar...

MS: Sau poate în familie sau între prieteni.

CWYC: Chiar și în familie, pot spune că nu i-am spus niciodată te iubesc tatălui meu. Nu i-am spus niciodată asta tatălui meu. Dar aici, ei spun asta în fiecare zi. Da. Deci aceasta este cea mai mare diferență pentru mine. Da.

MS: Încerci să aduci aici familia ta? Nu știi, tatăl tău...

CWYC: Încerc, dar în timpul pandemiei nu am putut.

MS: Pandemia, da.

CWYC: Da... și, după, tatăl meu a decedat. Deci, nu mai poate. Și aș vrea, dar nu mai poate. Deci este lucrul dificil, locuiesc aici, familia mea este în Taiwan, dar îmi place viața mea aici. Dar nu putem fi împreună pentru că ei se bucură de viața lor acolo.

MS: Exact.

CWYC: Și aici, cu siguranță, cum vezi mâncarea, nu ar fi obișnuiți.

MS: Exact.

CWYC: Și nu au prieteni aici. Deci, o altă parte dificilă este că familia mea nu locuiește aici. Dar eu locuiesc aici și iubesc viața pe care o am aici. Dar familia mea din Taiwan nu poate sta cu mine.

MS: Te rog, spune-mi care sunt planurile tale de viitor? Vrei să stai aici mai mulți ani sau pentru totdeauna? Nu știi, aici în România, te gândești să te întorci în Taiwan? Care sunt planurile tale?

CWYC: Planurile mele... încă vreau să stau aici poate încă 10 ani, cât de mult voi dori. Dar sunt lucruri... vreau să aduc aici mai multe produse diferite, știi, din culturi diferite precum Japonia, Coreea, China, Taiwan. Sau vreau să fac mai multe lucruri diferite aici. Dar ceva ce nu este deloc ușor este că nu am cine să mă ajute. Și este dificil să instruiești pe cineva în care poți avea încredere deplină.

MS: Exact. Încrederea este foarte importantă.

CWYC: Da! Și aceasta este cea mai mare problemă de la început și până acum. Nu am putut găsi un angajat stabil care să mă ajute. Și asta este problema. Chiar vreau să fac un plan să aduc mai multe lucruri, de exemplu, din țara mea.

MS: Da, din cultura ta să aduci aici.

CWYC: Da, da, chiar vreau, pentru că realizez că nici în Brașov nu sunt prea multe.

MS: Deci, în general, românii le place cultura taiwaneză sau cultura pe care o aduci. Ei primesc foarte bine cultura taiwaneză. Ce încerci să aduci?

CWYC: Da, da. Și sunt fericiți să împărtășească cultura cu tine. Dar la început, trebuie să aibă încredere în mine mai întâi.

MS: Exact.

CWYC: Știi, le este cam frică să încerce ceva ce nu cunosc. Da. Dar când au încredere în mine, și după ce le ofer totul, pur și simplu le place. Da. Da. Da.

MS: Ai un sfat final pentru oamenii care vin în România? Sau ce recomanzi României? Primul lucru, pentru oamenii care vin aici în România să ne viziteze.

CWYC: Cred că să vină aici, să viziteze, nu este doar despre vizitat, trebuie să simtă oamenii de aici. Da. Recomand felul în care mă simt eu... este despre oamenii de aici. Da. Te simți în siguranță, te simți prietenos, și desigur, mâncarea este uimitoare. Apoi, desigur, priveliștea pe care o vezi, ca un munte... sau natura, poți merge mai adânc, în munți, mult. Este atât de natural! Și nu știai că poate fi atât de frumos. Este o priveliște diferită și vei fi surprins, da.

MS: Mulțumesc mult, Carina.

CWYC: Mulțumesc.

Interviu realizat de Marian Stoica - Radio România Brașov FM
Urmărește interviul în format video [pe site-ul proiectului](#)

Tunis

Tunisia

Te simți acasă acolo unde simți că ai rost, simți că faci ceva, construiești ceva și ești apreciat în momentul și în locul în care ești.

Sabri Jari (Tunisia)

Adelina Tocitu: Astăzi ne aflăm la Ește, unul dintre locurile frumoase din capitală, în Centrul Istoric, și vreau să vă prezint un campion. Sabri Jari este multiplu campion în competiții naționale și internaționale și arbitru de natație. S-a născut în Tunisia, iar din 2011 România este a doua casă pentru el. Avea 24 de ani când a hotărât să vină aici pentru studii și a rămas. A urmat în România un master cu predare în limba franceză la Universitatea de Educație Fizică și Sport, a învățat rapid limba română de la copiii pentru care era instructor de not și, când credea că o să plece înapoi în Tunisia, s-a ivit ocazia de a-și continua studiile în România, pe care le-a finalizat între timp. Sabri Jari deține titlu de doctor în științele motricității umane și un brevet federal de formare, calificativ ce-i conferă competențele pedagogice necesare pentru a fi un antrenor de elită. Este asistent universitar la Facultatea de Educație Fizică și Sport din cadrul Universității Spirul Haret și directorul sportiv al centrului Premium Wellness din București. Bun găsit!

Sabri Jari: Mulțumesc pentru invitație!

AT: Îți mulțumesc pentru că ne-am reunit astăzi la Ește, pentru că avem această discuție și pentru că vorbim în limba română.

SJ: Română, da.

AT: Să începem! Aveai 24 de ani când ai venit în România, doar ce absolvisei facultatea, terminasei studiile de licență în Tunisia. Care a fost primul tău gând când ai venit aici, în România?

SJ: Primul meu gând... Sincer, am venit pentru studii. Adică eram concentrat pe facultate. Terminasem licența în Tunisia, am venit aici să continui master și să plec. Sincer, mi-a plăcut. Mi-a plăcut viața de zi cu zi, cotidianul în România. Și mi s-a oferit șansă de a continua studiile și de a face doctorat în continuare în România. Și atunci am și rămas.

AT: Care au fost primele diferențe pe care le-ai simțit când ai venit aici? Aveai 24 de ani, erai foarte tânăr.

SJ: Exact. Diferențele nu au fost așa majore. Cea mai mare, așa pot să spun, clima. Da, am simțit un pic o diferență acolo. A fost diferența asta culturală, că totuși vin din altă cultură și a fost diferit. Nu era la fel ca în Tunisia. Dar m-am adaptat ușor.

AT: Care au fost primele lucruri care te-au impresionat aici, la noi? În București, pentru că în București ai venit.

SJ: În București, da. În București, sincer, am fost la facultate. De la cămin nu prea ieșeam. Eram concentrat să continui studiile și să le termin și să fiu... să am masterul respectiv și apoi să plec acasă. Și nu eram curios să văd țară, să mă duc, să mă plimb, să mă uit, să intru, să mă interacționez cu oameni. Am fost un pic rezervat, să zicem așa, la început. Și am fost concentrat pentru ce am venit.

AT: Mai apoi ai vizitat România? Ce ți-a plăcut cel mai mult?

SJ: Mi-a plăcut la munte. Am fost în Brașov, mi-a plăcut Maramureș. Am urcat până Maramureș sus, acolo în nord. Cultura în care e diferită de la un oraș la altul. Și da, am vizitat. Am vizitat mai multe locuri în care am rămas impresionat.

AT: Spuneai că nu ai avut dificultăți de adaptare, că ai reușit să te integrezi ușor. Și mai spuneai, când am stat noi de vorbă, că te-au ajutat foarte mult copiii. Tu ai fost instructor de înot, ești în continuare instructor de înot și directorul sportiv al unui centru de performanță din București. Și te-au ajutat copiii foarte mult. De la ei ai învățat și limba română.

SJ: Eram frustrat la început, sincer. Adică, veneam dintr-o țară în care am studiat franceză, vorbind limba arabă. Când am venit aici, nu știam niciun cuvânt în limba română. Și era un pic frustrant. Adică nu puteam să comunic cu oameni, nu puteam să comunic! Și, în același timp, voiam să mă integrez în societate și să fac ceva util și să construiesc ceva. Fără limba română, nu puteam să fac asta. Mi s-a oferit atunci un loc de muncă să lucrez cu copiii și căutam între copiii cine știe un cuvânt

în franceză și combinam franceză-română și ieșeam cu ceva. Și atunci asta a fost o provocare, nu pot să spun că e o dificultate, pentru a învăța limba română. Și apoi, în momentul când am învățat, pot să spun că s-au deschis niște uși. Pentru că, oricât de competent ești, oricâtă informație ai, dacă nu ai limba natală a țării și nu reușești să transmiți informațiile care trebuie să ajungă la destinație, e dificil.

AT: Ai menționat puțin mai devreme cuvântul competență și am o altă întrebare pentru tine acum. Ești sportiv de performanță.

SJ: Am fost.

AT: Ai fost. Da. Ai fost sportiv de performanță, ai fost medaliat la competițiile naționale și internaționale din Tunisia. Cum a decurs procesul tău de formare aici? În condițiile în care validarea e o condiție pentru reușita ta profesională într-o țară străină?

SJ: Formarea, pot să spun că în licență am fost format într-un fel, ca și un început în Tunisia. N-am venit de la zero în România, din punct de vedere academic. Am terminat licența și apoi când am terminat și master-ul în România... Master-ul, de punctul meu de vedere, fără doctorat, nu e destul, e important ca să continui studiile și să mergi în profunzimea studiilor de specializare. Am reușit atunci să fie lucrurile legate, adică să continui până la capăt, de punct de vedere academic. Dar în același timp, fiind venind din altă țară, primeam ajutorul de la părinți și trebuie să spun stop la un moment dat. Am încercat să mă bazez pe mine și să caut un loc de muncă în același timp ce făceam doctoratul. Deci procesul n-a fost așa greu, dar a fost intens. Licență, master, doctorat... dar, în același timp, trebuie să câștig și viață. Și așa au mers împreună și s-au completat. Fiindcă doctoratul a fost pe științele motricității legat de sport, făcând sport, lucrând cu copiii și cu înotul, a fost pe aceeași linie. Și procesul a mers natural, să zicem așa.

AT: Apropo, că ai menționat teza ta de doctorat și cercetarea pe care ai făcut-o... care este concluzia la care ai ajuns în urma studiului pe care tu l-ai făcut? Care-i noutatea?

SJ: Noutatea e din punct de vedere fiziologic, adică mai mult a fost să confirmăm sau să-i infirmăm o ipoteză. O ipoteză, din punct de vedere al specialității "natație" - era vorba de a confirma, făcând un antrenament pe sprint repetat, dacă avea o influență asupra capacității aerobe. A fost confirmat studiul și asta a fost o noutate. Pentru că, pentru a dezvolta o capacitate aerobă, noi trebuie să lucrăm cu un volum foarte mare și o intensitate mică. În schimb, făcând sprint repetat de mai mult ori, nu mai e acel volum, dar intensitatea e mai mare decât volumul pe care îl făceam înainte.

AT: Pentru că suntem la capitolul educației și pentru că am vorbit puțin și despre teza ta de doctorat, te-aș întreba un pic care ar fi diferențele între sistemul educațional din România și sistemul din Tunisia. Pentru că ești un rezultat al ambelor.

SJ: Exact. Pot să spun, în România a fost sau este un sistem educațional deschis, liber. E bazat pe cercetarea aplicativă. Iar în Tunisia e un fel de clasic, de teorie. Într-adevăr, noi, fiindcă am fost colonizați de francezi, și sistemul educațional e sistemul francez. E aceeași sistem. Pot să spun că s-a completat unul pe altul. Între sistemul de licență și masterul nu s-a simțit o diferență. Nu s-a simțit o diferență să spun că am terminat licența, pun punct și încep de la zero masterul. Nu, a fost o completare, chiar și materiile au fost... Vă dau un exemplu cu biomecanică. Biomecanica a fost începută în Tunisia cu licență, a fost limitată la definiție și atâta. Când a venit aici a fost mai aplicativă, mai cu cercetare, mai calcule. Mergem la niște laboratorii și făceam niște analize. Și atunci a fost un proces legat. Care s-a desfășurat normal, firesc și s-a completat într-un fel sau altul.

AT: Bun, asta legat de partea ta profesională. Dar aș vrea să te întreb, există o comunitate tunisiană în România? Bănuiesc că ai momente în care îți este dor de acasă...

SJ: Într-adevăr, de Tunisia, da. Mi-e este dor de Tunisia, dar comunitatea există. Există, dar cred că e foarte mică. Majoritatea oamenilor care ajung din Tunisia în România ajung pentru studii, nu pentru forța de muncă. Și atunci, eu personal, sincer, am fost concentrat doar pe carieră și am fost concentrat pe ceea ce îmi trebuia mie.

AT: De ce ți-e mai dor? Adică... care e primul lucru pe care îl faci când ajungi în Tunisia?

SJ: Familia, mama, tata, acasă, marea... atmosfera din Ramadan când te duci acolo, pe care nu găsești aici. Și atunci, în perioadele astea, de exemplu, Ramadan, prefer să mă duc, chiar dacă câteva zile, mă duc acasă și mă întorc înapoi. Și atunci, nu las acel dor să fie mai... Să fie prea lung.

AT: Prea adânc și prea lung. Te duci des?

SJ: Hai să zicem de trei-patru ori pe an.

AT: Care e mâncarea ta preferată aici, în România? Mâncare românească.

SJ: Ciorba de burtă, sarmalele... dar mănânc ocazional.

AT: Ai învățat să gătești ceva?

SJ: Românesc nu.

AT: Nu?

SJ: Dar bucătăria internațională, da. Adică am fost nevoit. Fiindcă stăteam la cămin, am fost nevoit, nu puteam să mănânc numai de afară, adică de la restaurante. Făceam singur și mâncam și am învățat. Cred că sunt un bucătar bun.

AT: Sunt convinsă! Ce înseamnă pentru tine acasă în momentul de față? Am spus că România este a doua casă, Tunisia este țara în care te-ai născut, dar dacă ar fi să definești acasă în câteva cuvinte, cum ai defini?

SJ: Cred că e un concept general. Adică nu poate să fie personalizat doar pentru mine. Te simți acasă acolo unde simți că ai rost și simți că faci ceva și că construiești ceva și că ești apreciat în momentul și în locul în care ești. Și atunci te simți acasă, cu oamenii care sunt în jurul tău, cu oameni care te ajută, oameni care creează provocări pentru tine și atunci chiar te simți acasă. În momentul când nu ai lucrurile astea în jurul tău, nu cred că este acasă.

AT: Ce mesaj le-ai transmite celor care vor să vină din altă țară în România pentru studii sau să muncească? Ce mesaj ai pentru ei? Tu ești aici din 2011.

SJ: Singurul mesaj care pot să transmit este să ne focalizăm pe motivul pentru care am venit și să fim serioși în ceea ce vrem să facem. Seriozitate! Să ne concentrăm, să încercăm să evităm toate lucrurile negativă care vin. E inevitabil. Fie că vin din partea oamenilor sau sunt create de noi... sunt niște lucruri pe care ar trebui să luăm în considerare.

AT: Ce le-ai transmite românilor din comunitate? Atunci când avem prieteni care vin din alte țări și care vor să se integreze aici... Ce le transmiți lor? Ce mesaj ai pentru ei?

SJ: Trebuie să lăsăm prejudecăți la o parte. Adică să nu judecăm oameni pe baza locului de unde a venit... pentru că și românul pleacă în străinătate, și românul caută un loc de muncă în alte parte. Cum se simte românul ăla integrat în societate și primit în acea societate, așa vrea și străinul care vine în România să se simtă! Pentru că și în spatele acelui străin e o poveste... A lăsat familie, a lăsat casa, a lăsat totul în spatele lui și a venit pentru un început nou. Și atunci să fim mai flexibili, mai primitori, mai calzi. Românul, dacă l-ai înțeles, l-ai acceptat și l-ai respectat, îți arată căldură.

AT: Ce crezi că ar putea să facă mai bine statul român pentru integrarea cetățenilor străini care vin aici în România? Trecem acum un pic la partea mai formală, dacă vrei.

SJ: Dacă venim din străinătate, limba română nu e o limbă internațională. Când oferim informații sau când oferim accesul la informații... ar fi fost mult mai bine și mult mai ușor pentru străini varianta de a primi acele informații în limba engleză, în limba franceză. Într-adevăr, acum tinerii... generația nouă vorbește în limba engleză, dar, dacă mergem, nu știu, la o instituție a statului, foarte greu să găsim pe cineva în care să comunice și să explice mai ușor. Și atunci informația e un pic blocată undeva. Și asta cred că e singurul lucru în care ar trebui luat în considerare.

AT: Aș mai vrea să-ți mai pun o întrebare legată de profesie. Care este cel mai important lucru pe care l-ai învățat ca profesionist aici în România? Și la studii, și la job? Ce te-a ajutat cel mai mult în cariera ta?

SJ: Răbdarea! Răbdarea, pentru că domeniul nostru e necesar rezultatul și pentru rezultat trebuie foarte multă muncă în spate și trebuie să aștepti pentru acele rezultate. Nu trebuie să renunți, trebuie să continui, adică să mergi mai departe. În momentul când ai pus o întrebare de ce nu merg lucrurile? sau ai apăsă un pic frâna, nu te-ar ajuta să asculti în dreapta și în stânga niște răutăți. Nu, trebuie să ai răbdare, trebuie să ai perseverență și să mergi mai departe. Ca în orice domeniu, rezultate vin mai încolo, nu vin imediat.

AT: Sunt deja 14 ani de când ești în România. Nu-mi place să pun această întrebare unde te vezi peste 5 ani sau unde te vezi peste 10 ani?, dar întrebarea mea este următoarea: Crezi că România va rămâne o a doua casă sau ai alte planuri? Poate, la un moment dat, o întoarcere în Tunisia sau poate o a treia acasă? De ce nu?

SJ: Eu pot să spun că sunt român deja și că acum doi ani mi-am luat cetățenia. Eu cred că planurile sunt pentru România și pentru a continua în România. Ce a mi-a oferit România a fost suficient pentru a reuși și și cred că, de ce nu?, reușitele vor veni și mai mult mai încolo.

AT: Este ceva ce ai schimba în tot parcursul tău până acum? Ce ai face mai bine?

SJ: Nu, pentru că n-am făcut niciun plan. Pentru că am venit și am fost ones,t am fost corect, am muncit și am primit. Dacă făceam planuri, nu cred că mi-e ieșea la fel cum am ajuns acum.

AT: Eu îți mulțumesc pentru că am avut această discuție pentru că te-ai deschis față de noi, pentru că ne-ai împărtășit experiența ta și reușita ta și pentru că România este a doua casă pentru tine.

SJ: Este. Mulțumesc frumos și eu mulțumesc pentru invitație!

intervievat de Adelina Tocitu - București FM

Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Dacă îi respecti pe cei din jur și dacă îi accepți așa cum sunt pe cei din jur, atunci te primește locul, oamenii te susțin și îți fac viața mai ușoară.

Murat Agce (Turcia)

Silvia Pascale: Astăzi, în aburii acestei cafele turcești, îl vom cunoaște pe domnul Murat Agce, este managerul Liceului Teoretic Internațional de Informatică din Constanța, un dobrogean, așa spune, care s-a născut în Turcia, dar care și-a găsit aici, în țara noastră, locul unde și-a întemeiat o afacere, o familie, unde și-a croit un destin. Bună ziua și vă mulțumim că ați răspuns invitației noastre.

Murat Agce: Bună ziua, bine ați venit și dumneavoastră la Liceul Internațional de Informatică.

SP: Cum a început povestea dumneavoastră? Cum ați ajuns în țara noastră? Cum a început totul?

MA: Povestea mea a început în anul 1997. Am venit aici ca student. Prima dată, aveam 20 ani atunci, când am plecat de acasă. Mai întâi am ajuns la Istanbul, până atunci nici n-am plecat la Istanbul. Adică era ceva diferit pentru mine, în străinătate, nici măcar n-am fost la Istanbul. Și, prima dată, am fost la Istanbul, și de acolo cu autocarul spre România, am trecut în Bulgaria. Și era o emoție mare pentru mine, pentru că nici nu cunoșteam limba română deloc, limba engleză era foarte slabă. Și, pe urmă, am luat autocarul, eu am ajuns după 16 ore la Constanța. După ce am ajuns în Constanța, trebuia să mă întâmpine un coleg de-al meu, chiar este pedagog la Liceul Internațional de Informatică, la internat. Deci, după ce am ajuns, aproximativ o oră am așteptat, dar nu venise nimeni. Nici nu știam limba română, limba engleză nu o cunoșteam prea bine. După ce am așteptat undeva, aproximativ o oră, am văzut că un coleg de-al nostru, cu care am făcut cunoștință în autocar, e român, care știa și turcă. Norocul meu că trecea pe acolo. Și am întrebat dacă poate să mă ajute, dar atunci nu aveam telefon mobil. Erau telefoane publice, cu fise... Nici nu știam cum să contactez, nici nu știam limba. Mă rog, colegul cu care am făcut cunoștință în autocar m-a ajutat, am sunat, și colegul care adormise a venit și m-a luat. Adică, povestea mea în România a început cu o aventură pentru mine, ceva de... o amintire a rămas, o amintire neuitată.

SP: Și așa, ați ajuns la Constanța, cu o aventură de neuitat, într-o vreme în care nu existau telefoane mobile, în care comunicarea nu era atât de facilă, și cu toate acestea ați pășit cu dreptul, la Constanța, într-un oraș cu deschidere la țărmul mării, care vă amintea foarte bine de orașul natal, de Samsun, un oraș tot cu deschidere la Marea Neagră. Cum ați interacționat aici cu oamenii din Constanța? Cum a fost să vă faceți prieteni?

MA: Chiar nici nu așteptam eu, chiar a fost foarte ușor. Cum ați spus și dumneavoastră, orașul meu natal, Samsun, un oraș, la țărmul Mării Negre, din partea Turciei. Chiar mă așteptam să fie mai greu, dar a fost foarte ușor, pentru că oamenii de aici, din Dobrogea, chiar sunt oameni înțelegători, pentru că e o diversitate a culturii, trăiesc aici împreună, fără conflicte, fără probleme, în pace. Chiar după aceea am văzut că este un exemplu Dobrogea în Europa, adică nu mai există o zonă, o regiune în care trăiesc 11 etnii, fără probleme, fără conflicte și trăiesc împreună. Am văzut și aceasta, am văzut și căldura aceasta. Am fost primit foarte, cum să zic, am simțit căldura aceea. Înțelegeți că n-a fost greu pentru mine adaptarea în Constanța. Poate că este norocul meu că am ajuns la Constanța prima dată. Deci, a trecut foarte repede și foarte ușor.

SP: Acum, dumneavoastră, vorbiți foarte bine limba română, dar în urmă cu 20 de ani nu știați niciun cuvânt. Care au fost primele cuvinte pe care dumneavoastră le-ați învățat din limba noastră? Și vă rog să-mi spuneți dacă v-a fost greu sau ușor să învățați limba noastră despre care unii spun că ar fi foarte frumoasă și melodioasă. Mulți străini spun asta.

MA: Deci, cum am zis eu, că e norocul meu că am ajuns la Constanța prima dată, adică am fost primit cu căldură. Oamenii de aici erau foarte înțelegători și mai mult decât acesta, oamenii de aici, majoritatea, știau limba turcă. Deci, când greșeam, ei mă corectau fără să mă jignească. Chiar colegii mei de la facultate, niciodată nu m-au jignit. Înțelegeți? Poate au râs puțin, dar m-au și corectat. Deci, n-a fost greu, de a învăța limba română, acolo a fost foarte greu, zic eu, adică n-a fost ușor. Acum mă descurc, adică-mi rezolv toate treburile ușor, dar nu pot spune că vorbesc perfect, dar mă străduiesc, să zic așa. Prima dată, la cuvintele pe care le-am învățat au fost bună ziua, la revedere, ce faci, bine,

dar mi-a fost foarte greu să învăț genurile pe care le aveți în limba română, feminin, masculin, neutru, nu există în turcă. Deci, a fost foarte complicat pentru mine. Chiar acum, uneori mai greșesc, dar continui să învăț. Și colegii mei acum, în jurul meu, tot mă corectează uneori.

SP: Care este cuvântul pe care îl iubiți cel mai mult și pe care îl spuneți cel mai des?

MA: Cuvântul pe care l-am învățat de la un profesor, avea o vârstă, într-o zi, domnul Murat, hai să te învăț trei cuvinte, dar nu o să le uit niciodată. Într-adevăr, când a trecut aproape de 30, dar n-am uitat. Mâine, pâine, câine. Deci a rămas o amintire pentru mine.

SP: Am vorbit despre cuvinte, aș vrea să vă întreb și despre gastronomie. Există ceva în Dobrogea, un preparat care vă amintește de acasă, de zilele copilăriei în care mama sau bunica vă gătea ceva foarte gustos la Samsun în Turcia?

MA: Și, repet încă o dată, e norocul meu că am ajuns la Constanța prima dată pentru studiile din alte regiuni, din Turcia. Nu era norocos ca mine, dar la ciorbă, la sarmale, deci nu era străin pentru mine. Deci, de aceea, m-am adaptat foarte repede și din partea aceasta.

SP: Ați venit în locul potrivit.

MA: Exact, am venit în locul potrivit. Și la momentul potrivit.

SP: Și ciorba tătară vă amintește de acasă, ciorba musafirului. Dumneavoastră ați mâncat ciorba musafirului pentru că turcii și tătarii din Dobrogea sunt foarte generoși și au gătit până și acest preparat.

MA: Exact, exact. Deci, era o ciorbă, tătarii o fac aici, se numește ciorba de nuntă. Chiar mi-a plăcut foarte mult de prima dată. Și mămăliga, cum am zis eu, cu brânză, cu smântână și chiar e un gust pe care îl cunoșteam eu.

SP: De şuberek, ce puteți să ne spuneți? Pentru că tot etnicii tătari, dar și turcii, iubesc acest preparat.

MA: Şuberekul, asemănător aveam și noi. Se numește pide, dar nu este atâta, e micuț, dar la gust e cam același. Deci, ce pregăteau aici tătarii, românii, adică nu era un gust departe de mine. Nu este străin pentru mine. Mi-a plăcut foarte mult și am mâncat, m-am adaptat foarte ușor.

SP: Dacă mă uit în aceste cești și privesc această cafea preparată la ibric, pot spune că dumneavoastră ați fost răsfățat și din acest punct de vedere. Pentru că dobrogenii știu să prepare o cafea turcească exemplară.

MA: Chiar până să vin în România, nu beam foarte multă cafea. Preferam ceai. Știți? Cum beți cafea voi aici, Ceai noi beam până la 10 pahare, 15 pe pahare pe zi. Dar, după ce au trecut vreo 10 ani am început și eu să beau cafea, chiar românească și turcească, acum beau ceai mai puțin decât cafea, pot să zic așa.

SP: V-ați schimbat puțin obiceiurile.

MA: Puțin, puțin, da.

SP: V-ați adaptat la ceea ce ați găsit aici, acasă, în România a doua casă. Cum descrieți țara noastră după 20 de ani de aventură?

MA: Chiar, sincer, România este a doua casă, dar de acum nouă ani, pot să spun că e prima casă pentru mine. Adică m-a primit cu căldură. Oamenii înțelegători... M-am împrietenit foarte repede. Nu mi-a fost greu să mă obișnuiesc cu cultura. A fost limba română puțin grea, dar am învățat și limba română, care e a doua limbă pentru mine.

SP: Dumneavoastră ați venit în Constanța pentru studii. Ați mers la facultate, apoi ați mers în Republica Moldova, v-ați întors la București, dar destinul v-a chemat înapoi la Constanța. Cum ați ajuns să conduceți una dintre cele mai importante instituții de învățământ din Constanța și chiar din Dobrogea?

MA: Pe scurt, povestea mea a început în 97 aici, am făcut în pregătire în română și pe urmă m-am mutat la București să continui studiile chiar la Facultatea de Educație Fizică. După ce am făcut doi ani acolo, apoi m-am transferat în Republica Moldova, în anul 2000, dacă nu greșesc, și am terminat acolo Facultatea, anii 3 și 4 i-am făcut acolo. După ce am absolvit Facultatea din Chișinău, am început să lucrez ca profesor de Educație Fizică într-o școală particulară, adică privată din Chișinău. Chiar am lucrat șapte ani acolo, m-am întors la București la o școală internațională. După ce am lucrat acolo șapte ani, m-am mutat la Constanța unde a început povestea mea. Adică, chiar m-am întors acasă.

SP: Care sunt cele mai mari realizări profesionale ale dumneavoastră?

MA: Cele mai mari realizări importante alături de echipa mea și chiar am onoarea să fac parte din echipa mea. Am construit campusul acesta. E o investiție aproape de 10 milioane. Adică Dobrogea a câștigat o investiție pentru educație, pentru public. Nu mai există, din câte știu eu, o investiție mare pentru educație în Constanța, chiar în Dobrogea. Chiar sunt mândru să fiu parte din echipa mea. Și în timp de 18 luni am construit și 2024 septembrie am deschis ușile pentru elevi.

SP: Un campus foarte important unde mulți părinți optează să-și aducă copiii, în primul rând pentru siguranță. Ce puteți să ne spuneți despre învățământul din România?

MA: Nu pot face o comparație. Într-adevăr este o școală privată, cu o anumită taxă. Dar acum trei ani am făcut un chestionar chiar părinților. Am trimis părinților întrebarea de ce ați ales școala noastră? Și avem succes în România, dar după rezultatele din chestionare nimeni nu ne-a zis de succes, la punctaj. Primul punct, de exemplu, a fost siguranța. Al doilea punct era disciplina. Al treilea punct era relația între profesori-elevi. Al patrulea era activitățile pe care le făceam, extrașcolare. Al cincilea sau al patrulea, nu vreau să mint, era succesul nostru. Deci instituțiile de învățământ private... povestea lor a început tot de la Constanța. În '94 s-a înființat o școală cu 33 de elevi și apoi, a doua școală în București, în '96. A început cu 33 de elevi, acum în prezent, după treizeci de ani în șapte orașe diferite, peste 5.000 de elevi, peste 5.000 de absolvenți! Este o contribuție, zic eu, destul de bună pentru educația din România!

SP: Este foarte interesant faptul că dumneavoastră, în urmă cu câteva decenii, erați pedagog la acest liceu, iar acum ați ajuns să-l conduceți. V-ați gândit măcar vreo clipă, în momentul în care ați plecat din Samsun, că veți avea atât de mare succes?

MA: Da, este întrebare bună. Chiar nu m-am gândit deloc. În anul '97 am venit aici ca pedagog la internatul Liceului Internațional de Informatică, iar peste 15 ani, 20 de ani să mă întorc înapoi ca manager. Chiar nu mă așteptam la așa ceva, dar pentru mine chiar e o onoare! Când am ajuns aici ca tânăr de 20 de ani... iar peste 15 ani vii aici și conduci școala unde erai pedagog. Chiar sunt mândru să conduc școala aceasta chiar și este o onoare mare pentru mine să fac parte alături de colegii mei. Și după ce ne-am căsătorit, chiar într-o lună, am luat-o și am plecat la Chișinău. Am mai lucrat cinci ani și ne-am întors la București, dar soția mea s-a adaptat mai repede, zic eu. Înainte de a veni în România învățase limba română, știa de cultură, adică între Moldova și România nu este o diferență mare... Și după ce am avut trei copii, chiar după ce am ajuns în România, soția a început să meargă la facultate, la Facultatea de Limbă engleză-turcă, chiar a terminat în 2019, și-a luat permisul de conducere în România, a învățat și limba română... La doi ani, după mine, în 2020, a obținut și cetățenia și acum este profesoară de turcă, în Constanța, titular la stat. Deci ea s-a adaptat mai bine decât mine!

SP: Soția născută tot în Samsun, în orașul natal.

MA: Tot în Samsun. Chiar suntem din același oraș, aceleași mahalale, există și în limba română cred, există mahalale, e mai mult un cuvânt pe care îl foloseau turcii... de exemplu bazar, acum e piață... Există și în limba română.

SP: Ați plecat din același oraș, cu aceleași valori și cu aceleași visuri, acelea de a construi ceva împreună. Care este cea mai importantă lecție de viață pe care le-ați predat-o copiilor dumneavoastră?

MA: Cel mai important, întotdeauna, mereu le spun copiilor mei Să nu își piardă rădăcinile! Să se respecte unii pe alții, indiferent de cultură, indiferent de religie, indiferent de culoare... Acum pot trăi și trăiesc în continuare în diferite culturi, diferite etnii... pentru mine este o bogăție și aș vrea și copiii mei să simtă bogăția aceasta! Asta le spun întotdeauna: să fie oameni buni, cu respect pentru toți, adică niciodată nu trebuie să ia în considerare că e altă cultură, altă religie, altă regiune... nu contează acestea, înainte de toate suntem oameni! Așa am învățat eu, așa i-am învățat și pe copiii mei. Poate nu sunteți de aceeași părere, nu gândiți la fel, dar trebuie să respectați. Nu trebuie să acceptați, dar trebuie să respectați.

SP: O vorbă din bătrâni, o vorbă românească spune că ești ceea ce oferi sau cu ce mână dai, cu aia primești. Dumneavoastră în ce vorbă românească vă încadrați cel mai bine? În ce proverb, în ce zicală vă regăsiți cel mai bine?

MA: Ce îmi place foarte mult există și în limba turcă ceva asemănător: oamenii sfințesc locul. Chiar am găsit aici în România, vorbesc sincer, am găsit aici... dacă îi respecti pe cei din jur, dacă îi accepți, nu contează ce cultură, ce religie sau ce stilul de îmbrăcăminte... dacă accepți cum sunt

cei din jur, atunci te primește locul, te susțin oamenii din jur și îți fac viața mai ușoară. Asta e bogăția mea, norocul meu că am ajuns la Constanța, chiar am găsit asta...o esență, știți, diferite culturi... aproape 11 etnii trăiesc laolaltă, fără conflicte. M-a influențat foarte mult asta.

SP: Și v-a îmbogățit, pentru că Dobrogea este un tărâm al multiculturalității, aici așa cum ați subliniat și dumneavoastră sunt foarte multe etnii, avem lipoveni, avem turci, avem tătari, avem armeni, avem evrei sunt oameni diferiți, dar frumoși. Formează un întreg, formează ceea ce are Dobrogea mai valoros și atunci sunteți și dumneavoastră bogat, că aparțineți acestui loc. Suntem și noi la fel de bogați că aparținem acestui loc, că avem rădăcini pe acest pământ dobrogean. Care este cea mai mare dorință a dumneavoastră de acum încolo? Ați trăit frumos două decenii pe tărâmul dobrogean, ce vă propuneți de acum încolo să realizați?

MA: Le propun și copiilor mei și elevilor noștri să fie oameni buni indiferent de religie, de cultură, de culoare... să fie să fie întotdeauna de partea păcii. Să se respecte unii pe alții indiferent din ce cultură face parte, ce religie are, ce culoare are... indiferent de asta să ajute oamenii, să fie cu sufletul curat. Să nu să judece... da, să nu judece! Să asculte mai mult decât să vorbească, le spun asta și elevilor noștri, și copiilor mei: să asculte este un dar.

SP: Dacă un prieten din străinătate vă sună și vă întreabă ce să facă, pe ce drum să o ia, dacă ar fi bine să vină în România și să-și croiască aici o viață, ce i-ați răspunde?

MA: Deci, cum m-am simțit eu chiar de prima zi... sincer, dacă mă sună cineva spun direct: Vino în România! Eu nu așteptam la atâta căldură, chiar dacă vorbești altă limbă sau ai altă cultură, dar există o căldură... eu nu m-am simțit ca străin, am fost primit cu brațele deschise. Mi-am făcut o viață aici mai mult decât în Turcia, am venit când aveam 20 ani, acum am 47 ani, adică am trăit și trăiesc aici mai mult decât în Turcia. Pot să spun că mă simt cetățean român mai mult decât turc și copiii mei chiar așa simt lucrul acesta pentru că au crescut aici, s-au împrietenit aici... Când mergeam în Turcia, de exemplu, după ce treceau trei-patru săptămâni, nu mai mult decât atât, ai mei mă întrebau când ne întoarcem înapoi. Casa noastră e în România!

SP: Puteți să spuneți cu mâna pe inimă că aici, în România, sunteți fericit?

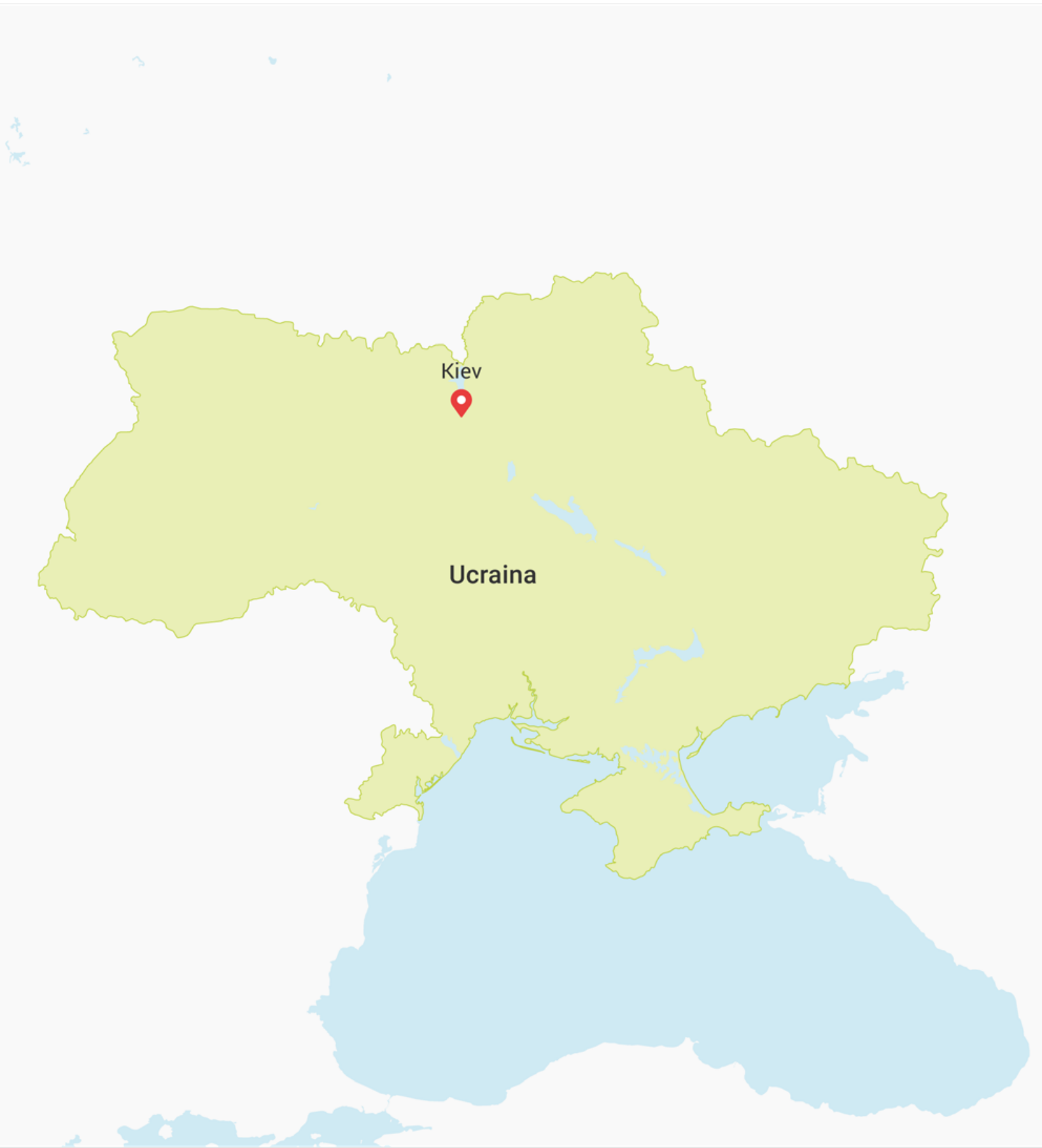
MA: Foarte, chiar foarte, nu exagerez. Chiar și după ce am obținut cetățenia în 2018, chiar sunt un cetățean responsabil, niciodată n-am lipsit de la vot. Odată, odată când eram în America, am telefonat soției: du-te și votează! Credeți, nu mă credeți... dar chiar mă simt mai mult cetățean român decât turc. Oricum, repet, niciodată nu-mi uit rădăcinile și le propun și copiilor mei: rădăcinile, valorile pe care le avem noi niciodată nu trebuie să le uităm! Fără să îți pierzi rădăcinile, poți să accepți orice, nu e problemă, adică nu îți face rău, te face bogat, asta am văzut eu, asta spun întotdeauna și copiilor mei și elevilor noștri.

SP: Ați îmbrăcat vreodată ia tradițională?

MA: Întotdeauna, de exemplu, de fiecare dată, pe 1 decembrie sau la altă sărbătoare, toți profesorii noștri îmbracă ia. Odată am fost în Olanda, ne-am decis să mergem pentru că aveam mulți absolvenți și nu puteau să vină la 1 decembrie... am fost acolo, am închiriat un loc cu vreo 20 de absolvenți care învață la facultate în Olanda și ne-am întâlnit într-un loc, am făcut hora, deci am făcut o petrecere de 1 decembrie.

SP: Foarte frumos, noi vă mulțumim foarte mult pentru acest interviu de suflet, pentru acest interviu sincer, pentru acest interviu transparent, am aflat povestea dumneavoastră o poveste palpitantă care a început cu peripeții, dar a continuat foarte frumos și foarte armonios poate și datorită sufletului dumneavoastră deschis. Vă mulțumim!

Interviu realizat de Silvia Pascale - Radio Constanța
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Eu nu pot să plănuiesc ceva pe viitor mai lung. Într-o zi ți-ai luat ce a încăput într-o mână și ai plecat. Și în mână ți-a încăput mâna copilului...

Nelia Burcan (Ucraina)

Cristina Corocan: Astăzi vă aducem povestea unei femei care a învățat să transforme dorul de casă în arome calde și delicatețuri care adună oamenii în jurul prăjiturilor. Venită tocmai din Ucraina, într-un context greu, Nelia Burcan a ales să rămână la Reșița, unde a deschis împreună cu familia o afacere de suflet, o cofetărie cu rețete din țara natală, dar și reinterpretări locale, într-un oraș de munte din vestul țării. Pentru ea, România chiar a devenit a doua casă. În cele ce urmează vom vorbi despre adaptare, despre curaj, despre diferențe culturale, dar mai ales despre apropierea între oameni, chiar și atunci când vin din lumi aparent diferite.

Bun venit, Nelia Burcan! Prima întrebare ar fi, cum ați ajuns aici, la Reșița?

Nelia Burcan: Ca prin poveste, ca o poveste, pentru că noi chiar n-am știut unde ajungem. Și anotimpul în care am ajuns noi... Era iarna și arăta destul de urât. Nu am știut unde ajungem, pentru că nu cunoșteam România. Doar o dată am trecut prin România, în tranzit, dar așa, doar pe autostradă. Și când am ajuns, am zis Wow! Bine, erau munți, dar, fiindcă nu era verdeață, mi s-a părut... un pic dezolant, trist, și era frig. Și zic Unde am ajuns? Și cu timpul, când a început totul să înflorească, să înverzească, s-a făcut foarte frumos. Chiar aveți o țară frumoasă.

CC: De unde a început povestea dumneavoastră? Unde v-ați născut? În ce localitate din Ucraina?

NB: Noi suntem din regiunea Odessa, orașul Chilia. Bine, noi suntem dintr-un sătuc aproape de Chilia. Un oraș foarte... vechi, cel mai vechi oraș din Ucraina. Și mă bucur că pot să povestesc așa, dar, cum să zic, cauza din care am ajuns în România, nu a fost plăcută. Asta e tristețea din povestea noastră, din călătoria noastră.

CC: Nu avem cum să nu vorbim despre ce v-a determinat să plecați din Ucraina. Și ce v-a făcut să alegeți România? Cum ați ajuns tocmai aici, la Reșița? Și înainte de asta, aș vrea să-mi spuneți ce făceați înainte în Chilia. Cu ce vă ocupați?

NB: Tot cu torturi și prăjituri. Tot în același domeniu. Tot domeniu acesta, da. Aveam o colaborare cu niște magazine și... Tot asta făceam, deci am ceva experiență în domeniul ăsta.

CC: Când s-a întâmplat să fiți nevoiți să plecați de acolo, din Chilia?

NB: Chiar a treia zi după ce a început războiul. Da, în 25 (februarie) am plecat. Și așa s-a nimerit că era și ziua Sofiei, cea mai mică, cel mai mic copil dintre copiii mei. Și a fost așa, o zi foarte tristă. Deși trebuia să fie o zi de bucurie, că i s-au pregătit pentru ea surprize, dar a trebuit să adune hăinuțele și să plece. Și așa am plecat. Dar când am ajuns la vamă, că nu doar noi am plecat, a fost că, undeva, la vreo 20 de ore am așteptat până să trecem vama. A fost atâta lume, foarte multă lume. Mulți copii, mame, care plecau.

CC: Care a fost momentul în care v-ați hotărât? S-a întâmplat ceva deosebit? Era un pericol iminent acolo, în apropiere de Chilia, de localitate?

NB: Da, dacă, într-adevăr, ne uităm în urmă, ne amintim că în primele zile s-a atacat și insula care este aproape foarte de noi. Și în momentul în care s-a întâmplat asta, a fost un apel de la copilul meu, de la fiul meu, că el era militar. Și mi-a spus: Mamă, trebuie să iei fetele și să pleci!

CC: Câți copii aveți?

NB: Cinci.

CC: Să vă trăiască, să fie sănătoși cu toții!

NB: Mulțumesc! Mulțumesc.

CC: Cum se numesc, ce vârstă au?

NB: Cel mai mare e Ian, care anul ăsta face 29 de ani. Și după Ian vine Iana. Iana a făcut 25 de ani. După Iana e Casia. Casia a făcut în decembrie 20 de ani. Deci acum, în decembrie (2025), face 21. Și Eugen, care a făcut 15 aici în România, deja. Și Sofia, care a făcut 13. Cea mai mică. Sofia este chiar aici, în apropierea noastră.

CC: Sofia e aici, da. Ați plecat singură atunci, doar cu copiii. Cu câți dintre copii?

NB: Cu patru. Cel mare a rămas, era căsătorit și locuia în Dnipro, un oraș mare, și era și militar. El

n-a putut atunci să plece.

CC: Cum a fost să lăsați totul în urmă?

NB: Ca printr-o ceață. Noi când am ajuns aici și am început să scoatem din bagaje, ne-am dat seama că în momentul acela, în fuga asta, în stresul ăsta, nu am luat multe lucruri, nu am luat papuci, ceva în plus. Eu le spuneam Nu luați mult, ca să nu avem de cărat multe după noi. Luați ce e mai necesar. Și când am ajuns aici, am observat că nu aveam una sau alta și încet, încet am avut nevoie să le cumpărăm, ce au nevoie copiii.

CC: Practic, atunci când ați plecat de acolo, nu știați unde trebuie să vă îndreptați. N-ați știut pe tot parcursul drumului unde o să ajungeți.

NB: Chiar și dacă ne-a spus domnul acela care a venit și ne-a luat, unde mergem, nu ne-a spus nimic de localitate. De Reșița și unde e Reșița, noi nu știam nimic. Și de la Tulcea au fost ceva kilometri, cred că sunt vreo 800. Tot mergem și mergem, prin România, neștiind unde ne ducem, iar atâta drum până când în sfârșit, am ajuns.

CC: Care a fost primul lucru pe care l-ați făcut aici? Cum vă amintiți acea zi? În afară de decor, care era de luna februarie și vi se părea că este așa un pic trist.

NB: Da, am fost surprinși foarte mult și noi am fost întâmpinați cu multă, multă căldură, chiar după ce am trecut vama. Atâta lume a sărit să ne ofere ajutor. Și la vamă se apropiau de mașină, întrebau Aveți nevoie de apă, de un sandwich? Deci lumea așa, cumva, s-a organizat foarte repede și care aveau nevoie de cazare, îi cazau, iar după aia mergeau mai departe. Noi tot aveam în gând că tot ne invitau din Germania niște prieteni. Dar am stat aici la Cuptoare, o lună de zile la Cuptoare.

CC: Într-un cartier al Reșiței, din apropierea orașului.

NB: Și copiii au început, mai ales fata cea mai mare, să spună: Dar ce facem noi cu ăștia mici? Dar chiar și noi, limba germană nu o cunoaștem, dar aici, în România, suntem cât de cât aproape, este ca și acasă, că sunt asemănătoare și cultura și... Într-adevăr, diferența este mică. Noi toți suntem cu brânză, cu mămăligă, cu sarmale, cu toate astea.

CC: Care a fost primul lucru ce v-a impresionat aici? Sau poate a fost unul care, să zicem, a șocat sau a fost altfel, în sensul negativ?

NB: În sensul negativ... Hai să începem cu pozitivul.

CC: Da. Chiar și de negativ.

NB: N-am întâlnit, așa, lucruri negative. Să zică cineva Dar ce căutați aici? Toată lumea s-a comportat, așa, cu multă înțelegere, cu respect. Eu sunt mulțumită și nu am niciun exemplu negativ. A fost bine. Din toate punctele de vedere.

CC: Așadar, ați ajuns la Cuptoare prima dată. Acolo ați avut, ați stat într-o casă.

NB: Da.

CC: Mai stăteați cu cineva, cu altă familie, sau erați doar cu cei patru copii?

NB: Nu, eram cu familia care ne-a luat. Deci, noi am stat o lună de zile cu ei. Și am căutat ceva să luăm în chirie. Am stat câteva zile și imediat am căutat de lucru și am găsit, m-am angajat.

CC: După câteva zile.

NB: Da, după câteva zile, că nu-i de stat. Nu-i de stat așa, pe spatele oamenilor și te simți cumva prost. Bine, ei cu toată inima, cu tot sufletul, că pentru asta s-au și implicat. Deci, asta a fost o chestie care s-a reușit cu ei, s-au vorbit și așa s-au hotărât să facă lucrul ăsta, să ne primească pe noi aici. Dar noi ne simțeam un oaspete, un musafir, care a venit o zi, două, dar nu o lună de zile. Și suntem mulțumiți, într-adevăr, foarte mulțumiți. Ei au făcut multe pentru noi și mult ne-au ajutat. Și cu copiii, deci chiar nu am ce să zic. Multă mulțumire! Și acum suntem prieteni, vorbim, ne vedem, ne-au ajutat mult și cu angajarea și cu chiria și cu tot, cu tot, cu tot.

CC: Unde ați lucrat prima dată când ați ajuns aici la Reșița?

NB: La Motif. Ca bucătăreasă sau ajutor de bucătar.

CC: Așadar într-un restaurant.

NB: Da, și după aia în alt restaurant, când s-a deschis. Un alt restaurant, da. Am lucrat și acolo. Deci chiar de la deschidere, câteva luni am lucrat la ei. Și după aia am avut nevoie să plec, am avut probleme cu sănătatea și am stat, cred că, vreo lună, am stat acasă. Apoi m-am angajat la o cofetărie.

CC: Între timp, copiii, cum ați reușit să-i integrați aici? Mă refer la nivelul de studiu și cu limba română vă descurcați destul de bine?

NB: Acum, da. Acum mai bine, da. La început, eu doar ascultam, tot ascultam cum se vorbește pe aici. La noi se vorbește mai dificil. Pentru că noi suntem rusificați, toți am făcut limba rusă și noi așa mai avem, cumva... și transformăm cuvântul românesc în rusă. Și la noi se vorbește mai ciudat. Dar copiilor le-a fost foarte greu. Noi, adulții, vorbim mult mai mult română cu părinții, că ei au făcut și română la școală și toate materiile le-au avut în limba română. Eu am făcut rusa, copiii cei mai mari au făcut rusa, cei mai mici au făcut ucraineană și așa s-a format o amestecătură și le-a fost greu, da. Și acum, cred că nu-i prea ușor.

CC: Practic câți ani sunt de când ați ajuns aici?

NB: Deja trei, mergem pe patru. Trei ani și jumătate, aproape.

CC: Începem cu Sofia, că este aici. Ea în ce stadiu este? În ce clasă este acum? Sau ce studii urmează? Și vorbim și despre ceilalți.

NB: Este la Liceul Teologic Baptist, termină clasa șaptea și urmează clasa a opta.

CC: S-a integrat bine?

NB: Nu pot să zic că e perfect, dar sper că-i bine. Sper că-i bine.

CC: Ce ne puteți spune despre ceilalți? Cred că aveți cu ce să vă lăudați.

NB: Da, ceilalți cred că sunt mai bine. Cea mai mare a intrat la facultate și face acum facultatea și în România. În momentul când a trebuit să plecăm din Ucraina, ea a terminat facultatea din Ucraina. Vorbesc de lana. Casia a terminat, cum e aici în România, clasa a 12-a. Și aveam toate actele și a putut să intre la facultate la Timișoara. Și acum termină anul III. Nu-mi vine să cred, sincer, când au trecut trei ani și deja copilul termină și facultatea. Ea este la facultate, la Timișoara, la Facultatea de Arte.

CC: Da, la UVT, la Facultatea de Arte. La foto-video.

NB: Poate în viitor aveți și o un colegă la Radio.

CC: Da, de ce nu! Ar fi minunat. Îi felicităm pe toți pentru aceste reușite, pe care le au. Dacă ar fi să vă adresez această întrebare, ce înseamnă pentru Nelia Burcan acum, acasă, astăzi? A devenit Reșița a doua casă sau este acasă?

NB: Cred că a devenit a doua casă. Cred că a devenit a doua casă și vorbind și cu copiii, mai ales fetele când vin de la Timișoara, așa spun, că vin acasă. Când veniți acasă? le întreb. Când veniți acasă?

CC: În prezent locuiți în Reșița. Cu toții într-un apartament, stați în chirie sau deja îl dețineți?

NB: O, nu. În chirie stăm. N-avem noi cum să cumpărăm ceva. Stăm în chirie. Și noi, și fetele, dacă sunt la Timișoara, tot stau în chirie. Și Ian, copilul mai mare, cu familia lui, tot stă, în alt apartament, în chirie. Ei sunt deja patru și urmează să fie cinci și ei. Și atunci și noi suntem trei, suntem foarte mulți pentru un apartament. Dar și ei sunt o familie. Tuturor le trebuie intimitate.

CC: Să înțeleg că sunteți deja bunică.

NB: Da. Sunt bunică. Nora a născut aici, în Reșița. Așadar, încă două, trei luni și face doi ani aici.

CC: Mulți ani înainte.

NB: Mulțumesc.

CC: Aș vrea să vorbim și despre cum a părut ideea deschiderii acestei cofetării aici, la Reșița. Ați spus că ați lucrat în domeniu, în Ucraina, în același domeniu. Ați ajuns aici, ați fost în anumite restaurante, după care într-o cofetărie. Și cum a apărut ideea? Să deschideți propria afacere? Ați avut mare curaj și vă felicit pentru asta.

NB: Mulțumesc.

CC: Și o spun prin prisma a ceea ce văd aici și ceea ce ați realizat.

NB: Mulțumesc. Dar ideea e de mulți, mulți ani. Asta era ideea și în Ucraina. Dacă nu începea războiul, trebuia să se îndeplinească ideea în Ucraina, în Odessa. Că așa avem în gând, să mă mut cu copiiiăștia mai mici și în Odessa. Și am o prietenă acolo. Am vorbit cu ea să găsim un spațiu. Deja și spațiul l-am găsit. Dar n-am apucat să ajung să-l văd. Am apucat doar să vorbesc cu o doamnă care vindea utilaje, de la o pensiune de la mare. Avea vitrine, frigidere, mese, toate astea. Și eu am vorbit ca să le rețin până în toamnă. Și ei au spus că dacă vii și îmi dai un avans, e bine. Și am zis că mă aduc să văd spațiul, să văd cam cât e de mare, ce utilaje îmi trebuie, și să ajung să dau și un avans. Și n-am mai ajuns. Deci trebuia să ajung în luna martie la ei, să văd de toate acestea. Și n-am mai ajuns, pentru că a început războiul. Am ajuns cu totul în altă parte.

CC: Pentru că așa a fost să fie, să veniți să ne încântați aici papilele gustative cu aceste

prăjituri speciale, pe care le savurăm aici, la cofetăria VanNelli.

NB: Da, da.

CC: De cât timp este cofetăria VanNelli?

NB: Cofetăria am deschis-o în decembrie 2023. Deja avem un an și jumătate.

CC: Cine vă ajută, copiii? Este o afacere de familie.

NB: Da, e o afacere de familie, într-adevăr, pentru că la vânzări stă copilul mai mare, stă Ian și nepotul meu, Vlad. Și în spate mă ajută fratele și cumnata. Deci, într-adevăr, suntem familie.

CC: Aș vrea să nu ratăm momentul și să ne spuneți din sortimentele pe care le pregătiți pentru reșițeni, dar nu numai pentru reșițeni.

NB: Da, nu numai pentru reșițeni.

CC: Cum ați adus aici Ucraina, rețetele din Ucraina? Cum le-ați adaptat și cum v-ați adaptat la rețetele de aici?

NB: La început am zis că nu facem nimic din ceea ce se face aici în zonă. Am zis că nu o să avem savarină, deoarece se găsește peste tot. Și un an de zile, chiar și mai mult, am lucrat doar cu rețetele noastre și rețetele pe care le-am avut eu notate. Tot vin și mă întreabă ce-mi trebuie atâtea agende aici. Pentru a-mi nota diferitele rețete. Cum să nu-mi trebuiască aici la bucătărie? De exemplu, tortul Kiev, care prezintă și capitala Ucrainei, am înțeles că nu prea se face pe aici. Undeva prin București am auzit că, da, e posibil să fie de găsit acolo. Și am mai multe rețete pe care le-am adunat în mulți ani. Iar dacă vine ceva nou mai cumpăr. Sau mai cumpăr un curs, mai fac un curs, ceva, tot așa, să mă ajute să cresc în domeniul acesta.

CC: Care sunt cele mai apreciate produse ale cofetăriei? Aveți un preparat vedetă?

NB: Da, avem. Anul trecut a fost cel mai vândut tort, un Medovik cu banane. Cu asta nu reușeam să facem față comenzilor. Se vindea imediat, mulți întrebau de el. La multă lume le-a fost pe plac Medovikul acesta. Este o rețetă tradițională.

CC: Este din Ucraina, da?

NB: Da, o rețetă tradițională. Ce conține tortul? Unt, miere, ouă, zahăr și toate astea. Dar e o modalitate de preparat la foi. Acolo e secretul. Că sunt mai multe. Și se face total altfel. Noi mai avem, tot cu foi, cu miere, un Medovik, dar e mai complicat, că are mai multe straturi, mai multe gusturi.

CC: Ați ținut legătura și cu alte persoane venite din Ucraina, aici în zonă?

NB: Da.

CC: Vin chiar aici la cofetărie?

NB: Vin aici la cofetărie special să mănânce Medovik. Da. Și nu le văd un timp, de exemplu, lipsesc câteva zile sau o săptămână și după aia apar. Sunt două prietene și ele lucrează undeva pe aici, prin zonă, dar vin la Medovik, la o cafea, la un suc. Dar vin în special pentru tortul ăsta.

CC: Locuiesc chiar aici în Reșița?

NB: Da. Da, locuiesc în Reșița, în cartierul Govândari.

CC: V-ați adaptat și din punct de vedere culinar aici? Și rămânem la domeniul ăsta, pentru că vreau să-mi spuneți ce diferențe sau asemănări ați remarcat între obiceiurile culinare românești și cele ucrainene.

NB: Diferență? Sunt ceva... Sunt ceva... Cum să zic? E ceva diferență. E ceva. Dar, în total, așa, în general, să zic, ne vine și nouă, cumva, pe plac, pentru că regăsim aici: mămăligă, sarmale, chiftele, ciorba cu perișoare. Cam ce se face și la noi. Cred că doar denumirea diferită. Și ce nu se face pe aici, e borșul. E ca o ciorbă, dar cu varză și cu steclă roșie. Asta e tradițional din Ucraina. Și nu se face pe aici.

CC: Din punct de vedere cultural, spiritual, al religiei, cum v-ați adaptat aici? Ați găsit tot așa, asemănări, diferențe?

NB: Asemănări. Nu e diferență. E exact așa ca și în Ucraina.

CC: Mergeți la evenimente, participați la evenimente culturale?

NB: Da, da.

CC: Sau cu produsele cofetăriei?

NB: Anul trecut am fost ca sponsor la fetele care practică gimnastică.

CC: Gimnastică ritmică?

NB: Da, da. Eu știu că se mai organizează tot felul de concursuri. Am participat și la momentul când s-au adunat bănuți pentru o fată care a făcut cancer.

CC: Ați făcut diferite gesturi.

NB: Da, da. Din acestea... Am făcut pentru copii. Ne străduim să fim și noi la curent cu toate, să ne cunoască lumea de bine. Nu numai de prăjituri, dar și din alte puncte de vedere.

CC: Cum vă înțelegeți cu oamenii de aici? Cum ați fost primiți? Din acest punct de vedere, vă simțiți așa ca acasă? Cum sunt băcărenii? Cum v-au primit aici? Cum v-ați integrat în comunitatea de aici?

NB: Vreau să zic că și atunci când am deschis cofetăria a venit multă lume să afle despre noi. Noi deja din 2022, da, și cumva în 2023, aveam ceva mai mult de un an de zile locuiți aici. Și lumea tot venea. Asta-i cartea mea de vizită. Dacă aveți nevoie de ceva, puteți să ne contactați. Nimeni nu spunea nimic rău de noi. Tot lumea venea și spunea: Dacă aveți nevoie de ceva sau de un ajutor sau chiar și de un cuvânt bun, contactați-ne! Nu pot să zic ceva de rău, toți ne-au ajutat.

CC: Inclusiv autoritățile, nu doar oamenii de aici, v-au primit bine?

NB: Da.

CC: Cum vedeți viitorul aici? Există un viitor aici la Reșița, în Banatul Montan? Sau vă gândiți să vă reîntoarceți când se liniștesc apele acolo, la Chilia, în Ucraina?

NB: Asta e o întrebare cu mare provocare, așa spune, pentru noi, pentru ceea ce am trăit noi. De exemplu, spun acum de mine, eu nu pot să planuiesc ceva pe viitor mai lung. Așa că, mulțumim de ce avem astăzi! Că ne-a arătat, ceea ce s-a întâmplat în Ucraina, ce poate să devină totul. Într-o zi ți-ai luat ce a încăput doar într-o mână și ai plecat. Și mai mult, că într-o mână ți-a încăput mâna copilului. L-ai luat de mână și ai plecat! Pentru asta, acum, în momentul ăsta, îmi vine foarte greu să spun ceva despre viitor și ce planuri avem. Stăm aici în Reșița, sigur, mai ales că și copiii se adaptează cât de cât. Acum fata mai mare s-a măritat aici în România. Și dacă ei se stabilesc aici, atunci rămân și eu aici.

CC: Vă mulțumesc pentru această poveste deosebită pe care ne-ați prezentat-o. Vă doresc multă sănătate, este cea mai importantă! Să le reușiți să le faceți în continuare pe toate. Multă sănătate și succes în tot ceea ce faceți alături de copiii dumneavoastră!

NB: Mulțumesc.

Interviu realizat de Cristina Corocan - Radio Reșița
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

Hanoi

Vietnam

Oamenii acum nu mănâncă doar mâncare. A venit la tine în restaurant pentru poveste, pentru valoarea pe care ai adus-o, pentru povestea despre mâncare.

Montez Liberi (Vietnam)

Mihaela Ionescu: Bine ai venit, Minh, mă bucur să te cunoaștem.

Minh Binh: Bine v-am găsit.

MI: Vreau să te întreb, cum a început povestea ta în România? Și când?

MB: Soțul meu a fost în Vietnam în 2006 pentru un proiect și ne-am întâlnit acolo și am venit aici pentru el. Nici nu știam eu atunci unde e România, cum e țara, nu știam nimic.

MI: Nu știai absolut nimic despre România.

MB: E în Europa, e o țară departe.

MI: Eu am aflat că lucrezi acolo ca ghid turistic. Cum era activitatea? Cum era viața ta ca ghid turistic?

MB: Îmi plăcea ce făceam și îmi plăcea să mă întâlnesc cu mulți oameni din multe țări și multe culturi.

MI: Întâlneai din toate țările, veneau oameni în vizită în Vietnam.

MB: Da, în Vietnam, da.

MI: Și care era impresia lor despre Vietnam?

MB: Prietenoși, frumos, mâncare foarte bună. Aha!

MI: Ești antreprenor culinar, acum, în România, un antreprenor de succes, ai o afacere de succes în România. Cum a fost trecerea de la profesia de ghid turistic la cea de antreprenor?

MB: De fapt, am absolvit de la facultatea de turism, adică nu specialitatea de ghid de turism. Am învățat mai multe, adică cu hotel, cu restaurant, dar mâncarea, asta e doar din pasiune.

MI: Doar din pasiune mâncarea?

MB: Da.

MI: E o pasiune din familie sau...?

MB: Nu, pasiunea mea, îmi place să mănânc.

MI: Ai venit în România pentru soțul tău.

MB: Da.

MI: Ce te-a făcut să alegi Timișoara? Soțul tău este din Timișoara?

MB: Soțul e din Timișoara.

MI: Soțul este din Timișoara. Și cum a devenit orașul acesta, Timișoara, acasă pentru tine?

MB: Adică, cred că nu sunt atât de diferite, nu sunt diferențe între Vietnam și România, de stradă, de bloc. Adică, cred că în Vietnam acum sunt mai mult construcții decât aici în România.

MI: Deci n-a fost o diferență așa de mare? N-a fost o trecere așa de bruscă?

MB: Nu, pentru mine nu.

MI: Cum a fost România și, în special, Timișoara? A fost dragoste la prima vedere sau te-ai obișnuit cu timpul?

MB: Da, chestia care nu îmi place, e frig.

MI: Frigul.

MB: Adică, prima iarna, am stat în bloc. Adică, a fost prima dată când am văzut zăpada, în viața mea.

MI: În România.

MB: Da.

MI: Am înțeles. Și dacă ar fi să te întreb despre impresiile despre oraș și despre oameni, despre oamenii din Timișoara? Care au fost impresiile, primele impresii?

MB: Oameni aici sunt foarte prietenoși. Cum să zic, very kind.

MI: Amabili?

MB: Da. Și nu am probleme cu oamenii de aici. Îmi place.

MI: Te-au acceptat imediat?

MB: Da, da.

MI: E una dintre caracteristicile Timișoarei. Vreau să ne povestești când și cum ai hotărât să-ți transformi pasiunea pentru mâncare, pasiunea de a găti, într-o afacere.

MB: Eu nu sunt un tip de femeie de casă, adică nu vreau să stau acasă, să fac mâncare și să spăl.

Eu trebuie să lucrez. Și vreau să lucrez orice, nu e nicio problemă. Dar trebuie să mă duc la lucru. Și prima dată am încercat cu altă afacere și, în timpul liber, am făcut niște mâncare, că îmi e foarte dor de mâncarea de acasă. Și soțul meu a invitat niște colegi și prieteni aici să mănânce. Și au spus de ce nu deschizi tu un restaurant vietnamez aici?. Și am ținut minte asta. În centru a fost un loc micuț, era un restaurant coreean. Și când am fost acolo, mi-am zis că dorința mea dacă am un loc mic așa, să fac restaurantul meu, o să fie perfect. Și după câteva luni a plecat patronul în America și a vrut să vândă afacerea. Și am zis că poate ăsta... asta e momentul.

MI: Da. Deci reacții pozitive din partea prietenilor, cunoscuților față de preparatele tale, când au gustat preparatele tale.

MB: Da. Le place gustul. Au spus că mâncarea e foarte bună. Colegii soțului meu au zis te plătim și tu faci mâncare.

MI: Dacă te gândești la mâncarea românească, ce preparate îți plac din bucătăria românească?

MB: Eu? Mici și bere.

MI: Mici și bere? De sarmale, ce părere ai?

MB: Sarmale, când e sărbătoare.

MI: De sărbători.

MB: Da.

MI: Ai participat la multe emisiuni culinare. Te-a adus acest lucru în atenția publicului. Ce te-a învățat acea experiență?

MB: La... Am învățat... Atunci nu am... Adică nu eram profesionistă să conduc o bucătărie. Și de acolo eu am învățat să lucrez cu echipa, team working.

MI: Munca în echipă.

MB: Da. Lucrez în echipă. Și... Aici e altfel, la noi nu trebuie să fie decorată, cu flori, cu plating. Aici e un pic altfel, știi? Nu doar mâncare bună, trebuie să fie și frumoasă.

MI: Trebuie să fie și plating. A, deci asta e o diferență între România și Vietnam.

MB: Da. Adică acum și Vietnamul s-a adaptat cu decor și așa, dar atunci noi nu aveam cultura așa.

MI: Uite o diferență foarte interesantă. Ce alte diferențe ai constatat între România și Vietnam? Ce te-a surprins cel mai mult?

MB: Nu prea au fost surprize pentru mine.

MI: Nu te-a luat nimic prin surprindere?

MB: Nu.

MI: Dar sunt așa diferențe la care probabil a trebuit să te acomodezi în România, față de Vietnam, obiceiuri de viață?

MB: Nu. Pentru mine nu. Poate datorită soacrei și socrului meu, sunt foarte, cum să zic, deschiși. Nu am nicio problemă.

MI: O adaptare bună la România. Dacă ar exista un moment wow legat de România, care ar fi acela? Ceva care te-a surprins foarte plăcut.

MB: Cred că m-a chemat chef Scărlătescu pe mine în echipă.

MI: În echipă, la emisiunea culinară.

MB: Da. Mă simt foarte mândră. Am fost o străină pe care a chemat-o în echipă.

MI: O confirmare?

MB: Da. Foarte mândră.

MI: Dacă felul în care te-ai acomodat în România a fost atât de lin și de ușor, păstrezi obiceiuri vietnameze în familie?

MB: Nu, nu. Sunt foarte deschisă. Adică nu am conflicte de cultură în familie.

MI: Și obiceiurile de la noi care îți plac cel mai mult? Cele pe care le-ai văzut aici?

MB: Ce îmi place?

MI: Ce fel de obiceiuri? Tradiții, customs, romanian customs.

MB: Ah. Traditions, tradiții, poate de sărbători. Prea multe sărbători.

MI: Prea multe sărbători în România?

MB: Da.

MI: Hai să povestim despre asta. De ce ți se pare?

MB: Din cauza... În Vietnam noi avem mai puține. Aici când și când sărbători, sărbători. Nu știu de ce atâtea sărbători. Eu vreau să lucrez.

MI: Uite, asta este un punct de vedere pe care mulți dintre români probabil îl împărtășesc cu tine. Povestește-ne, te rog, cum este viața de antreprenor străin în România? Ce-a fost cel mai greu, eventual, la început?

MB: La început, eu cred că trebuie să... înveți piața. Poate gustul local. Adică, fiecare oraș e un pic altfel, nu sunt la fel fiecare. Am cinci restaurante în cinci orașe. Și eu știu că poate merge ceva mai bine în Timișoara, dar în București e mai greu.

MI: Deci sunt adaptate specificului fiecărui oraș restaurantele.

MB: Da, da.

MI: Dar când ai pornit afacerea, ce ți s-a părut greu, să spunem?

MB: Au fost anumite probleme. Adică, când am pornit în Timișoara primul restaurant, oamenii nu știau încă despre mâncarea vietnameză. Și nici nu erau vietnamezii în Timișoara. În 2018, 2016 sau 2017, nici nu erau mulți români care au călătorit în Vietnam.

MI: Da, da. Dar încă nu era o destinație atât de comună, Vietnamul, pentru turiștii români.

MB: Da. Și e greu. Adică, când am pornit cu supa pho, e foarte cunoscută în lume. Și aici, cred, o zi am vândut unul sau două produse din supa aceea. Adică, oamenii știu despre mâncarea chinezească, nu de vietnameză. Dar după ce am participat la Chefi la cuțite, lumea a venit din curiozitate. Când mănâncă mâncare vietnameză, am primit mult mai mulți clienți din cauză că le place la gust, le place mâncarea noastră.

MI: Cum lucrezi cu echipa ta? Cu echipele tale? Cum lucrezi cu ele?

MB: Eu, în fiecare locație, am un manager român, din cauza actelor și cu tot. Dar în bucătărie sunt doar vietnamezi. Am adus oameni din Vietnam. Și am un chef bucătar. Meniul îl fac eu și după aceea transmit mai departe.

MI: Deci, sosirea ta în România a oferit și altor specialiști o modalitate de a se afirma.

MB: Da. Da.

MI: Cum arată o zi reușită pentru tine? O zi bună.

MB: O zi bună? Când vine înapoi farfuria goală de la clienți.

MI: E un semn bun.

MB: Da.

MI: Asta înseamnă pentru tine succesul? Cum ai defini succesul? Acum în România, cum ai defini succesul?

MB: Pentru mine, nu știu pentru altcineva, dar, pentru mine, succesul este când îți faci numele tău. Adică, după numele de restaurant, știi cine e după el. Cred că oamenii acum nu mănâncă doar mâncare. A venit la tine pentru poveste, pentru valoarea pe care ai adus-o, pentru povestea despre mâncare. Sunt mai multe.

MI: Tare frumos. Tare frumos ai spus. Revenind la interacțiunea ta cu România, vorbești română. Cât de greu a fost să înveți română?

MB: Pentru mine, nu e atât de greu. Din cauză că eu știu engleza bine. Și după engleză eu am învățat română.

MI: Tranziția prin limba engleză a fost.

MB: Da.

MI: Acum, te-aș ruga să ne spui ce ai îmbunătăți, la ora actuală, pentru ca antreprenorii străini, cum ești tu, să se adapteze mai ușor în România. Ce s-ar putea face?

MB: Eu cred că cel mai important e limba. Dacă tu nu poți să comunici cu oamenii, nu poți să faci nimic. Când ai venit într-o țară, trebuie să înveți limba. Adică, sau engleză, sau limba locală. Și, de la limbă, înțelegi cultura, oamenii, și de acolo o să faci cum dorești. Și tu trebuie să știi sigur ce vrei. Adică, ce vrei tu să faci. De exemplu, dacă faci mâncare vietnameză, trebuie să te ții aproape, cât mai aproape de rețeta originală. Adică, aici nu e ușor să găsești toate condimentele. Dar, trebuie să mă țin cât de aproape de rețeta originală.

MI: Respectă rețetele originale, nu faci rabat.

MB: Da, nu fac după... De exemplu, 10 clienți vin la restaurant și unul zice "Aha, ăsta e prea sărat." Și după aceea, tu ai schimbat, și... altul zice, "ăsta trebuie să faci așa" și tu schimbi după ei. Nu e bine.

MI: Nu e bine. Ce mesaj ai pentru străinii care vor să înceapă o afacere aici, dar ezită? Nu au curajul să facă pasul acesta? Tu ai avut curaj?

MB: Eu cred că e cel mai important, tu trebuie să ai ambiție, să ai pasiune pentru ce faci tu, special

în restaurant. Din cauză că e foarte greu de muncă. Adică poți să stai tu de dimineață până noaptea, în fiecare zi, și dacă nu ai pasiune, o să renunți.

MI: Aș vrea să ne spui acum ce mesaj ai pentru români despre Vietnam. Ce ai vrea să înțeleagă mai bine românii despre Vietnam? Pentru că, așa cum spuneam mai devreme, e o destinație turistică foarte apreciată acum.

MB: Vietnam e o țară foarte frumoasă. Are de toate. Avem foarte multe legume, fructe, fructe de mare, toate proaspete, oameni sunt prietenoși. E... a peaceful country. Adică... o țară, cum să zic... a păcii.

MI: Da, e pace. Și e foarte important în ziua de astăzi. Consideri că România este o țară primitoare pentru cei care vor să-și construiască aici o viață.

MB: Da, e o țară bună. E o țară bună. Aici e o țară... tot a peaceful country. Ai o șansă. E diversă. Ai șansă.

MI: Am înțeles.

MB: Da.

MI: Dacă ar fi să descrii România într-un cuvânt, care ar fi acela?

MB: Diversă.

MI: Da. Și un vis pe care îl ai legat de viața ta în România?

MB: Eu cred că pentru fiecare, cel mai bun loc și cel mai plăcut loc e țara în care te-ai născut. Adică, oriunde pleci tu, vrei să fii înapoi în țara în care te-ai născut.

MI: Da. Te gândești să te reîntorci în Vietnam?

MB: Da. La un moment dat. Când nu mai pot să lucrez.

MI: Minh, eu îți doresc foarte mult succes în carieră și în viață în România și mulțumesc că ai fost alături de noi.

MB: Mulțumesc și eu.

Interviu realizat de Mihaela Ioncelescu - Radio Timișoara
Urmărește interviul în format video pe [site-ul proiectului](#)

În loc de final

Dragă cititorule,

Îți mulțumim că ai fost alături de noi, urmărind drumul a 18 nou-veniți pentru care România a devenit a doua lor casă.

Chiar dacă suntem diferiți, dacă avem tradiții, obiceiuri și experiențe de viață diferite, cu toții clădim zi de zi un puzzle extrem de frumos și complex al unei societăți multiculturale.

Sperăm că **"România, a doua casă"** te-a ajutat să îi cunoști și să-i înțelegi un pic mai bine pe interlocutorii noștri și a reușit să clădească astfel noi punți pentru un dialog lipsit de orice stereotipuri.

Proiectul nostru nu se oprește aici, vă pregătim noi surprize, speram cât mai plăcute, pentru că Radio România este, din 1928, numărul 1, vocea care unește, care promovează valorile, educația, care informează prompt, obiectiv și echilibrat, care își dorește să fie agenda ta invizibilă, dar de neînlocuit.

Echipa România, a doua casă

Florin Brușten - *coordonator general proiect*

Cristina Ion - *manager proiect*

Mihaela Vlăsceanu - responsabil financiar

Echipa editorială:

Mircea Mogoșeanu - actor

Adelina Tocitu - realizator București FM

Marian Stoica - realizator Radio România Brașov FM

Silvia Pascale - realizator Radio Constanța

Mirela Velțan - realizator Radio Oltenia-Craiova

Carmen Sas - realizator Radio Cluj

Cristina Corocan - realizator Radio Reșița

Emanuela Aranyos - realizator Radio Tg. Mureș

Mihaela Ioncelescu - realizator Radio Timișoara

Iulia Hau - Radio România Regional

Echipa tehnică:

Andrei Crețoiu - responsabil tehnic proiect

Doina Bostan - Designer web

Cristina Dincă - Designer grafică

Andrei Murgescu - Editor video

Dan Baci - Ilustrație muzicală

Cosmin Boroiu - operator imagine, București FM

Teodor Spiridon - operator imagine Radio România Brașov FM

Bogdan Turlacu - operator imagine Radio Constanța

Alin Cîrțînă - operator imagine Radio Oltenia-Craiova

Sorin Tamaș - operator imagine Radio Cluj

Casian Șerban - operator imagine Radio Reșița

Alin Mariș - operator imagine Radio Tg. Mureș

Adrian Ardelean - operator imagine Radio Timișoara

Flavia Voinea, manager București FM - redactor carte ediția în limba română

Aida-Ioana Coricovac - redactor carte ediția în limba engleză

Raluca Rotaru și Costin Dedu - Consultanți proiect

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării

Hărțile folosite în carte au fost furnizate de <https://freevectormaps.com>

ROMÂNIA

a doua casă

eBook realizat de

**Radio
România
Regional**

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

18 povești ale unor oameni care au ales o viață nouă în România și care au reușit prin hărnicie, inteligență și determinare să trăiască frumos, să fie niște învingători

Un eBook realizat de Radio România Regional
co-finanțat de Administrația
Fondului Cultural Național

Descoperă poveștile "România a doua casă"
în format audio-video pe site-ul proiectului

www.workandlive.ro

Un proiect susținut de

SMITH&SMITH®
Transfer de bani

 Radio România
Editura
Casa Radio

 **Radio
România**
Internațional

 Radio România
Agenția de presă
R A D O R